

Lagrådsremiss

Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 2 maj 2024

Romina Pourmokhtari

Anna Josefsson
(Klimat- och näringslivsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen lämnas förslag som syftar till en modernare och mer effektiv miljöprövning. Förslagen ska också förenkla regelverket för miljöprövning genom större enhetlighet och tydligare kravnivå.

Förslagen innebär bl.a. följande. Ändringstillstånd ska kunna användas i större utsträckning än i dag. Giltighetstiden för tillstånd ska kunna förlängas med tre år, vilket kan ge tillståndshavaren mer tid att avsluta den tillståndspliktiga verksamheten eller få ett nytt tillstånd. Vidare föreslås att länsstyrelsens uppgifter under avgränsningssamrådet utvecklas för att öka möjligheterna att få fram ett bra underlag och för att förtydliga utfallet av samrådet. För att effektivisera prövningen föreslås att antalet partsmyndigheter minskas genom att Kammarkollegiet inte längre ska vara sådan myndighet. Lagrådsremissen innehåller också bestämmelser för att effektivisera prövningsmyndigheternas handläggning av ansökan om tillstånd. Det föreslås bl.a. ändringar för att fler muntliga förberedelser ska hållas och användningen av tidsplaner ska öka. Vidare ska fler mål få avgöras utan huvudförhandling och utrymmet för digital handläggning ska öka.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln.....	24
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1978:160) om vissa rörledningar	25
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn	26
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.....	27
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon	28
2.7	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)	29
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.....	31
2.9	Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)	32
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar	33
3	Ärendet och dess beredning	34
4	Om tillståndsprövningen	34
4.1	Miljötillståndsprövningens betydelse för snabbare grön omställning.....	34
4.2	Handläggningstiderna för ansökan om miljötillstånd behöver kortas	35
5	Reglerna för miljöprövning.....	36
5.1	Tillstånds- och anmälningsplikt	36
5.1.1	Miljöfarlig verksamhet	36
5.1.2	Vattenverksamhet	37
5.1.3	Rättskraft	37
5.2	Ändringstillstånd och tidsbegränsade tillstånd	38
5.3	Specifik miljöbedömning	39
5.3.1	Allmänt om specifik miljöbedömning	39
5.3.2	Avgränsningssamråd	40
5.4	Tillståndsprövningen	40
6	Förslag	42
6.1	Enklare regler för ändringstillstånd	42
6.2	Föreläggande om tillstånd vid betydande miljöpåverkan.....	49
6.3	Förenklat underlag för verksamheter med liten miljöpåverkan.....	53
6.4	Möjlighet till giltighetsförlängning av tidsbegränsade tillstånd införs	54
6.5	Länsstyrelsens roll under avgränsningssamrådet.....	61

6.6	Kammarkollegiet tas bort som partsmyndighet	72
6.7	En effektivare förberedelse i mål och ärenden	75
6.8	Ökad användning av tidsplaner	78
6.9	Möjlighet att begära uppdaterade ansökningar och yttranden	81
6.10	Fler mål ska få avgöras utan huvudförhandling.....	86
6.11	Utrymmet för digital handläggning ska öka	88
6.12	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	90
7	Konsekvenser	92
7.1	Problemet och vad man vill uppnå	92
7.2	Förslagen i korthet.....	92
7.3	Alternativa lösningar	93
7.3.1	Effekter om regleringen inte kommer till stånd.....	93
7.3.2	Alternativa lösningar	93
7.4	Vilka som berörs av regleringen.....	95
7.5	Konsekvenser för miljön	95
7.6	Konsekvenser för staten	96
7.6.1	Prövningsmyndigheter.....	96
7.6.2	Övriga statliga myndigheter	97
7.7	Konsekvenser för kommuner.....	100
7.8	Konsekvenser för företag	100
7.8.1	Tidsvinster och kostnadsbesparingar	100
7.8.2	Investeringsviljan	102
7.8.3	Konkurrensförhållanden och särskild hänsyn till små företag.....	102
7.9	Övriga berörda.....	102
7.10	Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av anslutningen till EU	103
7.11	Övriga konsekvenser	103
8	Författningskommentar	104
8.1	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken.....	104
8.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln.....	123
8.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:160) om vissa rörledningar	124
8.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn	124
8.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet	125
8.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon	126
8.7	Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)	126
8.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamheter.....	127

8.9	Förslaget till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)	128
8.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar	128
Bilaga 1	Sammanfattning av relevanta delar av betänkandet Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen	129
Bilaga 2	Lagförslag i betänkandet Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen.....	131
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	150

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,
2. lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,
3. lag om ändring i lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
4. lag om ändring i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn,
5. lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,
6. lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon,
7. lag om ändring i ellagen (1997:857),
8. lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamheter,
9. lag om ändring i naturgaslagen (2005:403),
10. lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 6 kap. 20, 26, 32, 35 och 47 §§, 9 kap. 6 a §, 16 kap. 2 a §, 19 kap. 5 §, 21 kap. 1 a §, 22 kap. 1, 1 d, 2, 3, 4, 6, 10, 11, 16, 17, 21 och 25 g §§, 23 kap. 5 §, 24 kap. 11, 12 och 18 §§, 25 kap. 3 och 8 §§ och rubriken närmast före 6 kap. 47 §, ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 19 kap. 5 a §, 22 kap. 1 g, 3 b, 10 a, 11 a, 11 b och 16 a §§ och 24 kap. 14 a §, och närmast före 19 kap. 5 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

20 §¹

En specifik miljöbedömning ska göras i fråga om en verksamhet eller åtgärd som ska prövas

1. för ett tillstånd som avses i 7 kap. 28 a §, om det inte rör sig om brådskande åtgärder som är nödvändiga med hänsyn till skyddet mot allvarliga olägenheter för människors hälsa, eller

2. för ett tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. eller för en tillåtlighet som avses i 17 kap., om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En specifik miljöbedömning krävs inte för en sådan prövning som avses i 24 kap. 3, 5, 10, 13, 13 a *eller* 14 §.

En specifik miljöbedömning krävs inte för en sådan prövning som avses i 24 kap. 3, 5, 10, 13, 13 a, 14 *eller* 14 a §.

26 §²

Länsstyrelsen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot att verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

I 47 § finns en bestämmelse om att *en liten miljökonsekvensbeskrivning* ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

I 47 § finns en bestämmelse om att *ett förenklat underlag* ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

¹ Senaste lydelse 2023:632.

² Senaste lydelse 2017:955.

32 §³

Länsstyrelsen ska under avgränsningssamrådet verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen.

Om den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden begär det, ska länsstyrelsen redovisa sin bedömning i frågan. Länsstyrelsens redovisning är inte bindande.

Länsstyrelsen ska under avgränsningssamrådet, *i dialog med den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd*, verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen.

Länsstyrelsen ska skriftligen redovisa sin bedömning av vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla för att kunna ligga till grund för den fortsatta miljöbedömningen. Bedömningen ska lämnas till den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden. Bedömningen är inte bindande.

35 §⁴

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla

1. uppgifter om verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, utformning, omfattning och andra egenskaper som kan ha betydelse för miljöbedömningen,

2. uppgifter om alternativa lösningar för verksamheten eller åtgärden,

3. uppgifter om rådande miljöförhållanden innan verksamheten påbörjas eller åtgärden vidtas och hur de förhållandena förväntas utveckla sig om verksamheten eller åtgärden inte påbörjas eller vidtas,

4. en identifiering, beskrivning och bedömning av de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser,

5. uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa de negativa miljöeffekterna,

6. uppgifter om de åtgärder som planeras för att undvika att verksamheten eller åtgärden bidrar till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. inte följs, om sådana uppgifter är relevanta med hänsyn till verksamhetens art och omfattning,

7. en icke-teknisk sammanfattning av 1–6, och

8. en redogörelse för de samråd som har skett *och* vad som kommit fram i samråden.

8. en redogörelse för de samråd som har skett, vad som kommit fram i samråden *och länsstyrelsens bedömning enligt 32 § andra stycket.*

³ Senaste lydelse 2017:955.

⁴ Senaste lydelse 2017:955.

Liten miljökonsekvensbeskrivning när en specifik miljöbedömning inte ska göras

Förenklat underlag när en specifik miljöbedömning inte ska göras

47 §⁵

Om länsstyrelsen enligt 26 § beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas, ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden i *en liten miljökonsekvensbeskrivning* lämna de upplysningar som behövs för en bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan förväntas ge. *Beskrivningen* ska innehålla den samrådsredogörelse som har tagits fram enligt 25 § 2.

Om länsstyrelsen enligt 26 § beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas, ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden i *ett förenklat underlag* lämna de upplysningar som behövs för en bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan förväntas ge. *Underlaget* ska innehålla den samrådsredogörelse som har tagits fram enligt 25 § 2.

För verksamheter eller åtgärder som kan antas påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 ska beskrivningen innehålla de uppgifter som behövs för prövningen enligt 7 kap. 28 b och 29 §§.

9 kap.

6 a §⁶

Även om tillståndsplikt inte följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 §, får tillsynsmyndigheten besluta att förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten *medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön.*

Även om tillståndsplikt inte följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 §, får tillsynsmyndigheten besluta att förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten *eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan.*

16 kap.

2 a §⁷

Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet *får* tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd).

Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet *ska* tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd). *Ett ändringstillstånd får dock inte meddelas om*
1. ansökan avser tillstånd för hela verksamheten, eller

⁵ Senaste lydelse 2017:955.

⁶ Senaste lydelse 2012:907.

⁷ Senaste lydelse 2018:1407.

2. det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten.

19 kap.

5 §⁸

I ett ärende som prövas av länsstyrelsen eller en kommunal nämnd ska *styrelsen* eller nämnden tillämpa bestämmelserna

1. i 22 kap. 1 och 1 d–1 f §§ om ansökans form och innehåll,

2. i 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,

3. i 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9 och 13 §§,

4. i 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,

5. i 22 kap. 6 § om talerätt,

6. i 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,

7. i 22 kap. 12 och 13 §§ om sakkunniga och om att inhämta yttrande,

8. i 3 kap. 4 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar om undersökning på platsen,

9. i 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11, andra stycket sista meningen och tredje stycket samt 25 a–25 c och 25 f–25 h §§ om en tillståndsdoms innehåll,

10. i 22 kap. 26 § om särskild dom,

11. i 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,

12. i 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och

13. i 23 kap. 3 § när det gäller särskilt överklagande i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.

I ett ärende som prövas av länsstyrelsen eller en kommunal nämnd ska *länsstyrelsen* eller nämnden tillämpa bestämmelserna

1. i 22 kap. 1 och 1 d–1 g §§ om ansökans form och innehåll,

1. i 22 kap. 1 och 1 d–1 g §§ om ansökans form och innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

⁸ Senaste lydelse 2022:1100.

3. 22 kap. 11 § och 11 a § första och andra styckena om förberedelse, och

4. 22 kap. 11 b § om tidsplaner.

21 kap.

1 a §⁹

Ansökningsmål är mål

1. om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som avses i 9 kap. 6 § som inte ska prövas av en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 8 §,

2. om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. 9 § som inte ska prövas av en länsstyrelse,

3. om godkännande enligt 11 kap. 16 § av ett utfört ändrings- eller lagningsarbete eller av åtgärder som strider mot meddelade bestämmelser om innehållande och tappning av vatten, om arbetet eller åtgärderna inte avser en markavvattning som ska prövas av en länsstyrelse,

4. om tillstånd enligt 11 kap. till utrivning av en vattenanläggning eller tillståndsprövning enligt 11 kap. 22 §,

5. om förlängning enligt 24 kap. 2 § andra stycket av genomförandetiden eller den tid inom vilken verksamheten ska ha satts igång,

6. om återkallelse eller förbud mot fortsatt verksamhet enligt 24 kap. 3 §,

7. om omprövning enligt 24 kap. 5–14 §§ som inte ska prövas av en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 8 §,

8. om giltighetsförlängning enligt 24 kap. 14 a §,

8. enligt 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, eller

9. enligt 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, eller

9. om omprövning enligt 7 kap. 13–15 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

10. om omprövning enligt 7 kap. 13–15 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Mark- och miljödomstol får besluta att ett ansökningsmål som gäller utslutande en viss eller vissa sakägare ska behandlas enligt det som gäller för stämningssmål enligt 7 kap. lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, om sökanden medger det och målet kan avgöras med bindande verkan endast mot dessa sakägare.

22 kap.

1 §¹⁰

En ansökan i ett ansökningsmål ska vara skriftlig. Den ska innehålla

1. ritningar och tekniska beskrivningar med uppgifter om förhållandena på platsen, om produktionsmängd eller liknande, om användningen av råvaror, andra insatsvaror och ämnen och om energianvändning,

⁹ Senaste lydelse 2018:1407.

¹⁰ Senaste lydelse 2022:1100.

2. uppgifter om utsläppskällor, om arten och mängden av alla förutsebara utsläpp och om förslag till de åtgärder som kan behövas dels för att förebygga uppkomsten av avfall, dels för att förbereda för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av det avfall som anläggningen ger upphov till,

3. en miljökonsekvensbeskrivning när det krävs enligt 6 kap., 3. en miljökonsekvensbeskrivning *eller ett förenklat underlag* när det krävs enligt 6 kap.,

4. förslag till skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått samt de övriga uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. följs,

5. förslag till övervakning och kontroll av verksamheten,

6. det handlingsprogram och den säkerhetsrapport som krävs enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, om den verksamhet eller åtgärd som målet avser omfattas av den lagen,

7. en statusrapport när det krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 kap. 21 § första stycket 5,

8. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §, och

9. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–8.

1 d §¹¹

En ansökan om omprövning eller om tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd.

Om ansökan avser ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a §, ska ansökan också innehålla

1. de uppgifter som behövs för att bedöma *om ett sådant ändrings-tillstånd är lämpligt*, och

1. de uppgifter som behövs för att bedöma *att det inte är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten*, och

2. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §.

Om ansökan avser en omprövning enligt 24 kap. 13 a § ska den också innehålla en redogörelse för de arbeten som återstår för den tillståndsgivna vattenverksamheten.

1 g §

En ansökan om giltighetsförlängning av ett tillstånd enligt 24 kap. 14 a § ska innehålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen.

¹¹ Senaste lydelse 2023:632.

2 §¹²

Ansökningshandlingarna *skall ges* in i det antal exemplar som mark- och miljödomstolen *finner behövt*.

Har ansökningshandlingarna inte getts in i tillräckligt antal exemplar eller finner mark- och miljödomstolen att ansökan är ofullständig skall domstolen förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom viss tid. Följer sökanden inte ett föreläggande, får domstolen besluta att bristen skall avhjälpas på sökandens bekostnad eller, om bristen är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövning av målet, avvisa ansökan.

Ansökningshandlingarna *skämnas* in i det antal exemplar som mark- och miljödomstolen *anser behövs och i det format som domstolen anger.*

Domstolen ska förelägga sökanden att inom viss tid avhjälpa en brist i ansökan som består i att ansökningshandlingarna

1. inte har lämnats in i rätt antal exemplar eller format, eller

2. är ofullständiga på annat sätt.

Om sökanden inte följer föreläggandet, får domstolen besluta att bristen ska avhjälpas på sökandens bekostnad eller, om bristen är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövning av målet, avvisa ansökan.

3 §¹³

Om en ansökan tas upp till prövning, *skall* mark- och miljödomstolen utfärda kungörelse. Kungörelsen *skall* innehålla

1. en kortfattad redogörelse för ansökan och i mål om vattenverksamhet uppgift om de fastigheter som kan beröras,

2. en upplysning om innehållet i 7 §, om den inte kan lämnas på annat lämpligt sätt, samt en upplysning om innehållet i 10 och 19 §§,

3. sista tidpunkt för synpunkter enligt 10 §,

4. ett tillkännagivande om att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna *skall* införas i alla, eller vissa namngivna ortstidningar och att de, om de inte särskilt skickas till en part, hålls tillgängliga *hos den som förvarar* akten, och

5. *namn och adress på aktförvararen.*

Om en ansökan tas upp till prövning, *ska* mark- och miljödomstolen utfärda *en* kungörelse. Kungörelsen *ska* innehålla

4. ett tillkännagivande om att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna *kommer att* införas i alla, eller vissa namngivna ortstidningar och att de, om de inte särskilt skickas till en part, hålls tillgängliga i akten, och

5. *uppgift om en webbplats eller en lokal där akten hålls tillgänglig.*

Om målet kan komma att avgöras på handlingarna, ska det anges i kungörelsen.

¹² Senaste lydelse 2010:923.

¹³ Senaste lydelse 2010:923.

Mark- och miljödomstolen skall förordna en eller flera personer att förvara ett exemplar av handlingarna i målet (aktförvarare).

Kungörelsen skall snarast införas i ortstidning. En utskrift av kungörelsen skall i mål om vattenverksamhet sändas till varje sakägare som har angetts i ansökan eller som på annat sätt är känd för domstolen.

Om ansökan berör fast egendom som är samfällad för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, skall en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

3 b §

Kungörelsen ska snarast införas i ortstidning.

I mål om vattenverksamhet ska en utskrift av kungörelsen sändas till varje sakägare som har angetts i ansökan eller som på annat sätt är känd för domstolen.

Om ansökan berör fast egendom som är samfällad för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, ska en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

4 §¹⁴

Mark- och miljödomstolen ska skicka *ett exemplar av* ansökningshandlingarna och av kungörelsen till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, *Kammarkollegiet*, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Handlingarna behöver dock inte skickas över, om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av verksamheten.

Mark- och miljödomstolen ska skicka ansökningshandlingarna och kungörelsen till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Handlingarna behöver dock inte skickas över, om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av verksamheten.

Kungörelsen ska även skickas till berörda kommuner och andra myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökan.

Om målet avser geologisk lagring av koldioxid, ska domstolen alltid skicka *ett exemplar av* ansökningshandlingarna till Sveriges geologiska undersökning och Europeiska kommissionen och underrätta dem om *hos vilken aktförvarare* handlingarna i målet finns tillgängliga. Detta ska göras inom en månad från det att ansökan kom in till domstolen.

Om målet avser geologisk lagring av koldioxid, ska domstolen alltid skicka ansökningshandlingarna till Sveriges geologiska undersökning och Europeiska kommissionen och underrätta dem om *var* handlingarna i målet finns tillgängliga. Detta ska göras inom en månad från det att ansökan kom in till domstolen.

6 §¹⁵

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, *Kammarkollegiet*, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen ska, när det behövs, föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen.

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen ska, när det behövs, föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen.

En kommun får föra talan för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen inom kommunen.

10 §¹⁶

Synpunkter på ansökan *skall* lämnas skriftligen *och lämnas in* till mark- och miljödomstolen i det

Synpunkter på *en* ansökan *ska* lämnas skriftligen till mark- och miljödomstolen *i det format*, i det

¹⁴ Senaste lydelse 2012:430.

¹⁵ Senaste lydelse 2011:608.

¹⁶ Senaste lydelse 2010:923.

antal exemplar som domstolen finner behövt och inom den tid som domstolen har bestämt. Ett exemplar skall sändas till den sökande.

antal exemplar och inom den tid som domstolen har angett. Om domstolen begär det ska den som har lämnat synpunkter lämna en skriftlig sammanställning av dem.

Ett exemplar av synpunkterna och av sammanställningen, om en sådan har begärts, ska sändas till den sökande.

10 a §

Om mark- och miljödomstolen begär det ska sökanden lämna in

1. en komplettering i form av en uppdaterad ansökan, eller

2. en skriftlig sammanställning av de svar som sökanden har lämnat med anledning av synpunkter på ansökan.

11 §¹⁷

Den fortsatta förberedelsen av målet kan vara skriftlig eller muntlig.

Mark- och miljödomstolen skall under förberedelsen se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som krävs.

Mark- och miljödomstolen ska under förberedelsen se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som krävs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning samt väsentliga miljöeffekter. Domstolen ska driva förberedelsen med inriktning på ett effektivt avgörande av målet.

Mark- och miljödomstolen bestämmer vad en muntlig förberedelse skall avse och vilka parter som skall kallas till förberedelsen. Kallelsen skall delges parterna eller kungöras i ortstidning.

Vid den muntliga förberedelsen får tredsdom inte meddelas. Parterna får åberopa skrifter som de har gett in. En redogörelse bör lämnas för skrifternas innehåll.

¹⁷ Senaste lydelse 2010:923.

11 a §

Mark- och miljödomstolen bestämmer vad en muntlig förberedelse ska avse och vilka som ska kallas till förberedelsen. Kallelsen ska delges eller kungöras i ortstidning.

De som närvarar vid förberedelsen får åberopa handlingar som de har lämnat in. En redogörelse bör lämnas för handlingarnas innehåll.

Vid den muntliga förberedelsen får tredskodom inte meddelas.

11 b §

Domstolen ska senast i anslutning till kungörelsen enligt 3 § upprätta en tidsplan för målets handläggning, om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl är obehövligt.

Om en part eller remissinstans bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska detta genast anmälas till domstolen. Om domstolen bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska parter och remissinstanser underättas om detta.

16 §¹⁸

När målet är klart för huvudförhandling skall mark- och miljödomstolen bestämma tid och plats för den.

Om det är uppenbart onödigt med huvudförhandling, behöver sådan förhandling inte hållas. Om parterna begär det skall den dock hållas. Att målet eller ärendet kan komma att avgöras på handlingarna skall anges i kungörelsen. I frågor som avses i 26 § andra stycket behöver inte huvudförhandling hållas. Detsamma gäller i fall som avses i 42 kap. 18 § första stycket 1, 3 och 4 rättegångsbalken.

Domstolen ska avgöra mål efter huvudförhandling, om det inte med hänsyn till utredningen i målet är tillräckligt med skriftlig handläggning.

Om parterna begär det ska huvudförhandling hållas. Huvudförhandling behöver dock inte hållas i frågor som avses i 26 § andra stycket och inte heller i fall som avses i 42 kap. 18 § första stycket 1, 3 och 4 rättegångsbalken eller om det annars är uppenbart obehövligt.

Besked om tid och plats för huvudförhandling skall i god tid lämnas parterna i den ordning som har bestämts för kallelser till dem. Om anledning till det finns, skall det i kallelsen lämnas uppgift om de frågor som avses behandlas vid huvudförhandlingen.

Om någon part bör infinna sig personligen vid huvudförhandlingen, skall mark- och miljödomstolen förelägga vite. Föreläggandet skall delges.

Huvudförhandling får hållas, även om en part uteblir från den. Tredskodom får dock inte meddelas.

16 a §

Domstolen ska lämna besked om tid och plats för huvudförhandling till parterna i god tid och på det sätt som har bestämts för kallelser till dem. Om det finns anledning, ska det i kallelsen lämnas uppgift om de frågor som avses behandlas vid huvudförhandlingen.

Om någon part bör infinna sig personligen vid huvudhandlingen, ska mark- och miljödomstolen förelägga vite. Föreläggandet ska delges.

Huvudförhandling får hållas, även om en part uteblir från den. Tredskodom får dock inte meddelas.

17 §¹⁹

Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål kan utredas utan förberedelse, får domstolen i kungörelse omedelbart kalla till huvudförhandling i målet. Då gäller 3–9 och 12–16 §§. Huvudförhandlingen får hållas tidigast tre veckor efter det att kungörandet skedde.

Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål kan utredas utan förberedelse, får domstolen i kungörelse omedelbart kalla till huvudförhandling i målet. Då gäller 3–9 och 12–16 a §§. Huvudförhandlingen får hållas tidigast tre veckor efter det att kungörandet skedde.

¹⁹ Senaste lydelse 2010:923.

21 §²⁰

Mark- och miljödomstolens dom *skall* grundas på vad som har förekommit vid syn och annan förhandling inför domstolen och på vad handlingarna innehåller.

Domen *skall* meddelas så snart som möjligt med hänsyn till målets art och omständigheterna i övrigt. Om det inte finns synnerliga skäl *skall*, om huvudförhandling hållits, domen meddelas inom två månader efter det att förhandlingen avslutades.

Skyldigheten enligt 17 kap. 9 § sjunde stycket rättegångsbalken att underrätta parterna om innehållet i domen *skall* anses fullgjord genom att *ett exemplar av domen hålls tillgängligt hos den eller de aktförvarare som har förordnats*.

Mark- och miljödomstolens dom *ska* grundas på vad som har förekommit vid syn och annan förhandling inför domstolen och på vad handlingarna innehåller.

Domen *ska* meddelas så snart som möjligt med hänsyn till målets art och omständigheterna i övrigt. Om det inte finns synnerliga skäl *ska*, om huvudförhandling hållits, domen meddelas inom två månader efter det att förhandlingen avslutades.

Skyldigheten enligt 17 kap. 9 § sjunde stycket rättegångsbalken att underrätta parterna om innehållet i domen *ska* anses fullgjord genom att domen hålls *tillgänglig på den webbplats eller i den lokal som anges i kungörelsen*.

25 g §²¹

En dom som omfattar tillstånd till en sådan anläggning som avses i 1 d § ska dessutom innehålla en redovisning av slutsatserna i den kostnadsnyttoanalys vars slutsatser ska redovisas i ansökan om tillstånd till anläggningen.

En dom som omfattar tillstånd till en sådan anläggning som avses i 1 e § ska dessutom innehålla en redovisning av slutsatserna i den kostnadsnyttoanalys vars slutsatser ska redovisas i ansökan om tillstånd till anläggningen.

²⁰ Senaste lydelse 2010:923.

²¹ Senaste lydelse 2014:269.

23 kap.

5 §²²

Har i ett ansökningsmål, där kungörelse enligt 22 kap. 3 § har utfärdats, *sökanden överklagat mark- och miljödomstolens dom eller beslut*, får Mark- och miljööverdomstolen i stället för att förordna om delgivning med motparterna besluta att *ett exemplar av överklagandet skall översändas till den eller de aktförvarare som har förordnats av mark- och miljödomstolen* samt utfärda kungörelse om överklagandet.

I kungörelsen *skall* uppges

1. att *ett exemplar av handlingarna i målet hålls tillgängligt hos aktförvararen eller aktförvararna,*

2. att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna *skall*, om de inte särskilt tillställs någon part, införas i viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga *hos aktförvararen eller aktförvararna,*

3. att en svarsskrivelse *skall* ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen inom den tid, minst tre veckor efter kungörandet, som Mark- och miljööverdomstolen bestämt.

Kungörelsen *skall* införas i den eller de ortstidningar som mark- och miljödomstolen har bestämt för meddelanden i målet.

Då föreskrifterna i denna paragraf har iakttagits, *skall* delgivning anses ha skett.

Om *sökanden har överklagat mark- och miljödomstolens dom eller beslut* i ett ansökningsmål där kungörelse enligt 22 kap. 3 § har utfärdats, får Mark- och miljööverdomstolen i stället för att förordna om delgivning med motparterna besluta att överklagandet *ska göras tillgängligt på den webbplats eller i den lokal som anges i mark- och miljödomstolens kungörelse* samt utfärda *en* kungörelse om överklagandet.

I kungörelsen *ska det* uppges

1. att handlingarna i målet hålls *tillgängliga på den webbplats eller i den lokal som anges i mark- och miljödomstolens kungörelse,*

2. att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna, om de inte särskilt tillställs någon part, *kommer att* införas i viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga *på den webbplats eller i den lokal som anges i mark- och miljödomstolens kungörelse,*

3. att en svarsskrivelse *ska* ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen inom den tid, minst tre veckor efter kungörandet, som Mark- och miljööverdomstolen bestämt.

Kungörelsen *ska* införas i den eller de ortstidningar som mark- och miljödomstolen har bestämt för meddelanden i målet.

Då föreskrifterna i denna paragraf har iakttagits, *ska* delgivning anses ha skett.

²² Senaste lydelse 2010:923.

24 kap.

11 §²³

En ansökan om prövning som avses i 3, 4, 5, 6, 7, 8 eller 9 § får göras hos mark- och miljödomstol av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, *Kammarkollegiet*, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen. Om frågan ska prövas av någon annan myndighet än en domstol eller av en kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning. Frågor om omprövning enligt 8 § får tas upp utan särskild ansökan.

En ansökan om prövning som avses i 3, 4, 5, 6, 7, 8 eller 9 § får göras hos mark- och miljödomstol av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen. Om frågan ska prövas av någon annan myndighet än en domstol eller av en kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning. Frågor om omprövning enligt 8 § får tas upp utan särskild ansökan.

En ansökan om sådan prövning som avses i första stycket får även göras av en kommun i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen med stöd av 26 kap. 3 § fjärde stycket. Om tillståndet har getts av länsstyrelsen, görs ansökan hos länsstyrelsen.

I fråga om verksamheter som får bedrivas med stöd av 11 kap. 27 § andra stycket, får en ansökan om prövning som avses i 3 eller 5 § grundas på en omständighet som anges i de paragraferna endast om

1. omständigheten är så allvarlig att den inte tål att vänta på att prövningen för moderna miljövillkor blir klar, och

2. den olägenhet som omständigheten innebär inte kan avhjälpas genom ett föreläggande om försiktighetsmått eller förbud i väntan på att prövningen blir klar.

12 §²⁴

En ansökan om prövning som avses i 10 § får göras av

1. tillståndshavaren, eller

2. *Kammarkollegiet*, Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen, om tillståndshavaren inte har gjort det som krävs enligt 11 kap. 27 § och inte följt ett föreläggande att ansöka om en sådan prövning.

2. Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen, om tillståndshavaren inte har gjort det som krävs enligt 11 kap. 27 § och inte *har* följt ett föreläggande att ansöka om en sådan prövning.

²³ Senaste lydelse 2018:1407.

²⁴ Senaste lydelse 2018:1407.

14 a §

Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten, om det är lämpligt, förlänga giltigheten för ett vid tidpunkten för ansökan gällande tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. eller 7 kap. 28 a § (giltighetsförlängning).

Tillståndsmyndigheten får vid en giltighetsförlängning endast

1. förlänga tillståndet i högst tre år, och

2. besluta om de ändringar som krävs för att tillståndets befintliga villkor ska kunna gälla under förlängningen.

En giltighetsförlängning får inte avse en verksamhet vars tillstånd tidigare har förlängts. Ett tillstånd som avses i 7 kap. 28 a § får endast förlängas samtidigt som giltigheten för ett tidsbegränsat tillstånd enligt 9 eller 11 kap. för samma verksamhet förlängs.

18 §²⁵

Om en vattenverksamhet eller en vattenanläggning, som har utförts i enlighet med ett tillstånd enligt denna balk, medför skador som inte förutsågs av mark- och miljödomstolen när tillståndet meddelades, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning enligt 31 kap.

Om fråga är om betydande skador för enskild eller för något allmänt intresse, får begäras sådana ändringar på verksamhetsutövarens bekostnad av vattenverksamheten eller vattenanläggningen som, utan att medföra skador för tredje man eller väsentliga olägenheter för tillståndshavaren, är ägnade att förebygga eller minska framtida skador. I fråga om allmänna intressen förs talan av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, *Kammarkollegiet*, länsstyrelse eller kommun.

Anspråk på grund av oförutsedda skador ska för att få tas upp till prövning framställas till mark- och miljödomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tjugo år, som kan ha bestämts i samband med tillståndet.

Om *det är* fråga om betydande skador för *någon* enskild eller för något allmänt intresse, får *det* begäras sådana ändringar på verksamhetsutövarens bekostnad av vattenverksamheten eller vattenanläggningen som, utan att medföra skador för tredje man eller väsentliga olägenheter för tillståndshavaren, är ägnade att förebygga eller minska framtida skador. I fråga om allmänna intressen förs talan av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelse eller kommun.

²⁵ Senaste lydelse 2021:876.

Tiden räknas från utgången av den av domstolen bestämda tiden inom vilken arbetena ska vara utförda.

Vid skada som avses i 7 kap. 7 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet utgår tiden för framställan dock aldrig tidigare än två år från det att skadan uppkom.

Bestämmelserna i preskriptionslagen (1981:130) gäller inte anspråk enligt denna paragraf.

25 kap.

3 §²⁶

I mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt någon av bestämmelserna i 24 kap. 3–9 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, *Kammarkollegiet*, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid mark- och miljödomstolen.

I mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt någon av bestämmelserna i 24 kap. 3–9 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid mark- och miljödomstolen.

I mål enligt 24 kap. 5 § som avser omprövning för att tillgodose allmänna intressen ska den myndighet som ansökte om omprövning dessutom svara för kostnader vid mark- och miljödomstolen som uppkommer för andra motparter än tillståndshavaren. Detta gäller dock inte omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 11.

Trots andra stycket första meningen ska tillståndshavaren i stället för den myndighet som ansökte om omprövningen svara för de andra motparternas kostnader, om målet gäller

1. omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 10 för att förbättra en anläggnings säkerhet, eller

2. omprövning enligt 24 kap. 5 § av en sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

8 §²⁷

I fråga om domstolens kostnader för kungörelser, *aktförvarare*, sakkunniga som har tillkallats av domstolen och lokaler för sammanträden ska

I fråga om domstolens kostnader för kungörelser, sakkunniga som har tillkallats av domstolen och lokaler för sammanträden ska

1. mark- och miljödomstolens kostnader i

a) ansökningsmål ersättas av sökanden, och

b) sådana stämningsmål som avses i 7 kap. 2 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ersättas av käranden, och

2. högre rätts kostnader ersättas av den som fullföljt talan.

²⁶ Senaste lydelse 2018:1407.

²⁷ Senaste lydelse 2018:1407.

Trots första stycket ska tillståndshavaren ersätta kostnaderna i mål om sådan prövning som avses i 24 kap. 10 §.

På begäran av domstolen ska förskott på ersättningen betalas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för mål och ärenden som har inletts hos en prövningsmyndighet före ikraftträdandet. Bestämmelserna i 6 kap. 35 § och 16 kap. 2 a § i den äldre lydelsen gäller fortfarande för mål eller ärenden där samråd inför ansökan har inletts före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln

Härigenom föreskrivs att 3 a § lagen (1966:314) om kontinentalsockeln ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §¹

Vid prövning av tillstånd att utforska kontinentalsockeln eller att utvinna naturtillgångar från den tillämpas 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken. Prövningsmyndigheten ska tillämpa det som sägs om mark- och miljödomstolens handläggning i 22 kap. 13 § miljöbalken. Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Vid prövning av tillstånd att utvinna naturtillgångar från kontinentalsockeln tillämpas dessutom 3 och 4 kap. miljöbalken.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för ett tillstånd att genom borring eller sprängning utforska kontinentalsockeln eller att utvinna naturtillgångar från den ska

1. bestämmelserna om planer och annat underlag i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 18 § miljöbalken tillämpas,

2. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

3. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

4. *en liten miljökonsekvensbeskrivning* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

4. *ett förenklat underlag* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:160) om vissa rörledningar

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1978:160) om vissa rörledningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Koncession får meddelas endast om det från allmän synpunkt är lämpligt att ledningen dras fram och används och sökanden är lämplig att utöva verksamhet som avses med koncessionen.

Koncession får inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Vid koncessionsprövning ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för en koncession ska

1. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. *en liten miljökonsekvensbeskrivning* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

3. *ett förenklat underlag* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

¹ Senaste lydelse 2018:1412.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn

Härigenom föreskrivs att 1 b § lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 b §¹

I ett ärende enligt denna lag ska

1. frågan om farleden eller hamnen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om inte annat följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras och information lämnas enligt 6 kap. 28–41, 44 och 45 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas,

3. *en liten miljökonsekvensbeskrivning* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas,

3. *ett förenklat underlag* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas,

4. Sjöfartsverket och berörda länsstyrelser omfattas av de samråd som ska ske, och

5. det som föreskrivs i 6 kap. miljöbalken om länsstyrelse ska gälla den länsstyrelse inom vars område verksamheten huvudsakligen ska bedrivas.

Berörda länsstyrelser ska ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken innan beslut fattas om att inrätta, utvidga eller avlysa allmän farled eller allmän hamn. Beslut i den frågan får inte överklagas.

I samband med prövningen av ett ärende enligt denna lag ska miljökonsekvensbeskrivningen och resultatet av samråd och yttranden beaktas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs att 5 c § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 c §²

För en kärnteknisk anläggning som ska prövas för ett tillstånd att uppföra, inneha eller driva en sådan anläggning ska

1. bestämmelserna om planer och planeringsunderlag i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 18 § miljöbalken tillämpas,

2. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

3. en specifik miljöbedömning görs, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

4. *en liten miljökonsekvensbeskrivning* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

4. *ett förenklat underlag* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

¹ Lagen omtryckt 1992:1536.

² Senaste lydelse 2018:1415.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Vid prövning av tillstånd ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för ett tillstånd ska, på samma sätt som om ansökan avser en verksamhet i Sverige,

1. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samråd ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. *en liten miljökonsekvensbeskrivning* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljö-
påverkan inte kan antas.

3. *ett förenklat underlag* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Det som sägs om länsstyrelsen i 6 kap. miljöbalken ska gälla länsstyrelsen i det län där Sveriges sjöterritorium är närmast det område där verksamheten avses att bedrivas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2.7 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 17 och 35 §§ ellagen (1997:857) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

17 §¹

Vid en prövning av frågor om beviljande av nätkoncession för linje ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För en starkströmsledning som ska prövas för en nätkoncession för linje ska

1. frågan om huruvida byggandet eller användandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras genom ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter det att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om något annat inte följer av 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. *en liten miljökonsekvensbeskrivning* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

3. *ett förenklat underlag* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Trots första och andra styckena behöver frågor som har prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken inte prövas på nytt i ärendet om nätkoncession. Om det i målet eller ärendet om tillstånd enligt miljöbalken finns en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver de direkta och indirekta effekter på människors hälsa och miljön som ledningen kan medföra, behöver det inte finnas någon särskild miljökonsekvensbeskrivning i koncessionsärendet.

35 §²

Vid en omprövning enligt 31 § ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För den nätkoncession som ska omprövas ska

1. frågan om huruvida en betydande miljöpåverkan kan antas avgöras genom ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter det att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om något annat inte följer av 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. *en liten miljökonsekvensbeskrivning* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om

3. *ett förenklat underlag* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om

¹ Senaste lydelse 2021:741.

² Senaste lydelse 2021:741.

47 § miljöbalken, om länsstyrelsen länsstyrelsen beslutar att en betyd-
beslutar att en betydande miljö- ande miljöpåverkan inte kan antas.
påverkan inte kan antas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 11 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

11 §

I fråga om förfarandet i stämningssmål gäller i övrigt bestämmelserna om ansökningsmål i 22 kap. *11 § fjärde stycket*, 12 och 13 §§, 16 § första stycket, 18 och 20 §§, 21 § första och andra stycket samt 24 § miljöbalken.

I fråga om förfarandet i stämningssmål gäller i övrigt bestämmelserna om ansökningsmål i 22 kap. *11 a § andra och tredje styckena*, 12 och 13 §§, 16 § första stycket, 18 och 20 §§, 21 § första och andra stycket samt 24 § miljöbalken.

I mål enligt 2 § 6 gäller också 22 kap. 23 och 28 §§ miljöbalken. Om det i ett sådant mål är fråga om arbete för att förebygga eller minska skador eller olägenheter till följd av verksamhet enligt balken eller denna lag, gäller även 22 kap. 14 § miljöbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2.9 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 7 § naturgaslagen (2005:403) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 §¹

Vid prövning av frågor om meddelande av koncession ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för en koncession ska

1. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. *en liten miljökonsekvensbeskrivning* tas fram enligt 6 kap.

47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

3. *ett förenklat underlag* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 7 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Förslagen lydelse

3 kap.

7 §

Statliga myndigheter och kommuner är skyldiga att utan ersättning till domstolarna låna ut de lokaler som domstolarna behöver för sina sammanträden, förutsatt att lokalerna inte är upptagna för sina huvudsakliga ändamål. Upplåtaren har dock rätt till ersättning för de särskilda kostnader som sammanträdet medför.

Statliga myndigheter och kommuner är även skyldiga att utan ersättning bistå en domstol med att göra en akt tillgänglig i myndighetens eller kommunens lokal, om domstolen begär det.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 20 augusti 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över det nuvarande systemet för miljöprövning och lämna förslag på de ändringar och åtgärder som krävs för att uppnå en modernare och mer effektiv miljöprövning (dir. 2020:86). Syftet med direktiven var att genom horisontella förändringar i miljöprövningen underlätta för miljö- och klimatförbättrande investeringar och åstadkomma snabbare och enklare prövningsprocesser, samtidigt som miljöskyddet bibehålls.

Uppdraget utökades och förlängdes genom tilläggsdirektiv den 22 juli 2021 (dir. 2021:57). Tilläggsdirektiven innebar bl.a. att utredningen fick i uppdrag att utreda ett begränsat förtursförfarande för vissa verksamheter för att nå klimatmålen. Den fick också i uppdrag att utreda hur omprövning och tidsbegränsning av tillstånd ska kunna användas för att säkerställa att verksamheter bedrivs med moderna miljövillkor i syfte att nå miljö- och klimatmålen.

Utredningen, som tog namnet Miljöprövningsutredningen, överlämnade den 23 juni 2022 betänkandet Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen (SOU 2022:33). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2023/00940).

I betänkandet finns även förslag om en obligatorisk omprövning av miljöfarlig verksamhet för moderna miljövillkor, möjlighet till omprövning av Natura 2000-tillstånd, att tillstånd ska kunna omprövas om det behövs för att uppfylla en EU-rättslig förpliktelse, att regeringens tillåtlighetsprövning ska göras tidigt i processen och att den begränsning som innebär att verksamheter med äldre tillstånd endast kan tidsbegränsas under vissa förutsättningar ska tas bort. Dessa förslag behandlas inte i detta lagstiftningsärende.

4 Om tillståndsprövningen

4.1 Miljö tillståndsprövningens betydelse för snabbare grön omställning

Tillståndsprövningarna enligt miljöbalken spelar en viktig roll för att avgöra för vilka ändamål mark- och vattenområden ska användas och för att motverka negativ påverkan på hälsa och miljö. För att Sverige ska kunna möta klimatomställningens utmaningar och säkra näringslivets konkurrenskraft krävs snabba och förutsebara tillståndsprövningsprocesser. Miljö tillståndsprövningsprocesserna behöver förenklas och förkortas för att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar.

Regeringen beslutade därför den 8 juni 2023 att tillsätta en särskild utredare med uppgift att ta ett större grepp om frågan om miljöprövning än vad som hittills har gjorts och vidta fler åtgärder i syfte att effektivisera

prövningen så att Sverige kan möta klimatomställningens utmaningar och säkra näringslivets konkurrenskraft (dir. 2023:78). Utredningen har tagit namnet Miljötillståndsutredningen (KN2023:02).

Omställningen kan inte vänta och svensk industri är redo att göra stora investeringar för grön omställning. Det är viktigt att så snabbt som möjligt få till effektiva och förutsebara tillståndsprocesser så att det blir möjligt för industrin att satsa och etablera sig i Sverige. Det är därför angeläget att de åtgärder som kan vidtas för en effektivare prövning vidtas redan nu. Som regeringspartierna och Sverigedemokraterna har enats om i Tidöavtalet ska därför delar av Miljöprövningsutredningens förslag genomföras. Förslagen i den här lagrådsremissen är således steg på vägen mot förenklade och förkortade tillståndsprocesser enligt miljöbalken.

4.2 Handläggningstiderna för ansökan om miljötillstånd behöver kortas

Det har tidigare saknats heltäckande statistik över handläggningstider för miljöprövningar. Sedan 2020 finns dock samlad statistik från länsstyrelserna och Domstolsverket som sammanställs av Naturvårdsverket. Statistiken omfattar antal mål och ärenden samt handläggningstid för

- ärenden om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som prövas av miljöprövningsdelegation,
- mål om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet som prövas av mark- och miljödomstol i första instans,
- överklagade mål om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet.

Majoriteten av ansökningarna om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken prövas av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer (B-verksamheter). Under 2022 meddelade miljöprövningsdelegationerna avgöranden i 489 ärenden. Medianvärdet för handläggningstiden hos miljöprövningsdelegationerna var 349 dagar under 2022, 299 dagar under 2021 och 236 dagar under 2020. Handläggningstiderna räknas från det att ansökan ges in, vilket innebär att tiden för samråd inte räknas in.

Ansökningar om tillstånd till verksamheter och åtgärder som har mer omfattande miljöeffekter prövas av en mark- och miljödomstol (A-verksamheter). Under 2022 meddelade mark- och miljödomstolarna avgöranden i 62 mål om tillstånd som första instans. För domstolarna var medianen 474 dagar för tillstånd till miljöfarlig verksamhet och 354 dagar för vattenverksamhet. (För 2020 var medianen 421 dagar för tillstånd till miljöfarlig verksamhet och för 2021 var medianen 501 dagar för tillstånd till miljöfarlig verksamhet. När det gäller vattenverksamheter var medianen 379 dagar för 2020 och 330 dagar för 2021.)

Av de ansökningar om tillstånd som avgjordes av mark- och miljödomstolarna under 2022 fick 85 procent tillstånd. För miljöprövningsdelegationerna var motsvarande andel 80 procent.

För mål om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som prövats i mark- och miljödomstol i första instans och i Mark- och miljööverdomstolen i andra instans var medianhandläggningstiden 961 dagar och för vattenverk-

samhet 789 dagar. För mål som inlets i miljöprövningsdelegation och fått slutligt avgörande i mark- och miljödomstol eller Mark- och miljööverdomstolen under 2022 var medianhandläggningstiden 725 dagar. Handläggningstiden för överklagade mål avser tidsåtgången från ansökan i första instans till dess ett slutligt avgörande i överinstans får laga kraft. (Se Naturvårdsverkets redovisning, Uppdrag att analysera statistik för miljö-tillståndsprövningen under 2022, KN2023/03355).

Statistiken visar enligt regeringens uppfattning att de flesta mål och ärenden handläggs i rimlig tid, även om det finns tid att vinna genom effektiviseringar. Framför allt finns det utrymme att ”kapa topparna”, dvs. undvika att vissa mål och ärenden tar mycket lång tid att handlägga.

Hur lång handläggningstiden blir i ett enskilt fall i en miljöprövning beror på ett flertal omständigheter. Faktorer som påverkar handläggningstiden är framför allt hur samrådet genomförs, hur dialogen mellan verksamhetsutövaren, länsstyrelsen och andra myndigheter fungerar, kvalitet på ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen, domstolarnas processledning, miljöprövningarnas komplexitet i sak samt resurser, kompetens och prioriteringar.

Att miljöprövningarna ibland tar längre tid beror på de frågor som ska prövas och de miljökrav som ska ställas på en verksamhet. Dessa materiella krav förutsätter ofta utredningar om t.ex. artskydd, påverkan på Natura 2000-områden och miljökvalitetsnormer för vatten. Natura 2000-områden är naturområden som ingår i det europeiska Natura 2000-nätverket. Bestämmelserna syftar till att säkerställa ett skydd för miljön genom bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och till att upprätta skydd för vatten. Dessa krav har ofta sin grund i EU-rätten och Sverige är därför skyldigt att upprätthålla kraven. Kraven kan medföra tidsödande utredningar för den som ansöker om tillstånd och komplicerade bedömningar för förvaltningsmyndigheter och prövningsmyndigheter. Det kan finnas möjligheter att effektivisera systemet.

Det är av vikt att tillståndprocessen fungerar så effektivt som möjligt och att den som ansöker om tillstånd tidigt i processen får klarhet i t.ex. behovet och omfattningen av utredning. Förslagen i denna lagrådsremiss syftar till att korta den samlade prövningstiden och minska administrationen.

5 Reglerna för miljöprövning

5.1 Tillstånds- och anmälningsplikt

5.1.1 Miljöfarlig verksamhet

I 9 kap. miljöbalken och miljöprövningsförordningen (2013:251) finns bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet. Vad som är en miljöfarlig verksamhet framgår av 9 kap. 1 § miljöbalken.

I miljöprövningsförordningen anges vilka typer av miljöfarliga verksamheter som är tillstånds- respektive anmälningspliktiga. Verksam-

heterna har beteckningen A, B eller C. Med A-verksamheter avses de verksamheter där tillstånd söks vid mark- och miljödomstolen. För B-verksamheter söks tillstånd hos länsstyrelsens miljöprövningsdelegation. Miljöprövningsdelegationen är ett särskilt beslutsfattande organ inom länsstyrelsen som fattar beslut i ärenden om tillstånd för miljöfarlig verksamhet. C-verksamheter omfattas endast av anmälningsplikt. Anmälan görs till en kommunal nämnd med ansvar för miljöfrågor. Övriga verksamheter kallas U-verksamheter. Dessa omfattas vare sig av tillstånds- eller anmälningsplikt och får normalt påbörjas utan förprövning. U-verksamheter omfattas dock av krav på anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken om det är fråga om en verksamhet eller åtgärd som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön. Anmälan ska då göras till tillsynsmyndigheten. Det är i de flesta fall en länsstyrelse eller en kommunal nämnd som är tillsynsmyndighet (26 kap. 3 § miljöbalken och 2 kap. miljötillsynsförordningen [2011:13]).

Tillstånds- eller anmälningsplikt gäller inte bara för nya verksamheter utan även vid vissa ändringar av verksamheten (1 kap. 4 och 11 §§ miljöprövningsförordningen).

5.1.2 Vattenverksamhet

I 11 kap. miljöbalken finns bestämmelser om att det som huvudregel krävs tillstånd för vattenverksamhet (11 kap. 9 § miljöbalken). I förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter finns bestämmelser om vilka vattenverksamheter som omfattas av anmälningsplikt i stället för tillståndsplikt (19 §). Vad som är en vattenverksamhet framgår av 11 kap. 3 § miljöbalken.

Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet prövas i de flesta fall av mark- och miljödomstolen och i vissa fall av länsstyrelsen (11 kap. 9 b § miljöbalken). Ansökan ska göras hos domstolen. Anmälan ska göras till tillsynsmyndigheten (19 § förordningen om vattenverksamheter). Det är i de flesta fall en länsstyrelse som är tillsynsmyndighet (2 kap. 29 § miljötillsynsförordningen).

Tillstånd eller anmälan behövs inte om det är uppenbart att vare sig allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena (11 kap. 12 § miljöbalken).

5.1.3 Rättskraft

Med ett tillstånd följer ett rättskraftigt beslut som ger trygghet för verksamhetsutövaren enligt reglerna i 24 kap. miljöbalken. En lagakraftvunnen dom om tillstånd i ett ansökningsmål innebär att alla som har fört eller har kunnat föra talan i målet blir bundna av domen.

För en verksamhet som omfattas av ett tillstånd innebär ofta bestämmelserna om tillståndsbeslutets rättsverkan att hänsynsreglerna inte behöver följas i vidare mån än som följer av tillståndet. Den tillståndshavare som följer tillståndsvillkoren riskerar inte att det allmänna ställer krav med stöd av de allmänna hänsynsreglerna, i vart fall inte beträffande sådana frågor som har prövats i tillståndsgivningen (prop. 1997/98:45

del 2, s. 251 och 252). Av miljöbalken framgår dock att rättskraften kan brytas igenom under vissa förutsättningar.

För andra än verksamhetsutövaren ger tillståndet en trygghet på så sätt att man t.ex. vet att utsläppen inte kommer att överskrida vissa nivåer.

En anmälan av en miljöfarlig verksamhet eller en vattenverksamhet medför inte rättskraft. Tillsynsmyndigheten kan göra bedömningen att en anmälan inte leder till någon åtgärd från myndigheten. Tillsynsmyndigheten kan även besluta om föreläggande av försiktighetsmått. Ett sådant beslut har ingen rättskraft. Det innebär att tillsynsmyndigheten vid ett senare tillfälle kan besluta om ytterligare försiktighetsmått om myndigheten bedömer att det behövs för att följa miljöbalken eller föreskrifter som meddelats med stöd av balken. Detsamma gäller om tillsynsmyndigheten tidigare valt att inte vidta någon åtgärd med anledning av anmälan.

Den som bedriver eller ska bedriva en miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som inte är tillståndspliktig har möjlighet att frivilligt ansöka om tillstånd (9 kap. 6 b § och 11 kap. 9 § miljöbalken) och på så sätt få ett tillstånd och ett rättskraftigt beslut.

5.2 Ändringstillstånd och tidsbegränsade tillstånd

Enligt 16 kap. 2 § miljöbalken får tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, ges för begränsad tid. Även ändringstillstånd kan enligt samma bestämmelse meddelas för begränsad tid. När ett tidsbegränsat tillstånd löper ut måste verksamhetsutövaren ansöka om ett nytt tillstånd om verksamheten ska fortsätta.

Reglerna om ändringstillstånd för miljöfarliga verksamheter har utvecklats över tid. Under miljöskyddslagens (1969:387) tid prövades ändringar och mindre utbyggnader av tillståndsgivna verksamheter genom så kallade påbyggnadstillstånd. Prövningen avgränsades till ändringen och påbyggnadstillståndet kompletterade ett befintligt grundtillstånd. Till slut blev det svårt att få en samlad bild av vilka bestämmelser som gällde för hela verksamheten och att överblicka verksamhetens totala påverkan på miljön. Praxis utvecklades därför till att hela verksamheten ofta prövades vid ändringar och utökningar.

När miljöbalken infördes lades tonvikten vid en samlad prövning och påbyggnadstillstånden togs bort. En samlad prövning skulle göras varje gång en verksamhet ändrades, om det inte var en liten eller obetydlig ändring som inte ökade utsläpp eller andra störningar. Syftet var att överblickbarheten skulle öka och att prövningens omfattning skulle bli tydligare. Det skulle också bli lättare både för verksamhetsutövaren och för tillsynsmyndigheten att kontrollera att tillståndet följdes.

I augusti 2005 infördes en möjlighet till en begränsad prövning (ändringstillstånd). Motiveringen till ändringen var bl.a. att en tillståndsprövning som avser verksamheten i dess helhet riskerar att dra ut på tiden, vilket kan medföra att verksamhetsutövaren avstår från angelägna förändringar av verksamheten. Tillståndsprövningen förenklades för angelägna och brådskande ändringar av miljöfarliga verksamheter inte skulle försväras. Reformen innebar att prövningen ska begränsas till att enbart

avse ändringen av en miljöfarlig verksamhet och de tidigare meddelade villkor för verksamheten som har ett samband med ändringen. Prövningen ska inte behöva belastas med frågor som avser delar av verksamheten som från miljösynpunkt inte har något samband med ändringen. I förarbetena angavs bl.a. att ett ändringstillstånd får förenas med bestämmelser om ändringar av villkor som tidigare har meddelats för de delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen, om de tidigare villkoren har ett samband med ändringen. Tillstånd som endast avser en ändring av en miljöfarlig verksamhet ska alltid kunna omprövas samtidigt med grundtillståndet (prop. 2004/05:129 s. 59–68 och s. 96)).

För en verksamhet eller åtgärd som kräver ändringstillstånd kan det bli aktuellt med antingen en specifik miljöbedömning eller en liten miljöbeskrivning beroende på hur omfattande miljöpåverkan är. För mer om miljöbedömning se avsnitt 5.3.

5.3 Specifik miljöbedömning

5.3.1 Allmänt om specifik miljöbedömning

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (MKB-direktivet) finns bestämmelser om miljöbedömningar.

Bestämmelserna är genomförda i svensk rätt huvudsakligen genom bestämmelser i 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966).

En specifik miljöbedömning ska göras i fråga om en verksamhet eller åtgärd som ska prövas för ett tillstånd för miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet eller för en tillåtlighet som avses i 17 kap. miljöbalken, om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det ska även göras i fråga om en verksamhet eller åtgärd som avses i ett Natura 2000-tillstånd (om det inte rör sig om vissa brådska åtgärder). En specifik miljöbedömning krävs inte för prövning om återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd, eller för att efter ansökan av tillståndshavaren upphäva ett tillstånd eller ändra villkor i tillstånd (6 kap. 20 § miljöbalken).

Inom ramen för en specifik miljöbedömning ska den som avser att bedriva en verksamhet eller åtgärd undersöka om verksamheten kan antas ha en betydande miljöpåverkan. Undersökningen innebär att den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden tar fram ett samrådsunderlag och samråder i frågan om betydande miljöpåverkan och i fråga om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning. Samrådet ska ske med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten eller åtgärden, undersöknings-samråd, (6 kap. 24 § miljöbalken). Detta behöver dock inte göras om den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden anser att betydande miljöpåverkan kan antas, om frågan är avgjord genom föreskrifter eller om tillsynsmyndigheten har förelagt om tillståndsansökan (6 kap. 23 § miljöbalken). Länsstyrelsen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (6 kap. 26 § miljöbalken).

Om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas, ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden i en liten miljökonsekvensbeskrivning lämna de upplysningar som behövs för en bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan förväntas ge (6 kap. 47 § miljöbalken).

När en specifik miljöbedömning ska göras ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden vid ett avgränsningssamråd samråda om hur en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas. Därefter ska en miljökonsekvensbeskrivning tas fram och ges in till tillståndsmyndigheten. Tillståndsmyndigheten ska ge tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och slutföra miljöbedömningen (6 kap. 28 § miljöbalken).

5.3.2 Avgränsningssamråd

Som framgår i föregående avsnitt ingår avgränsningssamrådet som ett moment i en specifik miljöbedömning. Avgränsningssamrådet ska genomföras inför arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen och innebär att den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden samråder om verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning, de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser samt om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning (6 kap. 29 § miljöbalken). Hur samrådet ska genomföras måste anpassas till förhållandena i varje enskilt fall.

Samrådskretsen utgörs av länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten eller åtgärden samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner, den allmänhet och de organisationer som kan antas bli berörda (6 kap. 30 § miljöbalken).

Länsstyrelsen ska under avgränsningssamrådet verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen. Om den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden begär det, ska länsstyrelsen redovisa sin bedömning i frågan om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad. Länsstyrelsens redovisning är dock inte bindande (6 kap. 32 § miljöbalken).

5.4 Tillståndsprövningen

I 22 kap. miljöbalken finns bestämmelser om förfarandet vid mark- och miljödomstolar i ansökningsmål. Ett ansökningsmål kan bl.a. vara ett mål om tillstånd till en miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som ska prövas av mark- och miljödomstolen som första instans (21 kap. 1 a § miljöbalken), en A-verksamhet. Kapitlet innehåller bl.a. bestämmelser om vad en ansökan ska innehålla. Mark och miljödomstolen ska granska ansökan och om ansökan är ofullständig ska domstolen förelägga sökanden att avhjälpa bristen. Om sökanden inte följer föreläggandet får domstolen avvisa ansökan, om bristen är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövning av målet (22 kap. 2 §).

Om en ansökan tas upp till prövning ska mark- och miljödomstolen utfärda kungörelse (22 kap. 3 § miljöbalken). Bakgrunden till detta är att

tillstånd enligt miljöbalken har rättskraft mot tredje man och det rör sig ofta om en obestämd krets av sakägare som behöver nås. Kungörelsen ska bl.a. innehålla en kortfattad redogörelse för ansökan, ett tillkännagivande av hur kallelser och andra meddelanden når parter samt namn och adress på den som är aktförvarare. Med aktförvarare avses en person som har till uppgift att förvara ett exemplar av handlingarna i målet. Mark- och miljödomstolen ska skicka ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Kungörelsen ska även skickas till berörda kommuner och andra myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökan (22 kap. 4 § miljöbalken).

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen ska, när det behövs, föra talan i målet eller ärendet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen (22 kap. 6 §). En kommun får föra talan för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen inom kommunen.

Förberedelsen av målet kan vara skriftlig eller muntlig. Mark- och miljödomstolen ska under förberedelsen se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som krävs. Domstolen bestämmer vad en muntlig förberedelse ska avse och vilka parter som ska kallas till förberedelsen (22 kap. 11 § miljöbalken).

Huvudförhandling ska hållas i målet om det inte är uppenbart onödigt. Förhandling ska alltid hållas om parterna begär det (22 kap. 16 § miljöbalken).

I 19 kap. miljöbalken finns bestämmelser om när bestämmelserna i 22 kap. om förfarandet vid mark- och miljödomstol i ansökningsmål ska tillämpas av länsstyrelsen eller en kommunal nämnd.

Av lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar framgår att i mål där mark- och miljödomstol är första instans ska tillämpas vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol om inte annat är föreskrivet (4 kap. 1 §).

Länsstyrelsens miljöprövningsdelegationer ska tillämpa förvaltningslagen (2017:900). Om annan lag eller förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från denna lag ska den bestämmelsen tillämpas (4 § förvaltningslagen).

6 Förslag

6.1 Enklare regler för ändringstillstånd

Regeringens förslag: Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet ska tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd). Ett ändringstillstånd får dock inte meddelas om ansökan avser tillstånd för hela verksamheten eller om det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten.

En ansökan som avser ett ändringstillstånd ska innehålla de uppgifter som behövs för att bedöma om det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten.

Utredningens förslag stämmer delvis överens med regeringens förslag. Utredningens förslag innebär att tillståndet alltid ska begränsas till att enbart avse ändringen om inte ansökan avser tillstånd för hela verksamheten, dvs. att det inte ska göras någon bedömning av om det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten. Utredningen anger dock att förslaget om ändringstillstånd ska läsas tillsammans med dess förslag om obligatorisk omprövning. Utredningen föreslår en obligatorisk omprövning av domar och beslut för att förse miljöfarliga verksamheter med moderna miljövillkor. Det förslaget behandlas inte i detta lagstiftningsärende.

Remissinstanserna: En stor andel av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Arbetsgruppen för tillståndsfrågor inom Utvecklingsrådet tillstyrker förslaget och framhåller vikten av att det är verksamhetsutövarens yrkande som styr prövningens omfattning.

Cementa AB tillstyrker förslaget men påpekar att det är viktigt att det finns tydliga kriterier för när en ändringsansökan är möjlig. Bolaget anser att ansökan om ändringstillstånd innebär en processrisk eftersom en ansökan kan avvisas på grund av olämplig avgränsning.

Energiföretagen Sverige tillstyrker förslaget men anser att förslaget bör kompletteras med en bestämmelse om att det är just ändringen som ska bedömas.

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget under förutsättning att det inte försämrar skyddet för miljön eller människors hälsa.

Lovang Lantbrukskonsult AB tillstyrker förslaget och framhåller att det på jordbruksområdet inte är någon skillnad mellan att göra en helt ny ansökan och att göra en ändringsansökan, varken avseende ansökans omfattning eller processtiden hos myndigheterna.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen konstaterar att länsstyrelsens roll kommer att bli central vid samrådet för att ge vägledning om hur tillståndsansökan ska begränsas. Länsstyrelsen påpekar att förslaget kommer att innebära utökade krav på tillsynsmyndigheterna när de behöver ta hänsyn till flera parallellt gällande tillstånd.

Länsstyrelsen i Hallands län avstyrker förslaget. Länsstyrelsen anför i huvudsak följande. Med ändringsprövning som huvudregel blir det mer arbete för prövningsmyndigheterna eftersom de regelmässigt måste bedöma prövningsramen och vilket underlag som krävs för den begränsade

ändringsprövningen. Om ändringstillstånd blir huvudregel medför det också en olycklig återgång till tidigare system med påbyggnadstillstånd, vilket gjorde regleringen av miljöfarlig verksamhet svåröverskådlig för såväl tillsyns- och prövningsmyndigheter som sakägare. Ändringstillstånd bör inte komma i fråga om en ändring av en verksamhet innebär att ett nytt geografiskt område tas i anspråk.

Länsstyrelsen i Kalmar län tillstyrker förslaget men framhåller att det är otydligt om utredningen förordar att en tillståndspliktig ändring av en anmälningspliktig verksamhet ska kunna leda till att enbart ändringen får tillstånd och att ingen samlad prövning görs av hela verksamheten.

Länsstyrelsen i Stockholms län har ingen invändning mot förslaget förutsatt att även förslaget med regelbunden översyn av villkor och omprövningar genomförs.

Länsstyrelsen i Västerbottens län godtar utredningens förslag. Länsstyrelsen framhåller dock att dagens system med en fakultativ bestämmelse om ändringstillstånd fungerar bra. Länsstyrelsen anför bl.a. följande. Förslaget behöver tydligt kopplas till ett fungerande system för omprövningar för att inte återgå till det system som fanns innan miljöbalken med flera parallella och ibland föråldrade tillstånd. Även utredningens förslag till formulering kan i förlängningen leda till svåra bedömningar om ansökans avgränsning.

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, avstyrker förslaget och anför i huvudsak följande. Bestämmelsens formulering väcker frågor om hur tillståndsmyndigheten ska hantera en situation där verksamhetsutövaren har ansökt om ett ändringstillstånd, men tillståndsmyndigheten bedömer att ansökan har fått en olämplig avgränsning. Det följer av grundläggande principer att tillståndsmyndigheten alltid har att ta ställning till om en ansökan är korrekt avgränsad. Tillståndsmyndigheten bör inte vara bunden av verksamhetsutövarens yrkande utan myndigheten bör även fortsättningsvis ha möjlighet att göra en bedömning av om det är lämpligt med ändringstillstånd. Förslaget riskerar att leda till osäkerheter i rätts-tillämpningen och ytterst till negativa konsekvenser för klimatet och miljön.

Naturskyddsföreningen framhåller att ändringstillstånd inte bör kunna användas om grundtillståndet är äldre än miljöbalken. Föreningen anser att den utökade möjligheten till ändringstillstånd förutsätter att det föreslagna systemet för obligatorisk omprövning blir verklighet.

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget under förutsättning att tiden för obligatorisk omprövning sätts till en kortare tid än 40 år. Verket framhåller att när möjligheten till begränsade ändringstillstånd infördes 2005 underströk lagstiftaren vikten av att äldre tillstånd uppdaterades aktivt och såg framför sig ett att alla tillstånd och villkor skulle ha anpassats till miljöbalkens krav senast 2015.

Peab AB tillstyrker förslaget, men anser att det i lagstiftningen ska framgå vad som gäller vid större ändringar respektive mindre utökningar i befintlig verksamhet. Bolaget anser att överflödiga moment – som t.ex. lokaliseringsprövning, redovisning av alternativa lokaliseringar och behovsutredningar – i normalfallet inte ska behövas vid fortsatt och utökad verksamhet.

Research Institutes of Sweden (RISE) invänder inte mot förslaget men framhåller att det krävs tydliga riktlinjer när det gäller avgränsningen av prövningen.

Sveriges bergmaterialindustri (SBMI) tillstyrker förslaget men framhåller att för att förslaget ska medföra effektiviseringsvinster bör det förtydligas om detta även ska gälla större ändringar och mindre utökningar i befintlig verksamhet.

Skanska Sverige AB och *Skanska Industrial Solutions AB (Skanska)* tillstyrker förslaget och framhåller vikten av att regeln är tvingande och att processen inte ska fördröjas av att prövningsmyndigheten eller remissmyndigheter ska bedöma om en ändring är lämplig att pröva som ett ändringstillstånd.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) tillstyrker förslaget, men framhåller risken för att det blir svårare att överblicka giltiga tillståndsvillkor. SKR anser att konkreta krav behövs för att underlätta för tillsynsmyndigheterna, t.ex. att prövningsmyndigheterna ansvarar för konsoliderade tillstånd vid ändringstillstånd eller särskilda villkorsändringar.

Stena Recycling AB tillstyrker förslaget och anser att det behöver förtydligas att en ändring som i sig har en högre prövningsnivå än tidigare meddelat tillstånd ska kunna prövas som ett ändringstillstånd, dvs. den planerade ändringen kräver domstolsprövning men den befintliga verksamheten är en B-verksamhet. Bolaget anför bl.a. följande. En praktisk situation är om en avfallsverksamhet ska utökas till att även omfatta hantering av farligt avfall. Om den tillkommande verksamheten är väl avgränsad och inte har någon reell effekt på miljöpåverkan från den befintliga verksamheten borde den kunna prövas separat.

Svemini tillstyrker förslaget och framhåller att det är vanligt med invändningar om att ansökningar avgränsats felaktigt och att det krävs en samlad prövning. Organisationen anför bl.a. följande. Det är angeläget att undanröja processuella oklarheter som avhåller verksamhetsutövare från att ansöka om ändringstillstånd. Det är bra att det klargörs att det är sökandens yrkande som ska styra om en ansökan ska prövas som ett ändringstillstånd.

Svenskt Näringsliv och *Teknikföretagen* tillstyrker förslaget och framhåller att förslaget behöver kompletteras med en skrivning om att det är ändringen, dvs. den tillkommande verksamheten och dess miljöpåverkan som ska bedömas. Man anser att utredningens resonemang om svårigheter med avgränsningen riskerar att försvåra den praktiska tillämpningen och begränsa den positiva effekten av förslaget.

Vattenfall AB (Vattenfall) tillstyrker förslaget och framhåller att förslaget gör processen mer förutsebar och enklare att planera vilket sparar tid och resurser för alla parter. Vattenfall menar att författningsändringar är nödvändiga för att komma bort från nuvarande restriktiva praxis vad gäller ändringstillstånd.

Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen, avstyrker förslaget i den del som innebär att en ändringsansökans lämplighet inte ska bedömas. Domstolen anför i huvudsak följande. Ansökningar kan prövas som ändringar av befintliga tillstånd i högre utsträckning än vad som sker i dag även utan lagändringar. Förslaget medför en risk för att viktiga frågor, som vilka av den befintliga verksamhetens miljöproblem som har samband med ändringen, inte hanteras i samrådet. Detta kan leda till omfattande kompletteringsbehov eller att ansökan inte kan prövas. Osäkerhet kan

uppkomma i frågor om vad som gäller för en verksamhet liksom vilka delar som är skyddade genom det grundläggande tillståndets respektive ändringstillståndets rättskraft.

Världsnaturfonden (WWF) anser att huvudregeln bör vara att grundtillståndet inte får vara äldre än att det är meddelat med stöd av miljöbalken för att det ska vara möjligt med ändringstillstånd. WWF motsätter sig att ändringstillstånd ska kunna meddelas för verksamheter som kan påverka Natura 2000-områden, med hänsyn till de strikta kraven på prövningens fullständighet, exakthet och slutlighet. I varje fall bör det enligt organisationens mening inte vara möjligt med ändringstillstånd om verksamheten inte innehar ett grundtillstånd där en prövning enligt 7 kap. miljöbalken är gjord.

Älvräddarna framhåller att problembilden är fel och att rättsutvecklingen visar att det har blivit enklare att få ändringstillstånd. Organisationen menar att ändringstillstånd är huvudregel redan i dag.

Östersunds tingsrätt, mark- och miljödomstolen, framhåller att det ankommer på prövningsmyndigheten att pröva om det är ett tillstånd för hela verksamheten eller inte som avses med ansökan och om underlaget är tillräckligt för prövning.

Skälen för förslaget

Gällande rätt

Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet får tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (16 kap. 2 a § miljöbalken). Ett sådant tillstånd kallas ändringstillstånd.

En ansökan som avser ett tillstånd att ändra en miljöfarlig verksamhet ska innehålla en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd och uppgifter som behövs för att bedöma om ett ändringstillstånd är lämpligt (22 kap. 1 d § miljöbalken).

Ett ändringstillstånd får förenas med bestämmelser om ändringar i villkor som tidigare har meddelats för de delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen, om de tidigare villkoren har ett samband med ändringen (24 kap. 8 § miljöbalken).

I förarbetena framhålls följande. Det är en lämplighetsfråga i vilka fall ett ändringstillstånd ska kunna meddelas. Det är ofrånkomligt att delade meningar kommer att finnas i frågan om hur prövningen ska eller kan avgränsas när en miljöfarlig verksamhet ändras eller utökas. Under samrådsförfarandet har länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och enskilda som särskilt berörs möjlighet att komma med synpunkter på hur verksamhetsutövaren har valt att avgränsa ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen. Det är sedan tillståndsmyndigheten som slutligt avgör om avgränsningen är lämplig. (Se prop. 2004/05:129 s. 62 och 63.) Prövningen ska inte belastas med frågor som avser delar av verksamheten som från miljösynpunkt inte har något samband med ändringen. För en tidigare prövad verksamheten kan det redan ha meddelats villkor om utsläpp av ett visst ämne till luft. Om verksamhetsutövaren ansöker om tillstånd till ändring av verksamheten, kan ändringen också behöva förenas med villkor om utsläpp av samma ämne. Totalbilden av hur mycket utsläpp av ämnet

som miljön tål från den ändrade verksamheten kan göra det nödvändigt att också ändra villkoren i grundtillståndet (se prop. 2004/05:129 s. 62).

Sambandet mellan förslaget om ändringstillstånd och förslaget om obligatorisk omprövning

Enligt utredningens förslag om ändringstillstånd ska det inte göras någon bedömning av om ett ändringstillstånd är lämpligt eller inte. Tillståndet ska alltid begränsas till att enbart avse ändringen i verksamheten, om inte ansökan avser tillstånd för hela verksamheten. Ett stort antal remissinstanser tillstyrker förslaget. Förslaget hänger samman med utredningens förslag om obligatorisk omprövning. Ett flertal remissinstanser, bl.a. Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Västerbottens län och Naturskyddsföreningen, framhåller att utredningens förslag till utökad möjlighet till ändringstillstånd förutsätter att även det föreslagna systemet för obligatorisk omprövning införs. Regeringen delar den bedömningen. Som framgår behandlas dock inte utredningens förslag om obligatorisk omprövning i detta lagstiftningsärende. Det finns därför hinder mot att nu gå vidare med förslaget om ändringstillstånd fullt ut. Regeringen har dock beslutat att tillsätta utredningen Förenklade och förkortade tillståndsprocesser enligt miljöbalken (KN 2023:2) där det framgår att utredningen ska överväga om det finns behov att göra lättnader för att det ska vara enklare att ändra en verksamhet (dir. 2023:78).

Behov av förändring vid ansökan om ändringstillstånd

Utredningen framhåller att rättspraxis visar att de lämplighetsbedömningar som ska göras vid ansökan om ändringstillstånd kan vara komplicerade och tidsödande. Till exempel kan frågan om avgränsning av ansökan vara svår. Enligt vad utredningen uppfattar vågar många verksamhetsutövare inte ta risken med en osäker process och avvaktar därför med sin ändring, alternativt ansöker på ett sätt som omfattar hela verksamheten, vilket normalt tar längre tid och kostar mer.

Även om vissa remissinstanser inte delar uppfattningen att dagens system är komplext och krångligt är många av remissinstanserna, bl.a. Vattenfall och Energigas Sverige, positiva till förslaget och ser behov av en ändring. Det anges att det är svårt att bedöma om det är möjligt med ett ändringstillstånd eller om det krävs en ny prövning av hela verksamheten. Detta verkar hämmande för investeringsviljan och bromsar infasning av ny teknik och utfasning av gammal teknik. Även regeringen ser behov av vissa justeringar i regelverket för att förenkla processen.

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, påpekar att ett förslag där ändringstillstånd är huvudregeln går emot den grundläggande principen i miljöbalken att det som huvudregel ska ske en samlad prövning av en verksamhets miljöpåverkan. Regeringen konstaterar att redan den befintliga bestämmelsen om ändringstillstånd är ett avsteg från principen om en samlad prövning. Det måste göras en avvägning mellan för- och nackdelarna med å ena sidan ett system som i högre utsträckning innebär att det ska göras en samlad prövning och å andra sidan ett system med större möjligheter att endast pröva ändringen.

En fördel med en samlad prövning i stället för ändringstillstånd är att överblickbarheten ökar, både i prövningen och i den efterföljande tillsynen. Vid en samlad prövning blir det lättare att avgöra vad som omfattas av prövningen än vad som är fallet vid handläggningen av ett ändringstillstånd. När ändringstillstånd används finns även en risk för att det blir svårt att överblicka vilka villkor som gäller för verksamheten.

Krav på en samlad prövning kan dock medföra att verksamhetsutövare avstår från angelägna förändringar av verksamheten eftersom en samlad prövning kan bli kostsam och ta lång tid. Vid en ändringsprövning belastas inte prövningen med frågor som avser delar av verksamheten som från miljösynpunkt inte har något samband med ändringen. Det gör prövningen mer effektiv.

Sammanfattningsvis bör inte principen om en samlad prövning vara ett hinder för att göra förändringar som innebär att ändringstillstånd kan användas i större utsträckning än i dag.

Ändringstillstånd om det inte är olämpligt

Som konstateras ovan finns det hinder mot att nu gå vidare med utredningens förslag fullt ut. Förslaget bör därför inte utformas på ett sätt som innebär att det enbart är yrkandet som styr om det ska vara möjligt att meddela ett ändringstillstånd. Huvudregeln bör vara att ett tillstånd ska begränsas till att enbart avse ändringen. Ett ändringstillstånd bör dock inte få meddelas om det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten. Det bör inte heller få meddelas om ansökan avser tillstånd för hela verksamheten. Genom en sådan utformning av bestämmelsen blir verksamhetsutövarens yrkande mer styrande än i dag. Det innebär att ändringstillstånd blir huvudregel förutom i de fall där något av undantagen är tillämpliga. Tillståndsmyndigheten har dock fortfarande ett ansvar och en möjlighet att ta ställning till om ansökan kan ligga till grund för prövning.

Flera remissinstanser, bl.a. Svenskt Näringsliv och Energiföretagen Sverige, anser att förslaget bör kompletteras med en bestämmelse om att det enbart är ändringen som ska bedömas. En sådan ordning skulle dock kunna medföra problem. Det måste t.ex. finnas utrymme i prövningen att reglera totalbilden av hur mycket utsläpp av ett ämne som miljön tål från den ändrade verksamheten. Prövningens och underlagets omfattning bör alltid bestämmas utifrån vad som från hälso- och miljösynpunkt är nödvändigt med anledning av den avsedda ändringen. Detta inkluderar de delar av verksamheten som har ett miljömässigt samband med ändringen och som behöver regleras i ett sammanhang. Prövningens omfattning måste även fortsättningsvis bestämmas utifrån vad som från miljösynpunkt är nödvändigt med anledning av den avsedda ändringen. Detta innebär att det även framöver bör vara möjligt att ändra villkor för delar av verksamheten som har ett samband med ändringen.

Vissa remissinstanser, bl.a. Länsstyrelsen i Västerbottens län, framför att förslaget kan leda till svåra avvägningar eftersom det regelmässigt krävs bedömning av prövningsramen och vilket underlag som krävs för prövningen. Ändringstillstånd innebär även i dag att svåra avvägningar behöver göras. Det är viktigt att samtliga aktörer i processen noga tänker igenom vad som har ett miljömässigt samband med ändringen, och som

därför behöver regleras i ett sammanhang, för att villkor som hör samman med ändringen ska kunna prövas samtidigt. Även om det kan vara svårt att avgränsa prövningen bedömer regeringen att en prövning av ett ändringstillstånd i många fall torde innebära mindre arbete för prövningsmyndigheten än en ansökan om tillstånd för hela verksamheten.

Flera remissinstanser framhåller att finns behov av förtydliganden av när ändringstillstånd kan användas. I förarbetena till den nuvarande bestämmelsen framgår att verksamhetsutövare ska kunna ansöka om tillstånd till en angelägen och brådskande ändring eller en utökning av verksamheten utan att prövningen blir belastad med frågor som gäller miljökraven på anläggningsdelar som inte berörs av ändringen. Ändringens omfattning är en av de faktorer som har betydelse för om det är lämpligt med ett ändringstillstånd (prop. 2004/05:129 s. 62 och 94). Detta bör beaktas även i fortsättningen vid bedömningen av om det är olämpligt att begränsa tillståndet till att enbart avse ändringen av verksamheten. Om ändringens omfattning är stor kan ett ändringstillstånd vara olämpligt. Det kan dock finnas situationer där det inte är olämpligt att pröva en ändring som innebär en utökning av ett verksamhetsområde som ett ändringstillstånd. Det kan anses olämpligt att pröva en utökning av ett verksamhetsområde som är stor i förhållande till det befintliga verksamhetsområdet som ett ändringstillstånd. Det kan även anses olämpligt att genom ändringstillstånd tillåta flera mindre utökningar som sammantaget innebär en stor utökning i förhållande till det område som fick tas i anspråk enligt grundtillståndet. En ansökan om en ändring med en högre prövningsnivå än prövningsnivån i grundtillståndet ska inte alltid innebära att ett ändringstillstånd är olämpligt.

Av förarbetena till den nuvarande bestämmelsen om ändringstillstånd framgår att avsikten är att ändringstillstånd ska kunna meddelas när det finns ett grundtillstånd (prop. 2004/05:129 s. 61 och 96). Förslaget i denna lagrådsremiss innebär ingen ändring i detta avseende.

Ändringstillstånd kan i dag meddelas för verksamheter som kan påverka ett Natura 2000-område, även i de fall när verksamheten har ett grundtillstånd där en prövning av påverkan på ett Natura 2000-område inte är gjord. I dessa fall ställs dock särskilda krav på prövningsunderlaget. Det kan även påverka avgränsningen av ansökan. Det måste finnas ett underlag som gör det möjligt att samlat bedöma den påverkan som den sökta och pågående verksamheten har på Natura 2000-området. Det måste också finnas ett underlag som gör det möjligt att avgöra om de villkor som redan gäller för verksamheten är tillräckliga för att undvika att det uppstår skada på Natura 2000-området (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 28 augusti 2018 i mål nr M 10355-17). Förslagen i denna lagrådsremiss ändrar inte detta rättsläge.

Förslaget medför behov av en följdändring i miljöbalkens bestämmelse om vad en ansökan om tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla (22 kap. 1 d § andra stycket). Om en ansökan avser ett ändringstillstånd ska ansökan också innehålla de uppgifter som behövs för att bedöma att det inte är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten.

Frågan om ett konsoliderat tillståndsdokument utreds

Flera remissinstanser bl.a. Avfall Sverige och Energigas Sverige tillstyrker utredningens förslag, men framhåller att tillståndsmyndigheten bör åläggas att sammanställa gällande beslut i ett konsoliderat tillståndsdokument bl.a. för att underlätta för tillsynsmyndigheterna. Av direktiven till Miljöutredningen (KN 2023:02), som regeringen beslutade den 8 juni 2023, framgår det att utredningen ska överväga om det finns behov att göra lättnader för att det ska vara enklare att ändra en verksamhet. I direktiven anges även att utredningen kan undersöka om risken för en svåröverskådlig reglering kan hanteras genom att införa ett krav på att tillståndsmyndigheten ska tydliggöra vilka villkor som gäller för en tillståndspliktig verksamhet som regleras genom fler än ett tillstånd (dir. 2023:78).

6.2 Föreläggande om tillstånd vid betydande miljöpåverkan

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten ska få besluta att förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En stor andel av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Flera remissinstanser bl.a. *Eskilstuna kommun* och *Folkhälsomyndigheten* och *Länsstyrelsen i Hallands län* framhåller risken att risk för människors hälsa inte beaktas.

Boverket avstyrker förslaget på grund av bristande motivering av förslaget och avsaknad av resonemang vad avser konsekvenser för annan prövning där begreppet betydande miljöpåverkan används. Myndigheten framhåller att det inte framgår om bedömningarna enligt 6 och 9 kap. miljöbalken är fristående från varandra.

Länsstyrelsen i Jämtlands län avstyrker förslaget och framhåller att förslaget innebär en allt för förenklad syn på när tillståndsplikt ska inträda. Länsstyrelsen anser att förslaget riskerar medföra att hälsopåverkan får en lägre och mindre betydelse än vad som är syftet enligt miljöbalken.

Länsstyrelsen i Jönköpings län tillstyrker förslaget med viss reservation och framhåller att den ser farhågor med förslaget eftersom det innebär att det är många punkter i bestämmelserna 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen som ska beaktas.

Länsstyrelsen i Norrbottens län tillstyrker inte förslaget. Länsstyrelsen framhåller följande. Kriterierna i miljöbedömningsförordningen är vagt formulerade och det finns ett stort utrymme för skönsmässiga bedömningar. Det har inte utvecklats någon praxis beträffande begreppet betydande miljöpåverkan.

Ett flertal länsstyrelser, bl.a. *Länsstyrelsen i Skåne län* och *Länsstyrelsen i Västmanlands län*, framhåller att det är positivt att använda enhetliga begrepp men att utredningen underskattar svårigheterna att definiera om en verksamhet medför en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelserna

framhåller att det finns begränsat med praxis om detta begrepp och att det kommer att behövas bättre och tydligare vägledning för hur begreppet ska tolkas.

Länsstyrelsen i Värmlands län är tveksam till förslaget eftersom bedömningen av om en verksamhet har betydande miljöpåverkan är komplex. Länsstyrelsen framhåller att det behövs bättre och tydligare vägledning för hur begreppet ska tolkas.

Länsstyrelsen i Västerbottens län avstyrker förslaget. Länsstyrelsen framhåller följande. Ändringen förtydligar inte utrymmet för anmälan. Det finns begränsat med rättspraxis på hur betydande miljöpåverkan ska definieras. Det kommer att behövas bättre och tydligare vägledning.

Nacka kommun invänder inte mot förslaget. Kommunen framhåller följande. Den tydligare definitionen av betydande miljöpåverkan innebär att kommunerna får mindre möjlighet att själva avgöra när en verksamhet måste söka tillstånd. Förtydligandet gör dock att processerna blir tydligare och mer förutsägbara för både verksamheter och tillsynsmyndigheter, vilket underlättar hanteringen för de kommunala myndigheterna.

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, ser ett värde i att begreppen görs enhetliga. Domstolen framhåller att det behöver utvecklas hur den föreslagna användningen av begreppet betydande miljöpåverkan ansluter till systematiken kring hur begreppet används i t.ex. förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och i 6 kap. miljöbalken.

Naturvårdsverket instämmer i förslaget men anser att dess förenlighet med det EU-rättsliga genomförandet i Sverige bör analyseras närmare.

Sametinget anser att det bör framgå av författningsförslaget att det inom renskötselområden kan behövas en trögare, mer djupgående, prövningsprocess när prövningen berör det samiska folket. Sametinget framhåller att även om tillståndsplikt inte följer av föreskrifter bör tillsynsmyndigheten få förelägga verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd.

Skanska framhåller följande. Kopplingen till MKB-reglerna riskerar att göra anmälningsärenden mer omfattande än nödvändigt. Förslaget innebär att de ändringar som tillståndsprövas kommer att kräva en specifik miljöbedömning. Det är av stor vikt att det tydliggörs i lagstiftningen att det ska göras en bedömning av miljöpåverkan i varje enskilt fall och att vad som anges i 6 § första stycket miljöbedömningsförordningen inte är styrande för bedömningen av miljöpåverkan.

Svenskt Näringsliv ser en risk för att anmälningsförfarandet blir mer omfattande och byråkratisk.

SKR tillstyrker förslaget men framhåller att det även fortsatt kommer att kunna vara en svår bedömning när tillsynsmyndigheten ska förelägga om tillstånd och att det är viktigt med vägledning.

Swedavia AB anser att det finns en stor risk att användningen av begreppet betydande miljöpåverkan kommer att innebära att fler ändringar blir tillståndspliktiga.

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, framhåller följande. Det är positivt att skapa tydlighet med enhetliga begrepp. Det finns dock anledning att utveckla bedömningen av hur de föreslagna ändringarna förhåller sig till övriga bestämmelser i 9 kap. miljöbalken som rör hälsoskydd. Bestämmelserna i dag lyfter fram betydande olägenheter för människors hälsa medan 11 § miljöbedömningsförordningen framhåller risker för människors hälsa.

Uppsala kommun är positiv till förslaget men understryker behovet av att det tas fram tillsynsvägledning för de nya författningarna.

Östersunds tingsrätt, mark- och miljödomstolen, framhåller att det finns en risk att begreppens betydelse förändras, även om det är positivt med enhetliga begrepp. Domstolen ifrågasätter om inte det enhetliga begreppet behöver omfatta såväl ordet miljö som hälsa.

Skälen för förslaget

Behov av förändring för ett enklare regelverk

Tillsynsmyndigheten får i dag besluta att förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön (9 kap. 6 a § miljöbalken). Enligt förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska den myndighet som handlägger vissa anmälningsärenden förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd, om myndigheten finner att verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (26 a §).

Det nämnda innebär att olika begrepp används för att reglera när tillståndsplikt kan inträda för miljöfarliga verksamheter. Det finns därför behov av att förenkla regelverket genom att skapa enhetlighet. Färre och mer enhetliga begrepp att förhålla sig till ger ett enklare regelverk.

Det begrepp som utredningen föreslår ska bli styrande för tillståndsplikten är att betydande miljöpåverkan kan antas. Det är ett begrepp som både länsstyrelser och kommuner är förtrogna med. Utredningen vill skapa enhetlighet och framhåller att ändringen förtydligar och utökar utrymmet för anmälan. Utredningen framhåller att förslaget innebär att tröskeln för när en ändring är tillståndspliktig höjs jämfört med i dag.

Till skillnad från vissa remissinstanser, bl.a. Länsstyrelsen i Hallands län, Östersunds tingsrätt, mark- och miljödomstolen, och Folkhälsomyndigheten, anser regeringen att förslaget inte innebär risk för att skyddet för människors hälsa försämras. Vid bedömningen av om ett projekt kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska hänsyn tas även till risker för människors hälsa.

En undersökning av om betydande miljöpåverkan kan antas behöver inte göras om den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden har förelagts att ansöka om ett tillstånd som avses i 9 kap. 6 a § miljöbalken (6 kap. 23 § andra stycket 3 miljöbalken). I förarbetena till sistnämnda paragraf anges att frågan om verksamhetens eller åtgärdens miljöpåverkan i ett sådant fall redan är avgjord (prop. 2016/17:200 s. 198). Eftersom det är frågan om huruvida betydande miljöpåverkan kan antas som ska avgöras vid undersökningen är det lämpligt att använda samma krav i bestämmelsen som ger tillsynsmyndigheten möjlighet att förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd. Regeringen bedömer mot den bakgrunden att tillsynsmyndigheten bör få meddela föreläggande om tillstånd i de fall verksamheten eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Hur förhåller sig förslaget till andra bestämmelser där begreppet betydande miljöpåverkan används?

Begreppet betydande miljöpåverkan används i miljöbalkens bestämmelser om miljöbedömningar i 6 kap. och i miljöbedömningsförordningen. Bestämmelserna genomför MKB-direktivet. Av direktivet framgår att det är de projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan bl.a. på grund av deras art, storlek eller lokalisering som ska bli föremål för krav på tillstånd och en bedömning av deras miljöpåverkan innan tillstånd ges (artikel 2). Bedömning av vilka projekt som ska antas medföra en betydande miljöpåverkan ska göras med beaktande av de relevanta urvalskriterier som fastställs i direktivets bilaga 3.

Flera remissinstanser, bl.a. Boverket och Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, anser att det behöver tydliggöras hur bestämmelsen ansluter till hur begreppet används i övrigt. För att regelverket ska vara enkelt bör begreppet ha samma betydelse som vid tillämpning av 6 kap. miljöbalken. Detta bidrar till ökad tydlighet genom att det framgår vad som ska beaktas vid bedömningen av om betydande miljöpåverkan kan antas.

Flera remissinstanser framhåller att bedömningen av om en verksamhet eller åtgärd kan antas medföra en betydande miljöpåverkan är komplex och svårbedömd. Nacka kommun framhåller dock att den tydligare definitionen av betydande miljöpåverkan innebär att kommunerna får mindre möjlighet att själva avgöra när en verksamhet ska söka tillstånd.

Behovet av underlag kommer att variera beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Även om det i dag, som framhållits av flera remissinstanser, finns begränsat med praxis gällande vad som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, bör ändringen bidra till att det genom praxis kommer att tydliggöras vad som avses med begreppet.

Naturvårdsverket framhåller att det bör utredas närmare om förslaget står i strid med de EU-rättsliga kraven på förprövning. Bestämmelserna i MKB-direktivet innebär att de miljöfarliga verksamheter och åtgärder som omfattas av direktivet alltid ska anses kunna medföra en betydande miljöpåverkan eller genomgå en bedömning av om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en sådan påverkan. Den paragraf som nu föreslås bli ändrad (9 kap. 6 a § miljöbalken) tillämpas endast på verksamheter och åtgärder som inte omfattas av direktivet. Regeringen anser att förslaget är förenligt med MKB-direktivet.

Sametinget framhåller att även om tillståndsplikt inte följer av forskrifter bör tillsynsmyndigheten få förelägga verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd om frågan berör det samiska folket. Regeringen bedömer att förslaget innebär att det blir tydligare att särskild hänsyn ska tas till påverkan på t.ex. ett renskötselområde.

Skanska framhåller vikten av att det ska göras en bedömning av miljöpåverkan i varje enskilt fall och att vad som anges i 6 § första stycket miljöbedömningsförordningen inte ska bli styrande för bedömningen av när en tillsynsmyndighet ska ha möjlighet att förelägga om att söka tillstånd. I paragrafen finns bestämmelser om vilka verksamheter och åtgärder som ska antas medföra en betydande miljöpåverkan. Regeringen vill framhålla att det som anges i paragrafen redan i dag styr bedömningen av miljöpåverkan och krävs för att genomföra MKB-direktivet. Som nyss nämnts avser 9 kap. 6 a § miljöbalken de verksamheter och åtgärder som inte

omfattas av direktivet. Förslaget innebär därför ingen förändring av vilka verksamheter som alltid ska anses ha en betydande miljöpåverkan.

6.3 Förenklat underlag för verksamheter med liten miljöpåverkan

Regeringens förslag: Det underlag som ska lämnas in i de fall länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas ska benämnas förenklat underlag i stället för liten miljökonsekvensbeskrivning.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Skillnaderna är språkliga.

Remissinstanser En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län och länsstyrelsen i Västerbottens län har inget att invända mot förslaget. Några *länsstyrelser, Matfiskodlarna* och *Skogsindustrierna* framhåller att det är viktigt att det tas fram tydligare vägledning som förenklar för verksamheter med begränsad miljöpåverkan.

Länsstyrelsen i Kalmar län avstyrker förslaget och föreslår att man återgår till miljökonsekvensbeskrivning oavsett vilken miljöpåverkan som ansökt verksamhet bedöms ha i samrådet. Länsstyrelsen framhåller att verksamhetens miljöpåverkan måste beskrivas i erforderlig grad oavsett om den initialt bedömts innebära betydande miljöpåverkan eller inte.

Länsstyrelsen i Västmanlands län förordar att liten miljökonsekvensbeskrivning ersätts med miljöbeskrivning i stället för förenklat underlag. Länsstyrelsen anser att miljöbeskrivning tydligare motsvarar de uppgifter som ska redovisas.

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, påpekar att det krävs följdändringar i rubriken närmast före 6 kap. 47 § miljöbalken. Domstolen framhåller vidare att följdändringar bör göras i 22 kap. 1 § 3 miljöbalken om vad en ansökan i ansökningsmål ska innehålla genom att även det förenklade underlaget blir ett obligatoriskt krav när ett sådant krävs i stället för en specifik miljöbedömning.

Skälen för förslaget: Den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd, beträffande vilken länsstyrelsen har beslutat att en betydande miljöpåverkan inte kan antas, ska lämna de upplysningar som behövs för en bedömning av de väsentliga miljöeffekterna som verksamheten eller åtgärden kan förväntas ge. Underlaget som ska lämnas in benämns en liten miljökonsekvensbeskrivning. I förarbetena anges att detta underlag ska vara av enklare art än den mer formaliserade miljökonsekvensbeskrivningen som ska tas fram inom ramen för en specifik miljöbedömning (prop. 2016/17:200 s. 212).

Det har gjorts flera försök att tydliggöra skillnaden i kravnivå mellan en miljökonsekvensbeskrivning och en liten miljökonsekvensbeskrivning. Flera lagförslag har lämnats i syfte att antingen ytterligare tydliggöra den rådande kravnivån eller att förenkla de krav på underlag som ska gälla i förhållande till verksamheter och åtgärder som inte kan antas medföra en

betydande miljöpåverkan. Detta har dock inte fått något tydligt genomslag i den praktiska tillämpningen (se prop. 2016/17:200 s. 150 och 212). Det finns fortfarande ett behov av att tydliggöra skillnaden i kravnivå. Utredningen föreslår därför att begreppet förenklat underlag ska ersätta liten miljökonsekvensbeskrivning för att tydliggöra den skillnad i kravnivå som finns i nuvarande regelverk mellan en miljökonsekvensbeskrivning och en liten miljökonsekvensbeskrivning. Tanken är att beslutsunderlaget ska kunna hållas begränsat.

Regeringen delar Länsstyrelsen i Kalmar läns bedömning att den ansökta verksamhetens miljöpåverkan alltid måste beskrivas i den utsträckning som krävs. Regeringen vill dock framhålla att det ska vara en skillnad i kravnivå beroende på om verksamheten initialt bedömts innebära betydande miljöpåverkan eller inte. För att understryka den skillnaden bör inte begreppet miljökonsekvensbeskrivning användas i samtliga fall, som länsstyrelsen förespråkar, utan endast när det gäller verksamheter eller åtgärder som har betydande miljöpåverkan och ska genomgå en specifik miljöbedömning. Inte heller bör, som Länsstyrelsen i Västmanland föreslår, begreppet miljöbeskrivning användas eftersom det lätt kan förväxlas med miljökonsekvensbeskrivning.

Regeringen anser att det underlag som ska lämnas när betydande miljöpåverkan inte kan antas bör benämnas förenklat underlag i stället för liten miljökonsekvensbeskrivning. Underlaget ska innehålla de upplysningar som behövs för en bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan förväntas ge. En bedömning av underlagets omfattning måste göras utifrån de materiella krav som en verksamhetsutövare har att uppfylla för att tillstånd ska kunna meddelas för verksamheten.

6.4 Möjlighet till giltighetsförlängning av tidsbegränsade tillstånd införs

Regeringens förslag: Tillståndsmyndigheten ska, efter ansökan av tillståndshavaren och om det är lämpligt, få förlänga giltigheten för ett vid tidpunkten för ansökan gällande tillstånd för en miljöfarlig verksamhet eller en vattenverksamhet eller ett gällande Natura 2000-tillstånd (giltighetsförlängning). Tillståndet ska kunna förlängas i högst tre år. Tillståndsmyndigheten ska vid en giltighetsförlängning få besluta endast om de ändringar som krävs för att tillståndets befintliga villkor ska kunna gälla under förlängningen. Giltighetsförlängning ska inte få avse en verksamhet vars tillstånd tidigare har förlängts.

Ett Natura 2000-tillstånd ska kunna förlängas endast samtidigt som giltigheten för ett tidsbegränsat tillstånd för en miljöfarlig verksamhet eller en vattenverksamhet förlängs.

En ansökan om giltighetsförlängning av ett tillstånd ska innehålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen. Detta ska gälla även i ett ärende som prövas av länsstyrelsen.

En giltighetsförlängning ska inte kräva en miljökonsekvensbeskrivning.

Mark- och miljödomstolen ska handlägga en ansökan om giltighetsförlängning som ett ansökningsmål.

Utredningens förslag överensstämmer i stora delar med regeringens förslag. Regeringens förslag är dock till skillnad från utredningens förslag begränsat så att möjligheten att förlänga tillstånd endast gäller tillstånd som avses i 9 och 11 kap. (miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet) och Natura 2000-tillstånd. Utredningens förslag anger inte uttryckligen att tillståndet ska vara gällande vid tidpunkten för ansökan. Utredningens författningsförslag har också en annan redaktionell och språklig utformning än regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Cementa AB tillstyrker förslaget och framhåller att det bör förtydligas att bestämmelsen omfattar alla tillstånd som har meddelats enligt miljöbalken.

Länsstyrelsen i Hallands län framhåller följande. Utgångspunkten bör vara att beslutad tillståndstid gäller. Det bör ställas krav på att särskilda skäl ska föreligga för att giltighetsförlängning ska få meddelas. Det bör handla om omständigheter som verksamhetsutövaren inte råder över. Det bör framgå att kungörelser som gäller ansökan eller beslut ska betalas av sökanden för att det inte ska bli stora utgifter för länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i Norrbottens län tillstyrker förslaget och framhåller att det bör införas en möjlighet för tillståndsmyndigheten att ändra tidsgränser i det befintliga tillståndet om dessa löper ut under den förlängda giltighetstiden. Länsstyrelsen anser vidare att det bör föreskrivas att ett eventuellt villkor om ekonomisk säkerhet ska gälla även under den förlängda giltighetstiden.

Länsstyrelsen i Skåne län tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen anser att det bör förtydligas att verksamheten under förlängningstiden kan bedrivas i enlighet med det befintliga tillståndet, om det är detta som avses.

Länsstyrelsen i Stockholms län tillstyrker förslaget, men framhåller att det bör tydliggöras om det är den tillståndsgivna verksamheten eller den faktiska verksamheten som ska kunna medges tidsbegränsat tillstånd.

Länsstyrelsen i Västerbottens län tillstyrker förslaget men framhåller att det inte behövs någon hänvisning till 24 kap. 13 a § i 19 kap. 5 § miljöbalken eftersom 24 kap. 13 a § är direkt tillämplig för miljöprövningsdelegationen.

Länsstyrelsen i Östergötlands län tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen framhåller följande. En förutsättning för att ansöka om ett förlängt tillstånd ska vara att en ansökan om nytt tillstånd för verksamheten har lämnats in till prövningsmyndigheten. Det finns annars en risk att verksamhetsutövare utnyttjar möjligheten på ett sätt som inte bör vara avsikten och att prövningsmyndighetens resurser inte tas tillvara på ett effektivt sätt. Länsstyrelsen anser inte att det är lämpligt att tillämpa bestämmelsen för bryta ut kvarvarande mängd material i en täkt eller för att vindkraftverk ska kunna stå ytterligare några år.

Matfiskodlarna tillstyrker förslaget, men anser att det bör utvidgas. Det bör vara möjligt att meddela en förlängning av tillståndet om det av någon orsak visar sig vara behövligt, exempelvis långa handläggningstider som

verksamhetsutövaren inte kan styra över eller om det är en väl fungerande verksamhet.

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har inget att invända mot förslaget men framhåller att det behöver tydliggöras vilka omständigheter som ska beaktas vid lämplighetsprövningen. Domstolen anser att det annars finns en risk att det slentrianmässigt ansöks om förlängning i sent skede där en förlängning hade kunnat undvikas.

Naturskyddsföreningen avstyrker förslaget. Föreningen framhåller följande. Att förlänga en verksamhet tre år utan en miljöbedömning riskerar på ett otillåtligt sätt att påverka människors hälsa och miljön. Under den tid verksamheten haft tillstånd kan mycket ha hänt inom miljöområdet, exempelvis ny kunskap om hur tillgång till och kvaliteten på grundvatten kan påverkas av en täktverksamhet. Det finns en risk för att förlängning kommer att bli mer regel än undantag.

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget. Naturvårdsverket framhåller att det tydligt bör framgå av författningskommentaren vilka omständigheter som särskilt ska beaktas i bedömningen av rekvisitet om att förlängningen ska vara i övrigt lämplig. Naturvårdsverket anser att skälen för att befintligt tillstånd tidsbegränsades ska beaktas.

Stockholms kommun framhåller att det bör uppställas krav på giltigt skäl för förlängning och, vid behov, möjlighet att under förlängningsperioden föreskriva strängare villkor.

Svensk vindenergi och Vattenfall tillstyrker förslaget men framhåller följande. Det finns inte några skäl att i lagstiftningen reglera hur lång förlängning som tillståndsmyndigheten kan medge eller hur många gånger giltighetstiden kan förlängas. Tillstånden till vindkraftsanläggningar är som regel tidsbegränsade. Eftersom det i många fall tar upp till tio–femton år från det att tillstånd meddelas till dess att verksamheten tas i drift kan det medföra att giltighetstiden inte motsvarar den tekniska livslängden för de verk som uppförts. Enligt nuvarande bestämmelser måste kommunerna ge tillstyrkan till en ny ansökan om nytt tillstånd söks för befintliga verk.

Svenskt vatten tillstyrker förslaget men anser att motsvarande möjlighet bör finnas för alla som har lämnat in en ansökan om nytt tillstånd om frågan om nytt tillstånd inte hinner avgöras innan verksamheten blir olaglig.

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, framhåller följande. Det framgår inte om ansökan ska ske innan tillståndet löpt ut. Ett nytt yrkande om giltighetsförlängning i ett pågående ansökningsmål som redan har kungjorts torde kunna medföra behovet av en ny kungörelse i målet. Detta eftersom en ansökan ska handläggas enligt de bestämmelser som gäller för ansökningsmål.

WWF motsätter sig förslaget och framhåller att verksamhetsutövaren har ansvar för att ansöka om ett nytt tillstånd i god tid innan tillståndet löper ut. Om förslaget skulle genomföras anser WWF att det är positivt att bestämmelsen inte kan användas på ett tillstånd som redan har löpt ut eller på ett tillstånd som redan har förlängts.

Östersunds tingsrätt, mark- och miljödomstolen, tillstyrker förslaget och lyfter frågan om det inte behövs en ytterligare möjlighet till förlängning vid synnerliga skäl eller dylikt. Domstolen påpekar att en tillståndsprocess kan ha dragit ut på tiden på grund av omständigheter som tillståndshavaren

inte kunnat råda över och att det då kan finnas skäl att låta verksamheten fortsätta trots att tillståndet ännu inte förlängts.

Skälen för förslaget

Det bör vara möjligt att förlänga giltigheten för tillstånd

Av praxis framgår att tidsbegränsade tillstånd inte kan förlängas genom ett ändringstillstånd. I stället får verksamhetsutövare ansöka om ett nytt tidsbegränsat tillstånd för verksamheten. (Se Mark- och miljööverdomstolens dom den 20 april 2015 i mål nr M 2791-15. Jämför även MÖD 2004:18.)

Det har även konstaterats i praxis att det inte är möjligt att pröva frågan om förlängning av ett tidsbegränsat tillstånd inom ramen för en ansökan om villkorsändring enligt 24 kap. 8 § miljöbalken. Detta gäller även om tidsbegränsningen har angetts som ett villkor och inte som en del av tillståndet. Se Mark- och miljööverdomstolens dom den 29 maj 2015 i mål M 2942-15.)

Utredningen föreslår att en möjlighet till giltighetsförlängning av befintliga tidsbegränsade tillstånd ska införas. Utredningen konstaterar att det finns ett behov av en flexibel möjlighet att under en kortare period förlänga giltigheten av tidsbegränsade tillstånd. Skälen för detta är att tidsbegränsningen inte alltid representerar den enda tid som är lämplig. Utredningen framhåller också att det kan finnas situationer där verksamhetsutövaren av olika skäl inte hinner få ett nytt tillstånd innan det befintliga tillståndet löper ut och det samtidigt är lämpligt att verksamheten drivs vidare.

Regeringen delar bedömningen att det finns skäl att införa en möjlighet förlänga tidsbegränsade tillstånd. En sådan möjlighet ger utrymme att driva vidare en befintlig verksamhet under en ytterligare tid innan verksamheten avslutas eller för att underlätta en övergång till ett nytt tillstånd. Det bör därför införas en bestämmelse som ger möjlighet att förlänga tidsbegränsade tillstånd. Nedan redogörs för under vilka förutsättningar ett tidsbegränsat tillstånd bör få förlängas.

Vilka tillstånd bör kunna förlängas?

Utredningen föreslår att det ska införas en möjlighet att förlänga alla tidsbegränsade tillstånd enligt miljöbalken. De exempel på behov som nämns av utredningen gäller dock miljöfarliga verksamheter, bl.a. täkter som i vissa fall även behöver tillstånd till vattenverksamhet, och Natura 2000-tillstånd. Konsekvenserna av att införa en möjlighet att förlänga även andra tidsbegränsade tillstånd bör utredas innan en sådan ändring övervägs.

Regeringen anser inte att det har framkommit skäl att införa möjlighet att förlänga andra tidsbegränsade tillstånd än tillstånd för miljöfarliga verksamheter, vattenverksamheter och under vissa förutsättningar Natura 2000-tillstånd. Sådana verksamheter har i vissa fall även ett Natura 2000-tillstånd. För att förslaget ska få avsedd effekt bör det även finnas möjlighet att förlänga ett sådant Natura 2000-tillstånd. Ett tidsbegränsat Natura 2000-tillstånd bör därför få förlängas om det är meddelat för en verksamhet som har ett tidsbegränsat tillstånd till miljöfarlig verksamhet

eller vattenverksamhet som förlängs samtidigt som Natura 2000-tillståndet.

I miljöbalken finns bestämmelser om att prövningsmyndigheten, när det finns skäl till det, får förordna att tillstånd till en verksamhet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft (19 kap. 5 § och 22 kap. 28 § miljöbalken). Detta kan användas när frågan om nytt tillstånd inte hinner avgöras innan ett tidsbegränsat tillstånd slutar gälla. Frågan om ytterligare ändringar ryms inte inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Vilka krav bör ställas för giltighetsförlängning?

Utredningen föreslår att en förutsättning för att förlänga ett tidsbegränsat tillstånd bör vara att det är lämpligt med en förlängning av giltighetstiden. Vid bedömningen av om en förlängning är lämplig bör tillståndsmyndigheten, enligt utredningens uppfattning, beakta skälen för att det befintliga tillståndet tidsbegränsades samt hur lång tid som förflutit sedan miljöbedömningen för verksamheten utfördes. Utredningen framhåller vidare att det kan vara olämpligt med en förlängning om verksamhetens miljökonsekvenser blivit större än man förutsett vid tillståndsgivandet.

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, och Naturvårdsverket framhåller att det behöver tydliggöras vilka omständigheter som ska beaktas vid lämplighetsprövningen.

Enligt regeringens uppfattning bör det vid bedömningen av om det är lämpligt med en förlängning beaktas vilka skäl som fanns för att tillståndet tidsbegränsades och när miljöbedömningen för verksamheten utfördes. Vidare delar regeringen utredningens uppfattning att verksamhetens miljöeffekter bör beaktas. Om man t.ex. i en täktverksamhet inte har hunnit bryta ut allt material som får brytas enligt tillståndet innan detta löper ut, kan en giltighetsförlängning möjliggöra att materialet kan brytas ut under en förlängning utan någon större miljöpåverkan än den som har tillståndsprövats. Om täktverksamheten innefattar bortledning av grundvatten, kan det dock i vissa fall vara olämpligt att förlänga tillståndet på grund av miljöeffekterna som bortledningen av vatten ger upphov till. Det kan ha visat sig under tiden som det befintliga tillståndet har varit gällande att konsekvenserna av verksamheten har blivit större än man förutsåg vid tillståndsgivningen. Detta kan innebära behov av att förena ett tillstånd med ytterligare skyddsåtgärder. En förlängning av tillståndets giltighet framstår i sådana fall som olämplig.

I linje med det anförda bör det anses olämpligt att förlänga ett tillstånd om verksamheten bedöms innebära en otillåten påverkan på människors hälsa och miljö. Det bör i en sådan situation i stället bli fråga om en ansökan om nytt tillstånd. På grund av art- och habitatdirektivets krav på en lämplig bedömning enligt artikel 6.3 bör det inte anses lämpligt att förlänga ett Natura 2000-tillstånd om bedömningen som ligger till grund för det tidigare tillståndet inte uppfyller de krav som direktivet ställer för meddelandet av ett sådant tillstånd. Om det framgår att en verksamhet inte har varit föremål för en korrekt bedömning enligt direktivet är en förlängning inte lämplig. I författningskommentaren utvecklas ytterligare hur bedömningen bör gå till.

Det åligger den som ansöker om förlängning att visa att det är lämpligt att förlänga tiden och utveckla vilka skäl som finns för en förlängning.

Till skillnad från vad Länsstyrelsen i Östergötlands län anser bör det inte gälla som förutsättning för en ansökan om förlängning att det har getts in en ansökan om nytt tillstånd för verksamheten. Inte heller bör det, som Länsstyrelsen i Hallands län förespråkar, att det ska krävas att särskilda skäl eller omständigheter som verksamhetsutövaren inte råder över för att en förlängning ska kunna ske. Avsikten med reformen är att det ska vara möjligt att t.ex. bryta ut kvarvarande mängd material i en täkt eller för att vindkraftverk ska kunna användas ytterligare några år. Det bör vara möjligt att, i syfte att möjliggöra en mindre omfattande prövning, förlänga tillstånd där en verksamhet ska bedrivas på samma sätt under ytterligare en kort period.

Det är rimligt att en ansökan om förlängning behöver ges in innan giltighetstiden för tillståndet har löpt ut. Det bör alltså inte vara möjligt att ”återuppväcka” ett tillstånd genom en begäran om förlängning. Som Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, påpekar bör detta framgå av lagen.

Hur lång tid ska tillstånd få förlängas och ska antalet förlängningar begränsas?

Utredningens förslag innebär att tillståndet ska få förlängas i upp till tre år och att giltighetsförlängning inte ska få avse en verksamhet vars tillstånd redan har förlängts.

Vattenfall och Svensk vindenergi anser att det inte finns skäl att i lagstiftningen reglera hur lång förlängning som tillståndsmyndigheten ska kunna medge eller hur många gånger giltighetstiden ska kunna förlängas. Vattenfall anser att tiden bör kunna förlängas flera gånger. Vattenfall framhåller att enligt nuvarande bestämmelser måste kommunerna tillstyrka en ny ansökan om nytt tillstånd söks för befintliga vindkraftverk. Svensk vindenergi framhåller att det är vanligt att tillståndets giltighetstid för vindkraft inte motsvarar den tekniska livslängden för de verk som har uppförts. En förlängning bör vara möjlig under vissa angivna förutsättningar. Östersunds tingsrätt, mark- och miljödomstolen, framhåller att det kan behövas en ytterligare möjlighet till förlängning vid synnerliga skäl eller dylikt.

Regeringen vill framhålla att det är viktigt att redan det ursprungliga tillståndet för en verksamhet är anpassat för verksamheten. En ansökan om ett tidsbegränsat tillstånd bör alltså utformas på ett sätt som är anpassat efter den befintliga verksamhetens behov, vilket innebär att någon förlängning av ett tillstånd som huvudregel inte ska behövas. Det finns dock ett behov av att skapa en viss flexibilitet för enskilda fall. Regeringen anser att regleringen bör begränsas på så sätt att ett tillstånd ska kunna förlängas med som mest tre år och att det inte bör vara möjligt att förlänga ett tillstånd mer än en gång. Att tiden för en förlängning bör vara begränsad är viktigt även med hänsyn till att tillstånd till en anläggning för vindkraft endast får ges om den kommun där anläggningen avses uppföras har tillstyrkt det (16 kap. 4 § miljöbalken).

Krav på motsvarande verksamhet under förlängningen

Enligt utredningens förslag ska en förutsättning vara att verksamhetens omfattning under förlängningstiden motsvarar den verksamhet som har bedrivits enligt det befintliga tillståndet.

Länsstyrelsen i Skåne län framhåller att det bör förtydligas att verksamheten under förlängningstiden kan bedrivas i enlighet med det befintliga tillståndet om det är detta som avses. Länsstyrelsen i Norrbottens län framhåller att om det finns en ekonomisk säkerhet ska den finnas även under den förlängda giltighetstiden. Samma länsstyrelse framhåller att det bör införas en möjlighet för tillståndsmyndigheten att ändra tidsgränser i det befintliga tillståndet om dessa löper ut under den förlängda giltighetstiden. Regeringen delar dessa bedömningar som är i linje med art- och habitatdirektivets krav på att det ska föreligga identitet och kontinuitet mellan den tidigare tillåtna verksamheten och den fortsatta verksamheten. Tillståndsmyndigheten bör inte få göra andra ändringar av tillståndet än förlängning av tiden och ändringar som krävs för att tillståndets befintliga villkor ska gälla under förlängningen. Det bör alltså kunna ske anpassning av datum och tidsgränser i villkoren. Tillståndsmyndigheten kan även behöva ändra andra villkor än villkor om hur verksamheten ska bedrivas, t.ex. villkor om en säkerhets storlek. Om däremot verksamheten ska bedrivas på ett annat sätt än vad det gällande tillståndet medger, bör det inte kunna ske genom en förlängning utan att kräva ett nytt tillstånd.

Inget krav på specifik miljöbedömning

En fråga som det finns anledning att belysa är huruvida en förlängning av ett tillstånds giltighetstid omfattas av kravet på miljöbedömning enligt MKB-direktivet. Syftet med MKB-direktivet är att säkerställa att en systematisk bedömning av miljöpåverkan genomförs för projekt som på grund av sin art, storlek eller lokalisering medför en betydande miljöpåverkan. Av direktivet framgår att tillstånd för projekt som kan antas leda till betydande miljöpåverkan bör ges först efter det att en bedömning har gjorts av den huvudsakliga miljöpåverkan som projektet kan antas medföra. Därför föreskrivs tillståndsplikt och krav på bedömning av miljöpåverkan innan tillstånd ges.

Av EU-domstolens praxis framgår att ordet projekt syftar på fysiska arbeten och ingrepp. En förnyelse av ett befintligt tillstånd kan inte klassificeras som ett projekt i den mening som avses i artikel 1.2 a. i MKB-direktivet när det inte förekommer några arbeten eller ingrepp som inbegriper förändringar av platsens fysiska förhållanden. (Se mål C-275/09, EU:C:2011:154 och C-121/11, EU:C:2012:225.)

Regeringen delar utredningens bedömning att MKB-direktivet inte kräver att en miljöbedömning görs innan ett tillstånd förlängs. En förutsättning för denna bedömning är att förlängningen innebär att verksamheten ska bedrivas i enlighet med vad det befintliga tillståndet medger och villkor som motsvarar de villkor som fanns i det tidigare tillståndet.

Stockholms kommun framhåller att det bör finnas möjlighet att under förlängningsperioden föreskriva strängare villkor. Regeringen delar inte den uppfattningen. Bedömningen av vilka ändringar som innebär en skärpning av villkoren kan vara svår. Vissa ändringar innebär en skärpning

i vissa aspekter och en lättnad av andra. Som konstaterats ovan bör det krävas en ny miljöbedömning om verksamheten ska ändras.

Regeringen anser inte att det bör införas krav på att göra en specifik miljöbedömning vid giltighetsförlängning. Det är dock viktigt att det finns ett underlag som innehåller den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen. Det bör därför införas en bestämmelse om att den som ansöker om giltighetsförlängning ska vara skyldig att tillhandahålla den utredning som behövs för prövningen.

Ansökningsmål och kostnad för kungörelse

Som utredningen föreslår är det lämpligt att en ansökan om giltighetsförlängning ska vara ett ansökningsmål.

Länsstyrelsen i Hallands län framhåller att det inte är tydligt att kostnader för kungörelser som gäller ansökan eller beslut ska betalas av sökanden och att detta bör tydliggöras. Denna synpunkt bör övervägas i det fortsatta arbetet med förordningsändringar.

6.5 Länsstyrelsens roll under avgränsningssamrådet

Regeringens förslag: Länsstyrelsens arbete under avgränsningssamrådet ska ske i dialog med den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden.

Länsstyrelsen ska skriftligen redovisa sin bedömning av vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla för att kunna ligga till grund för den fortsatta miljöbedömningen. Bedömningen ska lämnas till den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden.

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla en redogörelse för länsstyrelsens bedömning.

Utredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer till en del med regeringens förslag. Utredningens förslag innebär inte att länsstyrelsen ska redovisa sin bedömning skriftligen, vilket regeringen föreslår. Enligt utredningens förslag ska länsstyrelsen även ta tillvara och samordna statens intressen vid bedömning av samråds-kretsen, vilket inte föreslås av regeringen. Enligt utredningens förslag ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eller den kommunala nämnden som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, om länsstyrelsen begär det, ge in yttrande eller underlag som länsstyrelsen behöver för att fullgöra sina uppgifter under avgränsningssamrådet. En sådan skyldighet finns inte enligt regeringens förslag. Vidare innebär utredningens förslag, men inte regeringens förslag, att länsstyrelsen också ska identifiera de väsentliga miljöeffekterna och redogöra för olika uppfattningar i fråga om de väsentliga miljöeffekterna och hur de har hanterats. Utredningens föreslår även att miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla länsstyrelsens bedömning med sökandens bemötande, vilket inte regeringen föreslår.

Remissinstanserna: Förslaget har fått ett blandat mottagande från remissinstanserna. Vissa remissinstanser tillstyrker förslaget, i vissa fall med justeringar. Andra remissinstanser avstyrker förslaget helt eller

delvis. Flera remissinstanser lyfter fram vikten av att länsstyrelserna får tillräckliga resurser.

Advokatfirman Delphi är i huvudsak positiv till förslaget och framhåller följande. Förslaget om att utöka kraven på länsstyrelsen att redovisa sin bedömning av vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla är särskilt positivt. Det är dock otydligt vad som i förslaget avses med ”i dialog med verksamhetsutövaren” och hur långt länsstyrelsens kommuniseringsansvar sträcker sig. Det kan övervägas om även myndigheter utan partsroll – men med specifik sakkunskap i det aktuella ärendet eller målet – bör ha ett motsvarande ansvar att ge in yttrande eller underlag. Det bör även övervägas om ett sådant ansvar bör regleras uttryckligen i miljöbalken och inte endast följa av det allmänna samverkans- och utredningsansvaret i förvaltningslagen.

Boverket anser att det bör anges att Riksantikvarieämbetet ska omfattas av kravet på att inge yttrande eller underlag eftersom frågor som rör kulturmiljö ska hanteras i en miljöbedömning.

Cementa AB bedömer att ändringarna inte kommer att leda till några större tidsvinster i praktiken men att det är positivt att länsstyrelserna ska lämna tydliga besked.

Drivkraft Sverige tillstyrker förslaget förutsatt att det inte skapar en tidsfördröjning.

Energiföretagen Sverige avstyrker förslaget. eftersom man anser att det inte kommer lösa nuvarande problem med många kompletteringsförelägganden.

Eskilstuna kommun bedömer att effekten av förslaget skulle bli större om tillståndsmyndigheten övertar huvudansvaret för samrådet.

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget med tillägget att Folkhälsomyndigheten ska ingå i uppräkningslistan av de myndigheter som ska stödja länsstyrelsens arbete under förutsättning att myndigheten tilldelas utökad anslag.

LKAB bedömer inte att förslaget skulle leda till en mer effektiv tillståndsprocess ur ett verksamhetsutövarperspektiv.

Länsstyrelsen i Dalarnas län är i huvudsak positiv till förslaget men framhåller vikten av att det är tydligt att det är verksamhetsutövarna som har huvudansvaret för samrådsprocessen. Länsstyrelsen bedömer att det kan vara svårt att få yttranden från sektorsmyndigheter och att det finns risk för tidsförluster om dessa inte svarar i tid.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen framhåller dock att förslaget att länsstyrelsen i sin bedömning ska redogöra för olika uppfattningar vad gäller väsentliga miljöeffekter och hur dessa har hanterats innebär att verksamhetsutövarna kommer att få vänta betydligt längre på länsstyrelsens bedömning.

Länsstyrelsen i Hallands län framhåller följande. Förslaget förskjuter ansvaret för ansökans kvalitet från verksamhetsutövaren till länsstyrelsen. Det saknas en diskussion om kravet i 15 § miljöbedömningsförordningen, där det anges att en miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram med den kunskap som krävs. Förslaget förskjuter tidsåtgången från prövningsprocessen till samrådsprocessen. Bestämmelsen i 6 kap. 32 § miljöbalken skulle behöva kompletteras så att även andra statliga myndigheter än länsstyrelsen ska verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs och direktiv att redo-

visa sin uppfattning till verksamhetsutövaren. Uppgiften att begära yttranden från centrala verk och samordna dessa intressen kan förlänga processen. Det bör övervägas om Jordbruksverket ska ingå i kretsen myndigheter som ska lämna underlag. Länsstyrelsen motsätter sig att det är länsstyrelsen som ska ha ansvar för att identifiera miljöeffekterna mot bakgrund av MKB-direktivet. Syftet med avgränsningssamrådet är att diskutera omfattningen och avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen – inte att ta ställning i sakfrågan. Om en länsstyrelse redovisar sin uppfattning i fråga om väsentliga miljöeffekter handlar det om ett ställningstagande i sakfrågan. Länsstyrelsen föreslår i stället ett tillägg om att länsstyrelsen efter samråd med berörda statliga myndigheter ska yttra sig över uppgifterna i samrådsunderlaget och att det ska framgå av underlaget om myndigheter har framfört uppgifter som inte är förenliga.

Länsstyrelsen i Jämtlands län tillstyrker förslaget men framhåller att det är lämpligt att det finns en vägledning redan när lagstiftningen träder i kraft. Länsstyrelsen understryker att samrådsprocessen även fortsättningsvis är verksamhetsutövarens ansvar.

Länsstyrelsen i Jönköpings län tillstyrker förslaget under förutsättning att det fortfarande är verksamhetsutövaren som är ansvarig för att ta fram underlagen. Länsstyrelsen anser inte att förslaget om att bistå länsstyrelsen med underlag och yttranden ska begränsas till partsmyndigheterna. Länsstyrelsen påpekar att yttrande i samrådet även bör kunna inhämtas från SGU och eventuellt även från andra myndigheter, som Jordbruksverket.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har ingen invändning mot förslaget. Länsstyrelsen betonar vikten av att verksamhetsutövaren tar ansvar för att tidigt ta fram ett bra underlag och att det blir tydligt att det fortfarande är verksamhetsutövaren som har huvudansvaret för samrådsprocessen. Genom att koppla detta till möjligheten att avvisa en ansökan när den väl kommit in bedömer länsstyrelsen att vi får ett system där prövningen fokuserar mindre på behovet av kompletteringar och mer på avvägningarna som ska göras.

Länsstyrelsen i Norrbottens län framhåller följande. För att kunna klarlägga om en miljöeffekt är väsentlig eller inte behövs ett samrådsunderlag av viss omfattning och detaljeringsgrad. Det förslag som lämnas av utredningen förutsätter att verksamhetsutövaren lämnar in ett betydligt mer omfattande och detaljerat samrådsunderlag jämfört med vad som görs i dag. Det kan även diskuteras vad som kan anses vara en väsentlig miljöeffekt beroende på vilket perspektiv man utgår från. Detta är ytterst en fråga för tillståndsmyndigheten. Förslaget tenderar att bli en form av ”förprövning” där alla verktyg inte finns på plats för att genomföra en sådan. Länsstyrelsen bör inte åläggas att under samrådsfasen klarlägga vilka väsentliga miljöeffekter som uppkommer.

Länsstyrelsen i Skåne län är i huvudsak positiv. Länsstyrelsen framhåller att förslaget kan medföra en viss oönskad förskjutning av ansvaret från sökanden till länsstyrelsen, vilket inte bedöms leda till kortare handläggningstider. Det är viktigt att klargöra att det är verksamhetsutövaren som har huvudansvaret för samrådsprocessen och ansvarar för att ta fram underlaget. Det bör tydliggöras vad som avses med att de olika uppfattningarna vad gäller väsentliga miljöeffekter har hanterats.

Länsstyrelsen i Södermanlands län framhåller att det är viktigt att yttrande kan begäras från centrala vägledande myndigheter t.ex. för stora anläggningar eller anläggningar med ny teknik. Eftersom Försvarsmakten i flera fall under de senaste åren har avgett negativa yttranden anser länsstyrelsen att även den myndigheten bör kunna föreläggas att yttra sig i inledningen av processen, helst innan den formella tillståndsprocessen med samråd påbörjas.

Länsstyrelsen i Uppsala län tillstyrker förslaget, men framhåller att det är viktigt att verksamhetsutövarens ansvar tydligt framgår.

Länsstyrelsen i Värmlands län tillstyrker förslaget att ställa ökade krav på hur länsstyrelsen redovisar sin bedömning av vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla och på innehållet i samrådsredogörelsen. Länsstyrelsen framhåller följande. Det finns en risk för att förslaget leder till onödig administration och en förlängd samrådsprocess, om partsmyndigheterna i stället för att yttra sig direkt till verksamhetsutövarna kommer att yttra sig via länsstyrelserna. Anledningen till att partsmyndigheterna inte alltid yttrar sig är att de inte har tillräckligt med resurser. Länsstyrelserna kan inte förväntas besitta samma expertkunskap som partsmyndigheterna. Ett fortsatt behov av kompletteringar kan komma att kvarstå och förslaget får då kanske inte önskvärd effekt. Länsstyrelsen är positiv till förslaget om att länsstyrelsen ska redovisa sin bedömning av vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla och om innehållet i samrådsredogörelsen. Förslaget kommer dock inte helt att kunna ta bort behovet av kompletteringar eftersom länsstyrelserna inte vet vilket underlag som prövningsmyndigheterna anser sig behöva. Det finns också en risk för att verksamhetsutövarna kommer att lägga en stor del av ansvaret för samrådsprocessen på länsstyrelserna. Det bör därför förtydligas att det är verksamhetsutövarna som äger processen och ansvarar för att ta fram underlaget.

Länsstyrelsen i Västerbottens län framhåller följande. Det är viktigt att det blir tydligt att det fortfarande är verksamhetsutövarna som har huvudansvaret för samrådsprocessen. Det är i första hand verksamhetsutövarens ansvar att identifiera de väsentliga miljöeffekterna och upprätta samrådsredogörelsen. Länsstyrelsen är positiv till att länsstyrelsen ska ha en serviceinriktad och aktiv roll, men formuleringen behöver ses över. Det är ineffektivt om de nationella myndigheterna förväntas gå in och yttra sig i en stor del av de prövningar som genomförs. Länsstyrelserna bör be om bistånd i särskilda frågor för att inte belasta de statliga myndigheterna med krav på yttranden i alla frågor som samrådet omfattar.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län framhåller följande. Syftet med att länsstyrelsen ska redogöra för olika uppfattningar i fråga om de väsentliga miljöeffekterna och hur de har hanterats är otydligt. Det får inte tolkas som ett ansvar för att återge vad andra remissinstanser har framfört i samrådet. Verksamhetsutövarens ansvar får inte tunnans ut. För att det ska vara möjligt för länsstyrelsen att identifiera de väsentliga miljöeffekterna kommer det att behöva ställas högre krav på verksamhetsutövaren i samrådet. Länsstyrelsen är negativ till förslaget om att myndigheter och kommunala nämnder ska bistå länsstyrelsen med underlag och yttranden. Det riskerar att minska möjligheten till rättsligt stöd och samverkan.

Länsstyrelsen i Västmanlands län är tveksam till förslaget att länsstyrelsen i samrådsskedet ska redogöra för andra myndigheters uppfattningar vad gäller väsentliga miljöeffekter och hur de har hanterats. Läns-

styrelsen framhåller att ett förfarande där länsstyrelsen ska inhämta yttranden från de nationella myndigheterna riskerar att väsentligt förlänga den tid som samrådet tar. Länsstyrelsen avstyrker förslaget att länsstyrelsen ska kunna redogöra för vilken uppfattning om väsentliga miljöeffekter som den kommunala nämnden har och hur nämndens uppfattning har hanterats.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län framhåller att det är viktigt att det tydligt framgår att det fortfarande är verksamhetsutövaren som har huvudansvaret för samrådsprocessen. Länsstyrelsen anser att förslaget blir ineffektivt om det leder till att centrala myndigheter förväntas yttra sig i en stor del av de prövningar som genomförs.

Länsstyrelsen i Örebro län framhåller följande. Det är viktigt att länsstyrelsens utökade ansvar inte medför att huvudansvaret för samrådet flyttas från sökanden till länsstyrelsen. Förslaget kan i delar tolkas som att länsstyrelsen under samrådet skulle kunna ge ett förhandsbesked kopplat till tillåtlighetsfrågan, vilket inte kan anses lämpligt. Ska länsstyrelsernas roll stärkas ytterligare behöver förutsättningarna vara likvärdiga för länsstyrelserna, oavsett om länet har en miljöprövningsdelegation eller inte. Länsstyrelser med en miljöprövningsdelegation har som regel bättre förutsättningar eftersom de har erfarenhet av hela prövningsprocessen och bättre förutsättningar att identifiera och reda ut de aktuella kärnpunkterna i varje enskild prövning.

Länsstyrelsen i Östergötlands län framhåller att det är viktigt att det blir tydligt att det fortfarande är verksamhetsutövarna som har huvudansvaret för samrådsprocessen. Länsstyrelsen anser att huvudansvaret för att identifiera de väsentliga miljöeffekterna bör ligga på verksamhetsutövaren. Länsstyrelsens roll bör vara att stötta den sökande. Länsstyrelsen framhåller att det är svårt att i samrådsskedet ge en detaljerad bild av vilket underlag som kan komma att krävas. Det är vanligt att utfallet av utredningar som genomförs visar på behov av ytterligare utredningar.

Malmö kommun konstaterar att förslaget förväntas ge ett ökat behov av att kommunernas miljönämnder bistår prövningsmyndigheterna med underlag i samband med att deras och andra myndigheters roller och uppdrag förtydligas. Staden framhåller att arbetsinsatsen är svår att bedöma och inte möjlig att finansiera genom avgifter. Kommunerna behöver tillföras statliga resurser och det behövs en tydlig reglering av formkrav och tidsfrister för informationsinhämtningen.

Matfiskodlarna framhåller följande. Förslaget förutsätter att länsstyrelserna har en god kunskap om branschen. Det är ett fåtal handläggare som har erforderlig kompetens. Det bör tydliggöras att den bedömning som föreslås ska vara opartisk, saklig och väl underbyggd. Det är viktigt att det klargörs att länsstyrelsen ska ha en rådgivande, stödjande och vägledande roll under hela prövningsprocessen. Erfarenheten är att länsstyrelsen tar rollen som motpart tidigt i prövningsprocessen. Det bör regleras att det inte ska komma nya krav från länsstyrelsen på innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen senare i processen.

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, avstyrker förslagen. Domstolen framhåller följande. Förslagen innebär en oacceptabel förskjutning av ansvaret från verksamhetsutövaren till länsstyrelsen. Förslagen står i strid med grundläggande miljörättsliga principer om verksamhetsutövarens ansvar och ett överförande av kostnader från verksamhets-

utövare till länsstyrelsen och i förlängningen till skattekollektivet. Förslagen rymmer även illa med länsstyrelsens partsroll i tillståndsprocessen. Vidare ser domstolen inte några tydliga tidsvinster med förslaget.

Naturvårdsverket framhåller följande. Det är verksamhetsutövaren som bör ansvara för att prövningsunderlaget är fullgott. Naturvårdsverket motsätter sig att länsstyrelsen åläggs att samordna och sammanfatta andra aktörers samrådssynpunkter. En sådan ordning kan innebära en olycklig filtrering och minskad transparens. Naturvårdsverket motsätter sig förslaget om att myndigheter med partsroll och kommunala nämnder ska bistå länsstyrelsen med underlag eller yttrande. Det är tveksamt om ett generellt krav skulle gagna en grön omställning genom mer förutsägbara och effektiva processer. Förslaget kan komma att påverka Naturvårdsverkets möjligheter att bibehålla en nationell överblick och prioritera de mål och ärenden som har störst betydelse för miljön. Myndigheten ska delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön.

Region Stockholm framhåller att samrådsprocessen ofta är lång och omfattande men trots detta inkommer det ofta nya synpunkter under tillståndsprövningen. Regionen anser att det vore bra om länsstyrelsen fick möjlighet att godkänna samrådsprocessen och samrådsredogörelsen innan ansökan ges in (jämför med reglerna för järnvägsplan och vägplan) eller att mark- och miljödomstolen gör det innan remissförfarandet genomförs. Regionen anser vidare att länsstyrelsens bedömning av de väsentliga miljöeffekterna med fördel kan vara bindande utifrån den kunskap som finns vid given tidpunkt.

Region Västerbotten oroas av förslaget om att kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder ska bistå länsstyrelserna med underlag eftersom har fullt upp med sina tillsynsuppdrag.

RISE framhåller att det är oklart hur det ska avgöras vad som är väsentliga miljöeffekter. RISE påpekar att om parterna inte når samsyn kring underlaget i samrådskedet finns en risk att efterfrågan på kompletteringar av underlaget flyttas till tillståndsprocessen och att tidsvinsten inte blir så stor.

Sveriges Bergmaterialindustri (SBMI) framhåller att det behöver säkerställas att länsstyrelserna avgränsar sig till väsentliga miljöeffekter för att inte syftet med det förstärkta samrådet ska gå förlorade. SBMI anser att det är en risk att länsstyrelserna själva får avgöra vad som är en väsentlig miljöeffekt och att verksamhetsutövaren tvingas följa den bedömningen. SBMI anser att förslaget innebär ökade krav och administrativa åtgärder vilket riskerar att fördröja processen.

Sjöfartsverket framhåller följande. Det behövs både mer resurser och i vissa fall kanske också kompetens hos länsstyrelserna för att en samordning och avvägning av statliga intressen ska bli bra. Länsstyrelserna har framför allt ett lokalt och regionalt perspektiv i sin verksamhet och det är viktigt med nationell samstämmighet mellan länsstyrelserna. Det är viktigt att både myndigheter med partsroll och sektorsmyndigheter med sin specialistkompetens involveras och att detta görs tidigt i processen.

Skanska framhåller följande. Det är en välkommen förändring att fokus hamnar på väsentliga miljöeffekter. Ändringarna innebär dock ökade administrativa åtgärder för länsstyrelserna vilket riskerar att fördröja samrådsprocessen. Det föreligger även en risk att länsstyrelserna själva får

avgöra vad som är en väsentlig miljöeffekt. Ingen verksamhetsutövare kommer att vilja utmana en sådan bedömning i samrådet. Förslaget kan minska rättssäkerheten för sökanden. Länsstyrelsens yttrande, särskilt avseende avgränsningen, måste bli bindande annars finns stor risk att förutsägbarheten inte ökar utan att processen förlängs i samrådsskedet och att liten förändring sker i tillståndsprövningen. Förslaget att länsstyrelsen ska inhämta yttranden och samordna svar från flera myndigheter innebär en förflyttning av ansvaret av själva samrådsprocessen från verksamhetsutövare till länsstyrelsen.

Stockholms kommun framhåller att det kan innebära en tidsvinst om länsstyrelsen inför framtagandet av avgränsningssamrådsunderlaget har en dialog med verksamhetsutövaren. Kommunen framhåller att det i betänkandet anges att arbetsbelastningen för de myndigheter som vid behov ska bistå länsstyrelsen med underlag bedöms vara oförändrat. Kommunen bedömer dock att förslagen ger utrymme för en betydligt mer frikostig tillämpning.

Sveamin avstyrker förslaget och framhåller följande. Det är svårt att se att förslaget skulle leda till en mer effektiv process. Möjligtvis kan förslaget bli mer effektivt ur prövningsmyndigheternas perspektiv genom att frågor flyttas från prövningen till samrådet. Även om förslaget genomförs skulle myndigheternas roller fortfarande vara otydliga och myndigheterna skulle kunna föra fram nya synpunkter eller kompletteringskrav under prövningen. I de fall länsstyrelsen saknar sakkunskap är det svårt att bedöma när yttranden ska inhämtas, vilket kan leda till att granskning och synpunkter gällande vissa områden uteblir. Det innebär att dessa frågor i stället kommer att behöva behandlas senare under tillståndsprocessen. Vidare kommer länsstyrelsens bedömning inte vara bindande i förhållande till verksamhetsutövaren och det finns därför inte någon garanti för att den efterföljande processen hos prövningsmyndigheten effektiviseras. Det föreslås dessutom att kraven på samrådsredogörelsen höjs. Förslaget innebär att samrådet skulle ta längre tid och mer tid och resurser skulle behöva läggas på administrativa moment. Trots det innebär förslaget inte att den efterföljande processen hos prövningsmyndigheten med säkerhet effektiviseras.

Svenska kraftnät bedömer att förslaget om en samlad bedömning skulle effektivisera tillståndsarbetet eftersom behovet av tillkommande utredningar, inventeringar och kompletteringar i senare skeden av processen skulle minska. Svenska kraftnät anser inte att länsstyrelsens bedömning bör vara bindande. Svenska kraftnät framhåller att en risk med förslaget är att länsstyrelsens tillgång till personella resurser med rätt kompetens kan vara begränsande på kort sikt.

Svenskt Näringsliv avstyrker förslaget. Det går inte att släcka ut meningsskiljaktigheter genom ett samråd. Svenskt Näringsliv har även invändningar mot att samrådet leds av en av parterna och anser att förslaget leder till ökade handläggningstider.

Svensk vindenergi avstyrker förslaget att utöka kraven på samrådsredogörelsen och ifrågasätter starkt om dessa förslag kommer att medföra någon tidsvinst. Svensk vindenergi framhåller följande. Länsstyrelsen är redan aktiv i samrådsprocessen. Svensk vindenergi är tveksamma till förslaget att stärka länsstyrelsens roll som nav och aktiv samrådspart. Det finns en risk att kraven på kompletteringar i stället flyttas till tidigare i

processen. Länsstyrelserna har redan en sammanhållande uppgift och ett förtydligat krav skulle inte medföra någon effektivisering av prövningsprocessen. Det är viktigt att länsstyrelsen samordnar interna synpunkter under samrådet för att fånga upp intressen som t.ex. regional utveckling. Det är i första hand resursbrist som begränsar länsstyrelsens aktivitet under samrådet. Länsstyrelsen kan redan i dag kontakta de tillsynsvägledande myndigheterna för att få stöd och en formalisering av detta riskerar att förlänga tiden. Det är viktigt att komma ihåg att syftet med samrådet är att samla in och identifiera vilka frågor som behöver belysas i prövningsunderlaget för att dessa ska kunna bedömas i prövningen. Bedömningen kan inte flyttas till samrådet.

Sveriges advokatsamfund avstyrker delar av förslaget och framhåller följande. Det krävs tydligare vägledning för att åstadkomma en effektivisering och förenkling av processen. Det är alltså verksamhetsutövaren som har det yttersta ansvaret för att göra korrekta bedömningar. Det är problematiskt att ge länsstyrelsen en större roll och inflytande utan att samtidigt säkerställa att en förändring av kultur, tradition och dialog mellan verksamhetsutövaren och statens företrädare adresseras. Advokatsamfundet kan därför inte ställa sig bakom de föreslagna ändringarna.

Sveriges geologiska undersökning, SGU föreslår att endast en länsstyrelse i landet ska erhålla en stärkt roll som nav och aktiv samrådspart vid ärenden som omfattar mineralnäringar. Myndigheten anser inte att samtliga länsstyrelser hittills har prioriterat att tillse tillräcklig kompetens inom det geologiska området för att kunna göra väl underbyggda avvägningar och bedömningar.

Sweco tillstyrker förslaget men anser att det även ska införas en bestämmelse om att prövningsmyndigheten genom ett formellt beslut godkänner eller underkänner den genomförda samrådsprocessen. *Sweco* anser att detta beslut ska vara bindande och beslutspunkten ska ligga direkt efter avslutad samrådsprocess. *Sweco* framhåller att större tydlighet och bättre effekt hade uppnåtts om samtliga statliga parter hade strävat efter att enas under ett yttrande sammanhållet av länsstyrelsen.

Swedavia AB ser en stor risk att förslaget utan betydande extra resurser till länsstyrelserna kommer att innebära tidsutdräkter vid tillståndsprovningar, särskilt vid mer komplexa provningar. Bolaget anser att det är bra att samrådet blir dokumenterat på ett tydligt sätt men det är svårt att se att ändringen kommer att innebära en stor skillnad i tidsåtgång.

Trafikverket anser att de föreslagna ändringarna behöver samordnas med skrivningar i väglagen och lagen om byggande av järnvägar. Myndigheten framhåller att förslaget är svårtolkat och det är otydligt om länsstyrelsen eller verksamhetsutövaren har huvudansvaret för miljöbedömningen. Trafikverket vill försäkra sig om att förslaget inte innebär att miljökonsekvensbeskrivningen endast ska hantera de väsentliga miljöeffekterna utan även innehålla de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser. Trafikverket vill särskilt tillstyrka förslaget att göra det obligatoriskt att länsstyrelsen redovisar sin bedömning i frågan om vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla. Det blir tydligare om det framgår att länsstyrelsen skriftligen ska redovisa sin bedömning.

Vattenfall anser att länsstyrelsen i stort redan har en sammanhållande uppgift och ser inte att ett förtydligat krav skulle medföra någon effektivisering.

sering. Bolaget avstyrker förslaget på att utöka kraven på samrådsredogörelsen och ifrågasätter starkt om förslagen kommer att medföra någon tidsvinst i processen. Vattenfall anser att det finns en risk att förslaget om att länsstyrelsen ska göra en detaljerad bedömning endast flyttar problemet med kompletteringar till tidigare i processen när detaljerade inventeringar, utredningar och miljöbedömningar sannolikt ännu inte har gjorts och svaren därför inte alltid finns. Bolaget framhåller att samrådsprocessen i stort fungerar bra i dag, men skulle gagnas av att myndigheterna ges tillräckliga resurser att delta aktivt.

Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen, framhåller att alla centrala myndigheter som har ett operativt tillsynsansvar eller tillsynsvägledningsansvar samt sådana som har ett ansvar för miljömål och specifika riksintressen bör komma i fråga som centrala samrådsmyndigheter, dvs. inte endast de myndigheter som omfattas av 22 kap. 6 § miljöbalken.

Västra Götalandsregionen föreslår att fler statliga myndigheter bör vara skyldiga att yttra sig till länsstyrelsen beroende på vilken verksamhet som ska prövas.

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, anser att det finns anledning att överväga om det endast är myndigheter med partsroll och kommunala nämnder som ska bidra med underlag till länsstyrelserna. Domstolen anser att det även kan övervägas om centrala remissmyndigheter som t.ex. SGU och Statens geotekniska institut, SGI bör omfattas av bestämmelsen.

Återvinningsindustrierna framhåller att det vore önskvärt om länsstyrelsens bedömning blev mer styrande för prövningsmyndigheten. Det bör införas en bestämmelse om att prövningsmyndigheten måste motivera varför underlaget ska utökas utöver vad länsstyrelsen har föreslagit. Det borde tydliggöras att myndigheterna har ett uppdrag att stötta och vägleda i processen. Återvinningsindustrierna ser en risk för att förslaget om att länsstyrelsen ska få en samordnande roll inte effektiviserar samrådet utan tvärtom kan leda till fördröjning av processen.

Älvräddarna välkomnar att länsstyrelsernas roll ska stärkas. Älvräddarna framhåller att ansvaret för en miljöansökans innehåll och verksamhetens miljöeffekter inte kan läggas på länsstyrelsen.

Östersunds tingsrätt, mark- och miljödomstolen, ifrågasätter om det inte bör införas en skyldighet för länsstyrelsen att alltid samråda med andra myndigheter för att säkerställa att synpunkter inhämtas innan ansökan når prövningsmyndigheten. Domstolen anser att det bör ankomma på länsstyrelsen att sammanfatta vad som har framkommit vid samrådsförfarandet.

Skälen för förslaget

Gällande rätt

Inför arbetet med att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning ska den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd genomföra ett avgränsningssamråd. Det innebär ett samråd om verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning, de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra samt om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning (6 kap. 29 § miljöbalken).

Avgränsningssamrådet ska ske med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten eller åtgärden samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten eller åtgärden (6 kap. 30 § miljöbalken).

Länsstyrelsen ska under avgränsningssamrådet verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen. Om den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden begär det, ska länsstyrelsen redovisa sin bedömning i frågan. Länsstyrelsens redovisning är inte bindande (6 kap. 32 § miljöbalken).

De uppgifter som ska finnas med i miljökonsekvensbeskrivningen ska ha den omfattning och detaljeringsgrad som är rimlig med hänsyn till rådande kunskaper och bedömningsmetoder och som behövs för att en samlad bedömning ska kunna göras av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra (6 kap. 37 § miljöbalken). Bestämmelsen tydliggör att en fördjupning och prioritering av relevanta miljöfrågor ska ske i syfte att uppnå största möjliga miljönytta (prop. 2016/17:200 s. 207).

Krav på länsstyrelsen att skriftligen redovisa sin bedömning

En effektiv samrådsprocess där myndigheter framför sina synpunkter tidigt i processen och där den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd tar ansvar för att tidigt ta fram ett bra underlag är viktiga faktorer för att korta handläggningstiderna. Om en tillståndsmyndighet får in en bristfällig ansökan kan det leda till krav på omfattande kompletteringar, vilket gör att handläggningstiden förlängs på ett oönskat sätt. En väl fungerande samrådsprocess kan minska behovet av omfattande kompletteringar.

Länsstyrelsen ska lämna sin syn på miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad om sökanden begär det. Om sökanden inte begär det lämnas ingen sådan bedömning. Begränsad vägledning vid samrådet kan leda till bristfälliga beslutsunderlag som i sin tur kan medföra behov av kompletteringar. Av utredningen framgår att samråden om ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen i dag delvis är ineffektiva och att dokumentationen ofta består oftast av enkla minnesanteckningar som förs av den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden. Detta bidrar till att utfallet av samrådet ofta är otydligt.

En del av utredningens förslag är att det ska ställas krav på att länsstyrelsen alltid skriftligen ska redovisa sin bedömning i frågan om vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla för att kunna läggas till grund för den fortsatta miljöbedömningen. Syftet med förslaget är att utfallet av samrådet ska bli tydligare och att förutsättningarna för den fortsatta tillståndsprocessen ska förbättras. Vidare föreslår utredningen att det ska ställas krav på att miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla en redogörelse av länsstyrelsens bedömning i syfte att ge ett bättre prövningsunderlag.

Flera remissinstanser, bl.a. Cementa AB, Länsstyrelsen i Värmlands län och Trafikverket, framhåller att det är positivt att länsstyrelserna alltid ska redovisa sin bedömning. Även regeringen anser att dessa delar av förslaget

skulle bidra till att effektivisera samråden och ge ett bättre prövningsunderlag. Som länsstyrelserna i Östergötlands län och Värmlands län framhåller kan det visserligen vara svårt att i samrådsskedet ge en detaljerad bild av vilket underlag som kan komma att krävas och det kan behövas kompletteringar av underlaget hos prövningsmyndigheten. Detta hindrar dock inte att en obligatorisk bedömning från länsstyrelsen kan förväntas bidra till ett bättre prövningsunderlag. Sammanfattningsvis bör det införas krav på att länsstyrelserna alltid skriftligen ska redovisa sin bedömning av vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla.

Länsstyrelsernas bedömningar under samrådsprocessen är inte bindande. I förarbetena till 6 kap. miljöbalken framhålls att det kan anses som självklart att de råd som länsstyrelsen ger inte är bindande, men att det för tydlighetens skull ändå ska anges särskilt. (Se prop. 2016/17:200 s. 123.) Några remissinstanser föreslår att bedömningarna ska bli bindande för att förutsebarheten ska öka. Att göra länsstyrelsens bedömningar bindande i den fortsatta tillståndsprocessen skulle dock innebära en drastisk förändring av dessas karaktär och samrådets funktion, vilket det inte finns utrymme för i det här lagstiftningsärendet. Bedömningarna bör oförändrat endast vara rådgivande. Det finns i sammanhanget skäl att betona att det är viktigt att länsstyrelsen har en aktiv roll under samrådet och verkar för en miljökonsekvensbeskrivning som utgör ett så bra beslutsunderlag som möjligt. Detta för att minska risken för senare krav på kompletteringar som fördröjer prövningsprocessen. Ett bra samråd och ett bra underlag minskar risken för att det senare i processen kommer fram omständigheter som gör att länsstyrelsen ändrar sin bedömning.

Avgränsningssamrådet ska göras i dialog med den som avser att bedriva verksamheten

Som framgår ovan ska länsstyrelsen under avgränsningssamrådet verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen. Utredningen föreslår att det i lagen ska förtydligas att detta ska ske i dialog med verksamhetsutövaren. Flera remissinstanser, bl.a. Länsstyrelsen i Västerbottens län och Återvinningsindustrierna, är positiva till förslaget som understryker att länsstyrelsen ska ha en serviceinriktad och aktiv roll. Även regeringen ser positivt på förslaget. Länsstyrelsen behöver tillsammans med den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden arbeta för att få fram en bra miljökonsekvensbeskrivning. Den ömsesidiga dialogen är central för ett framgångsrikt samråd. Det av utredningen föreslagna tillägget understryker detta.

Utredningens övriga förslag om länsstyrelsens roll under avgränsningssamrådet

Utredningen har också lämnat förslag om att länsstyrelsen ska tillvarata och samordna statens intressen i avgränsningssamrådet, att vissa myndigheter ska vara skyldiga att ge in de yttranden och det underlag som länsstyrelsen begär, att länsstyrelsen ska identifiera de väsentliga miljöeffekterna och redogöra för olika uppfattningar i frågan och hur dessa kan

hanteras samt att miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla sökandens bemötande av länsstyrelsens bedömning.

Som framgår av redogörelsen för remissynpunkterna får dessa förslag stark kritik från remissinstanserna. Lämpligheten av att länsstyrelsen ska föra partsmyndigheters talan ifrågasätts och det finns farhågor om onödig administration och en förlängd samrådsprocess. En allvarlig kritik från många remissinstanser är att den föreslagna rollen för länsstyrelsen skulle medföra en oacceptabel förskjutning av ansvaret från verksamhetsutövaren till länsstyrelsen.

Mot bakgrund av den starka kritiken är inte regeringen beredd att gå vidare med dessa förslag.

Flera remissinstanser har synpunkter gällande avgränsningssamrådet och genomförandet av MKB-direktivet som inte ryms inom ramen för detta lagstiftningsärende. Regeringen har tillsatt Miljöutredningen (KN 2023:2), som bl.a. ska se över i vilken utsträckning myndigheter bör delta som parter eller remissmyndigheter i tillståndsprövningen enligt miljöbalken och om de bör samordna sitt deltagande och om det ska krävas att en myndighet ska ha deltagit i samrådet för att senare kunna överklaga (dir. 2023:78).

6.6 Kammarkollegiet tas bort som partsmyndighet

Regeringens förslag: Kammarkollegiet ska inte längre vara partsmyndighet.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningens förslår även en ändring i regleringen om i vilka fall mark- och miljödomstolen inte behöver skicka över ansökningshandlingarna och kungörelsen till partsmyndigheterna.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanser är positiva till förslaget eller har inget att invända mot det.

Kammarkollegiet har inget att invända mot att myndigheten upphör att vara partsmyndighet under förutsättning att det säkerställs att myndigheten har tillräcklig kompetens och personalresurser för att fortsätta att hantera pågående ärenden hos myndigheten. Hos Kammarkollegiet finns i nuläget närmare ett hundratal öppna miljöprövningar där kollegiet är aktivt. Vissa ärenden ligger på provotid och behöver hanteras när provotidsredovisningarna lämnas in, vilket kan ligga flera år bort. Det finns även ärenden där prövningen har pågått i många år. Det innebär att kollegiet under en längre övergångsperiod måste säkerställa att det finns kompetens och personalresurser för att kunna handlägga dessa ärenden

Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket och Sveriges Kommuner och Regioner ställer sig positiva till att Kammarkollegier upphör att vara partsmyndighet eller har inget att invända mot förslaget.

Cementa AB och *LKAB* vill minska antalet partsmyndigheter ytterligare och bedömer att förslaget inte går tillräckligt långt.

Länsstyrelsen i Hallands län tillstyrker förslaget eller har ingen invändning mot det.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har ingen invändning mot förslaget men framhåller att Kammarkollegiet har haft en mycket viktig roll i att driva fram praxis.

Länsstyrelsen i Jönköpings län tillstyrker förslaget, men framhåller att det behöver tydliggöras vilken central myndighet som ska ta över Kammarkollegiets roll.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län avstyrker förslaget men anser att Kammarkollegiets roll kan behöva tydliggöras. Länsstyrelsen framhåller att Kammarkollegiet har haft en stark ställning inom vattenverksamhetsområdet och en stor betydelse för rättspraxis. Länsstyrelsen anser att förslaget kan leda till en försämrad bevakning av de allmänna intressena.

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har inget att invända mot förslaget under förutsättning att den kompetens som Kammarkollegiet besitter förs över till en annan myndighet.

Naturskyddsföreningen avstyrker förslaget och framhåller att Kammarkollegiet har genomfört ett stort antal omprövningar av vattenverksamheter. Denna erfarenhet finns inte hos någon annan myndighet. Föreningen anser att förslaget att ta bort Kammarkollegiets roll som part i den nationella planen för prövningen av moderna miljövillkor för vattenkraften är ineffektivt.

SGU tillstyrker förslaget, men föreslår att motsvarande resurser i stället ska föras över till SGU för att tillvarata intressen inom försörjningstrygghet för säkrad klimatomställning och ett hållbart nyttjande av landets mineralresurser.

Skogsindustrierna tillstyrker förslaget men framhåller att fler myndigheter borde ha tagits bort.

Svenskt Näringsliv anser att förslaget är otillräckligt och önskar en större samordning av statens intressen.

Svensk vindenergi är tveksam till förslaget eftersom det är rimligt att gå längre än vad som föreslås. Svensk vindenergi framhåller att enligt förnybartdirektivet ska den sökande inte behöva ha mer än en kontaktpunkt.

Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen, avstyrker förslaget. Domstolen framhåller att Kammarkollegiet företräder statens intressen ur ett vidare perspektiv än det rent miljömässiga och bör finnas kvar i denna egenskap. Domstolen anser att det kan finnas skäl att tydliggöra Kammarkollegiets uppgifter.

WWF avstyrker förslaget. WWF framhåller att Kammarkollegiet är den myndighet som har störst erfarenhet av att initiera och föra talan i omprövningsprocesser enligt 24 kap. 10 § miljöbalken för moderna miljövillkor för vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel och för miljöfarlig verksamhet.

Älvräddarna ser både för- och nackdelar med förslaget och framhåller att Kammarkollegiet är den enda myndigheten som aktivt deltar som part i vattenkraftsmål.

Skälen för förslaget

Behov av förändring

Av miljöbalken framgår att Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen, när det behövs, ska föra talan för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen. En kommun får föra talan för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen inom kommunen (22 kap. 6 § miljöbalken).

Av tillgänglig statistik är det inte möjligt att utläsa hur den samlade handläggningstiden påverkas av att centrala förvaltningsmyndigheter agerar som part. Det kan förutsättas att det i många fall innebär effektivitet och förbättrad kvalitet på processen genom att kunskaps- och beslutsunderlaget för prövningsmyndigheten blir bättre. En myndighets agerande som part kan dock även innebära att vissa processer blir mer långdragna eftersom det blir fler aktörer att ta hänsyn till, fler inlagor och eventuellt även fler begäran om anstånd. En tillståndsprocess kan även förlängas av att en statlig myndighet i sin partsroll överklagar ett beslut eller en dom.

Miljöprocessen kännetecknas generellt av att ett antal olika enskilda och allmänna intressen ställs mot varandra i ett komplext rättsligt samt naturvetenskapligt och tekniskt sammanhang. Tillståndsprövningen i Sverige sker hos mark- och miljödomstolarna respektive länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer. De centrala förvaltningsmyndigheterna besitter viktig sakkunskap inom sina respektive ansvarsområden och deras deltagande i mål och ärenden skapar förutsättningar för enhetlig nationell praxisbildning och tillsynsvägledning. Eftersom prövning och vägledning är kommunicerande kärll bidrar praxisbildningen till förutsägbarhet och likformighet i tillståndsprocesserna.

De centrala förvaltningsmyndigheterna prioriterar ärenden utifrån sina ansvarsområden, och avgränsningarna av deras ansvarsområden är i stora delar tydliga. Utredningens förslag om att Kammarkollegiets partsroll ska upphöra baseras på att det finns tydliga överlappningar mellan framför allt Kammarkollegiets och Havs- och vattenmyndighetens ansvarsområden, och mellan Kammarkollegiets och Naturvårdsverkets ansvarsområden. Kammarkollegiet fokuserar framför allt på vattenverksamhet och därtill kopplade frågor om art- och områdesskydd, miljökvalitetsnormer för vatten samt processuella frågor. Dessa frågor bevakas även av Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket. Kammarkollegiet bedöms inte företräda staten ur ett vidare perspektiv än det rent miljömässiga i dessa mål.

Regeringen gör bedömningen att det bör ses som en effektiviseringsåtgärd att ta bort Kammarkollegiets partsroll i miljöbalken och att utredningens förslag bör genomföras. Det innebär att Kammarkollegiet inte längre kommer att föra talan i nya mål enligt miljöbalken för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen. Kammarkollegiet framhåller att myndigheten är aktiv i flera pågående prövningar. Eftersom äldre föreskrifter fortfarande ska gälla för handläggningen av mål och ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet har myndigheten möjlighet att fortsätta delta som part i dessa mål tills de har avslutats. Om Kammarkollegiet inte skulle ha möjlighet att fortsätta sitt deltagande i ett mål kan prövningsmyndigheten förelägga Havs- och vattenmyndigheten eller Naturvårds-

verket att ge in det prövningsunderlag som myndigheten har behov av. För mer om Kammarkollegiets förvaltningsanslag, se avsnitt 7.6.2.

Flera remissinstanser bl.a. Svenskt Näringsliv, anser att förslaget är otillräckligt och önskar att fler partsmyndigheter tas bort. Regeringen konstaterar att möjligheten att gå längre genom att utesluta fler partsmyndigheter inte ryms inom ramen för detta lagstiftningsarbete. Regeringen har dock tillsatt Miljötillståndsutredningen (KN 2023:2), som enligt direktiven bl.a. ska utreda om endast en statlig myndighet ska kunna vara part i tillståndsprocessen enligt miljöbalken (dir. 2023:78).

Regeringen ser inte behov av den av utredningen föreslagna ändringen om i vilka fall mark- och miljödomstolen inte behöver skicka över ansökningshandlingarna och kungörelsen till partsmyndigheterna, och går därför inte vidare med det förslaget.

6.7 En effektivare förberedelse i mål och ärenden

Regeringens förslag: Mark- och miljödomstolarna ska under förberedelsen se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som krävs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning samt väsentliga miljöeffekter. Domstolen ska driva förberedelsen med inriktning på ett effektivt avgörande av målet.

Mark- och miljödomstolarna ska kunna kalla även andra än parter till en muntlig förberedelse. Även andra än parterna ska vid förberedelsen få åberopa handlingar som de har lämnat in.

Bestämmelserna om förberedelsen ska även tillämpas av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår inte att bestämmelserna om muntlig förberedelse även ska kunna tillämpas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Drivkraft Sverige och *Preem* anser att muntlig förberedelse bör kunna användas i stället för huvudförhandling, inte både och.

Flera remissinstanser, bl.a. *Länsstyrelsen i Hallands län*, *RISE* och *Länsstyrelsen i Skåne län*, anser att det bör införas en möjlighet för miljöprövningsdelegationerna att vid behov hålla muntliga förberedelser. Länsstyrelsen framhåller att dagens förfarande med sammanträde och besiktning kräver att alla sakägare måste kallas. Länsstyrelsen anser att det är för tungrott för att kunna användas som en förberedelse.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län tillstyrker förslaget och framhåller att kravet på kungörelse av sammanträde endast ska avse sammanträde efter att ansökan har kungjorts.

Länsstyrelsen i Östergötlands län tillstyrker förslaget och framhåller att för att redskapet ska vara verkningfullt är det viktigt att muntlig förberedelse kan genomföras på ett enkelt sätt och inte omfattas av krav på till exempel kungörelse.

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, och Östersunds tingsrätt, mark- och miljödomstolen, tillstyrker förslaget i sak. Domstolarna har vissa synpunkter på den föreslagna författningstexten.

SBMI och Skanska är positiva om förslaget inte bedöms fördröja prövningen på grund av t.ex. svårigheter med att hitta lämpligt datum.

Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, har ingen invändning mot förslaget men anser att det finns skäl att överväga bestämmelsernas placering ytterligare, särskilt i relation till den systematik som följer av rättegångsbalken och det pedagogiska värdet av att miljöbalkens processuella bestämmelser i så stor utsträckning som möjligt liknar rättegångsbalkens regler, både till utformning och systematik.

Skälen för förslagen

Förberedelse i mål vid mark- och miljödomstolarna

Det framgår av en särskild reglering i miljöbalken att den fortsatta förberedelsen av målet, efter att kungörelse skett, kan vara skriftlig eller muntlig. Domstolen ska under förberedelsen se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som krävs. Domstolen bestämmer vad en muntlig förberedelse ska avse och vilka parter som ska kallas till förberedelsen (22 kap. 11 § miljöbalken).

Utredningen föreslår att det ska tydliggöras att domstolen under förberedelsen ska se till att utredningen i målet får den inriktning som krävs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning samt väsentliga miljöeffekter. Vidare föreslås att det i lagen ska anges att domstolen ska driva förberedelsen med inriktning på ett effektivt avgörande av målet. Det föreslås också att rätten ska kunna kalla även andra än parter till förberedelsen.

Utredningens skäl till förslagen är i huvudsak följande. Det är i dag är otydligt om det finns möjlighet att kalla andra än parter till en muntlig förberedelse. Muntlig förberedelse används i dag i begränsad omfattning. Orsaken tycks vara såväl tradition och målens karaktär som en otydlighet i reglernas utformning. Muntlig förberedelse bör användas i fler mål för att reda ut avgränsningsfrågor och tidigt inventera eventuellt behov av kompletteringar. Genom detta bedömer utredningen att antalet kompletteringsförelägganden kan minska och processen effektiviseras.

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslagen eller har inget att invända mot dem.

Även regeringen ser positivt på förslagen. Att förberedelsen bedrivs på mest effektiva sätt är givetvis av stor vikt för sökanden och närboende till verksamheten men också för andra som berörs av målet. Frågan som ska prövas kan t.ex. vara avgörande för om en ny verksamhet ska kunna etableras på en ort eller inte och därmed vara viktig för den lokala arbetsmarknaden och den kommunala planeringen. Förberedelsen bör därför bedrivas på ett sätt som ger så korta tider för prövningen som möjligt. Det kravet kommer till uttryck genom utredningens förslag om att domstolen under förberedelsen ska se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som krävs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning samt väsentliga miljöeffekter, och att förberedelsen ska vara inriktad på ett effektivt avgörande av målet.

Det krav på domstolarnas handläggning som föreslås innefattar att överväga behovet av muntlig förberedelse och att använda sig av sådan förberedelse i de fall det bidrar till en effektiv och ändamålsenlig utredning i målet. Utredningen bedömer att muntlig förberedelse bör användas i betydligt större utsträckning än i dag för att tidigt reda ut avgränsningsfrågor och inventera eventuellt kompletteringsbehov, så att dessa frågor blir tydliga tidigt i processen. Regeringen delar den bedömningen. En muntlig förberedelse är ofta ett effektivt sätt att underlätta den fortsatta handläggningen och räta ut frågetecken. Som utredningen framhåller kan en tidig muntlig förberedelse innebära att man undviker ett utdraget kompletteringsförfarande och därigenom kan handläggningstiden kortas. På så sätt kan behovet av kompletteringsförelägganden minska och processen effektiviseras.

Regeringen ställer sig även positiv till en möjlighet att kalla andra än parter till en muntlig förberedelse. Det kan t.ex. vara angeläget att kalla en remissmyndighet till en muntlig förberedelse. Som utredningen föreslår bör det framgå av lagen att denna möjlighet finns.

Enligt nuvarande ordning behöver domstolen inte kalla alla parter till en muntlig förberedelse och den ändring som nu föreslås är inte avsedd att innebära någon ändring i det avseendet. Som Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, framför bör bestämmelserna placeras i anslutning till den befintliga bestämmelsen om muntlig förberedelse.

Sammanfattningsvis bör utredningens förslag i denna del genomföras.

Förberedelse i ärenden vid miljöprövningsdelegationerna

I betänkandet framhålls att en miljöprövningsdelegation kan hålla ett sammanträde som motsvarar muntlig förberedelse med stöd av 19 kap. 4 § miljöbalken. Enligt paragrafen ska länsstyrelser och kommunala nämnder bl.a. hålla sammanträde med den som saken angår, om det behövs för utredningen i ärendet. Av förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd framgår att när länsstyrelsen är tillståndsmyndighet ska besked om tid och plats för sammanträde meddelas genom kungörelse i ortstidning. Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, sökanden och andra som har yttrat sig i ärendet ska på lämpligt sätt underrättas (10 §).

Flera remissinstanser, bl.a. länsstyrelser, anser att miljöprövningsdelegationerna bör få samma möjlighet att hålla muntlig förberedelse som domstolarna. RISE framhåller att ett sammanträde med stöd av 19 kap. 4 § miljöbalken hittills har ansetts mer motsvara en huvudförhandling än en muntlig förberedelse och att det innebär ett krav på att ge alla parter möjlighet att delta.

Regeringen bedömer att möjligheten till en mer flexibel lösning även bör införas för miljöprövningsdelegationerna genom att göra bestämmelserna om muntlig förberedelse tillämpliga för länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer. Det finns inget som talar emot att miljöprövningsdelegationerna även bör ha motsvarande krav som föreslås för mark- och miljödomstolarna, att se till att förberedelsen bedrivs effektivt. Även i den delen bör bestämmelserna om förberedelse vid mark- och miljödomstolarna göras tillämpliga på ärenden vid miljöprövningsdelegationerna.

6.8 Ökad användning av tidsplaner

Regeringens förslag: Mark- och miljödomstolen ska, senast i anslutning till kungörelsen, upprätta en tidsplan för målets handläggning, om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl är obehövt. Om en part eller remissinstans bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska detta genast anmälas till domstolen. Om domstolen bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska parter och remissinstanser underrättas om detta.

Regleringen om tidsplaner ska även tillämpas av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningens förslag innebär att bestämmelsen om tidsplan ska tillämpas i ärenden som prövas en kommunal nämnd och i alla ärenden som prövas av länsstyrelsen. Enligt utredningens förslag ska tidsplanen fastställas senast efter kungörelsen.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Cementa AB tillstyrker förslaget men anser att om en part vill avvika från tidsplanen måste skäl anges för detta. Bolaget anser att bestämmelsen även bör gälla i Mark- och miljööverdomstolen.

LKAB anser att tidsplaner kan bli ett väsentligt verktyg för att processerna ska föras effektivt och med högre grad av förutsebarhet. Bolaget framhåller att för att förslaget ska få avsedd effekt bör tidsplanerna vara ett krav hos mark- och miljödomstolarna redan i inledningen, i vart fall när sökanden begär det.

Länsstyrelsen i Dalarnas län avstyrker förslaget och framhåller att förslaget riskerar att enbart medföra administrativa bördor och tidsförluster.

Länsstyrelsen i Hallands län anser att det är möjligt att tidsplaner kan bidra till effektivare prövningsprocess i mark- och miljödomstolarna men anser att tidsplaner för miljöprövningsdelegationerna riskerar att ta extra tid i anspråk utan att medföra motsvarande nytta.

Länsstyrelsen i Kalmar län avstyrker förslaget eftersom det riskerar att minska effektiviteten.

Länsstyrelsen i Skåne län framhåller att tidsplaner riskerar att bli administrativt betungande och skapa förväntningar som inte alltid kan infrias.

Länsstyrelsen i Västerbottens län framhåller följande. Det är tveksamt om ökad användning av tidsplaner skulle innebära en mer effektiv handläggning. För att tidsplanen ska ha avsedd effekt är det lämpligt att planeringen stäms av med berörda vilket skulle kunna öka arbetsbelastning och tidsfördröjning. Om tidsplanen inte kan hållas finns inga sanktioner. Det finns redan i dag möjlighet att ha en dialog kring handläggningen. Det är positivt att det framgår att tidsplaner kan användas som ett verktyg för att effektivisera processen, men det bör inte vara huvudregel i miljöprövningsdelegationernas ärenden.

Länsstyrelsen i Örebro län framhåller att det finns en stor utmaning i att presentera individuella tidsplaner, framför allt gällande de delar i processen där prövningsmyndigheten inte har full rådighet och tids-

planerna inte kan anses bindande. Länsstyrelsen bedömer att det finns en påtaglig risk att detta skulle medföra en ökad administration utan att uppnå några förbättringar.

Länsstyrelsen i Östergötlands län tillstyrker förslaget, men framhåller att det ofta finns behov av att göra omprioriteringar och att det därför är svårt att sätta upp rimliga tidsplaner som med någon säkerhet ska kunna följas. Länsstyrelsen vill även framhålla vikten av att prövningsmyndigheten inte avkrävs administrativt betungande motiveringar i de fall tidsplaner inte följs.

Matfiskodlarna anser att det ska ställas krav på att myndigheterna ska hålla tidsplanen.

Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, framhåller följande. En effektiv handläggning kan främjas av att det finns någon form av tidsplan. På så sätt kan långa anstånd motverkas och parterna behöver inte sväva i ovisshet när ett mål kan förväntas avgöras. Med hänsyn till målens indispositiva karaktär och att det saknas påtryckningsmedel jämfört med mål som handläggs med stöd av rättegångsbalken, kan det vara svårt att tidigt i ett måls handläggning bilda sig en uppfattning kring vad som är en rimlig tidsåtgång för ett mål. Det finns ett värde av att tidsplaner tillåts användas på det sätt som framstår som mest ändamålsenligt i det enskilda fallet.

Stockholms kommun framhåller att den föreslagna regeln (genom hänvisning i 19 kap. 5 § miljöbalken) blir tillämplig även för kommunernas prövning.

Skälen för förslagen

En särskild reglering om tidsplaner för ansökningsmål i domstol

Enligt 4 kap. 1 § lagen om mark- och miljödomstolar tillämpas som huvudregel det som i rättegångsbalken är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol även i mål där mark- och miljödomstolen är första instans. Det innebär att bl.a. det som anges i 42 kap. 6 § om att rätten ska upprätta en tidsplan för målets handläggning ska tillämpas när mark- och miljödomstolen är första instans. Enligt sistnämnda paragraf ska en tidsplan upprättas om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl är obehövligt. Parterna ska fortlöpande kontrollera att tidsplanen kan hållas såvitt gäller dem och deras bevisning. Om en part bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska parten genast anmäla detta till rätten. Om det är rätten som gör bedömningen att tidsplanen inte kan hållas ska den underrätta parterna om det. Någon motsvarande bestämmelse som kan tillämpas av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer finns inte.

Det underlag som utredningen har inhämtat visar att tidsplaner används i begränsad omfattning i ansökningsmålen (där mark- och miljödomstolen är första instans) samtidigt som tillfrågade aktörer ser ett behov av tidsplaner. Utredningens förslag är att det ska införas en särskild reglering om tidsplaner i miljöbalken, enligt vilken domstolen senast efter kungörelsen ska fastställa en tidsplan. Den föreslagna paragrafen är i övrigt utformad på väsentligen samma sätt som 42 kap. 6 § rättegångsbalken.

Som anfördes i förarbetena till bestämmelsen i rättegångsbalken medför en omsorgsfullt upprättad tidsplan en uppstramning och effektivisering av förberedelsen och ger såväl parterna som rätten en god överblick över processen och vilka åtgärder som återstår att vidta för att få målet till avgörande. Det skapar också förutsättningar för en snabbare handläggning. Som flera remissinstanser påpekar kan det visserligen vara svårt att bedöma vad som är en rimlig tidsåtgång, och om en part inte följer tidsplanen i ett ansökningsmål saknas möjlighet till sanktion eftersom måltypen är indispositiv. Även mot denna bakgrund måste en tidsplan anses fylla en väsentlig funktion genom att skapa en för rätten, parterna och remissinstanserna gemensam bild av hur handläggningen av målet är tänkt att se ut. Det ger de berörda aktörerna en bättre möjlighet att planera sitt arbete i målet och bidrar till en mer effektiv handläggning. Fördelarna med att tidsplaner upprättas överväger som huvudregel det merarbete som det innebär för domstolen.

Som anförs av utredningen bör tidsplaner kunna användas i fler ansökningsmål än i dag. Att det införs en särskild bestämmelse om detta i miljöbalken kan bidra till detta.

Utredningen föreslår att en tidsplan ska upprättas senast efter kungörelsen enligt 22 kap. 3 § miljöbalken. Den anför att det ofta kan vara lämpligt att tidsplanen tas fram efter kungörelsen eftersom domstolen då har en tydligare bild av ansökningsmålet omfattning och svårighetsgrad. Det finns förstås ett intresse av att tidsplanen inte upprättas allt för sent under förberedelsen, om den ska fylla sitt syfte. Samtidigt måste domstolen ha hunnit få sådan kännedom om målet att tidsplanen kan utformas på ett genomförbart sätt. Att tidsplanen ska upprättas senast i anslutning till kungörelsen framstår som rimligt. Regeringen föreslår att tidsplanen ska upprättas senast i anslutning till kungörelsen i syfte att ge en lite större flexibilitet än enligt utredningens förslag (se vidare författningskommentaren).

Regeringen bedömer att det är en fördel om den föreslagna paragrafen i övrigt liknar 42 kap. 6 § rättegångsbalken så mycket som möjligt, med några justeringar som föranleds av skillnader i måltyper. Det medför bl.a. att förarbetsuttalanden och praxis gällande den bestämmelsen kan tillämpas. Undantag från skyldigheten att upprätta en tidsplan bör således finnas om det på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl är obehövligt. Om en part eller remissinstans bedömer att tidsplanen inte kan hållas, bör parten eller remissinstansen vara skyldig att anmäla detta till domstolen. Det omvända bör gälla om domstolen bedömer att tidsplanen inte kan hållas.

Bestämmelsen om tidsplan ska tillämpas även av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer

Som utredningen argumenterar för finns det skäl som talar för att skyldigheten att upprätta tidsplaner även bör gälla vid den tillståndsprövning som sker vid länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer. Det är samma typ av provning som den som sker i ansökningsmålen i mark- och miljödomstolarna och det finns över huvud taget stora likheter mellan dessa provningar. Länsstyrelserna i Dalarnas, Hallands, Kalmar, Skåne, Västerbottens och Örebro län framhåller att tidsplaner för miljöprövning-

delegationerna riskerar att ta extra tid i anspråk utan att medföra motsvarande nytta och därför minska effektiviteten. Trots länsstyrelsens tveksamheter anser regeringen att det som anförs som skäl för att mark- och miljödomstolar ska vara skyldiga att upprätta tidsplaner, t.ex. att en omsorgsfullt upprättad tidsplan medför en uppstramning och effektivisering av hanteringen av ärendet och ger såväl parterna som miljöprövningsdelegationen en god överblick över ärendet och vilka åtgärder som återstår att vidta för att få till ett avgörande, kan anföras för att även miljöprövningsdelegationerna ska ha en sådan skyldighet. I likhet med utredningen anser regeringen därför att regeln om tidsplaner bör göras tillämplig även för miljöprövningsdelegationerna. Något behov av att tillämpa regeln även på kommunernas tillståndsprövningar bedöms dock inte finnas.

6.9 Möjlighet att begära uppdaterade ansökningar och yttranden

Regeringens förslag: Om mark- och miljödomstolen begär det ska sökanden lämna in en komplettering i form av en uppdaterad ansökan och även en skriftlig sammanställning av de svar som sökanden har lämnat med anledning av de synpunkter som har lämnats på ansökan.

Om domstolen begär det ska även den som lämnar synpunkter på en ansökan till domstolen lämna en skriftlig sammanställning av synpunkterna.

Bestämmelserna om komplettering av ansökan och sammanställning av svar och synpunkter ska tillämpas även av länsstyrelsens miljöprövningsdelegationer.

Domstolen ska förelägga sökanden att avhjälpa en brist i ansökan som består i att ansökningshandlingarna inte har lämnats in i det format som domstolen anger.

Utredningens förslag stämmer delvis överens med regeringens förslag. Enligt utredningens förslag ska domstolen även förelägga sökanden att avhjälpa en brist i ansökan om ansökningshandlingarna är ofullständiga genom att synpunkter från samrådet avseende väsentliga miljöeffekter enligt länsstyrelsens redovisning inte har bemötts. Enligt utredningens förslag ska det inte längre vara ett krav för att ansökan ska kunna avvisas att bristen är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövningen av målet. Utredningens förslag innebär också att möjligheten att avhjälpa en brist på sökandens bekostnad ska tas bort. Utredningen föreslår inte någon möjlighet för domstolen att begära att sökanden skulle ge in en skriftlig sammanställning av de svar som sökanden har med anledning av synpunkter som har lämnats på ansökan.

Remissinstanserna: Förslagen har fått ett blandat mottagande från remissinstanserna. Vissa remissinstanser tillstyrker förslagen, i vissa fall med justeringar. Andra remissinstanser avstyrker förslagen, helt eller delvis.

Cementa AB avstyrker förslaget om att det ska bli lättare att avvisa en ansökan och har inga invändningar mot förslaget i övriga delar. Bolaget

anser inte att förslaget om avvisning skulle medföra någon praktisk skillnad.

LKAB framhåller risken för att en ansökan avvisas sent i processen. Bolaget framhåller att det bör framgå att domstolen ska göra en bedömning av vad som är en väsentlig brist som kan motivera avvisning. Bolaget har inga invändningar mot övriga delar av förslaget.

Länsstyrelsen i Hallands län tillstyrker förslaget om komplettering i form av en konsoliderad ansökan. Länsstyrelsen anser att kravet på att prövningsmyndigheten ska förelägga sökanden att komplettera ansökan ska utgå så att en ansökan med grava brister kan avvisas utan krav på komplettering. Länsstyrelsen framhåller att upprepade kompletteringar förskjuter ansvaret för ansökans innehåll till prövningsmyndigheten, vilket inte är rättssäkert eller konkurrensneutralt. Bestämmelsen bör enligt länsstyrelsen innebära att prövningsmyndigheten ska överväga att förelägga om komplettering.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har inga invändningar mot förslaget om konsoliderad ansökan men bedömer att förslaget om avvisning inte får tänkt effekt utan anser att ansvaret på sökanden behöver förtydligas om att det som framkommer under samrådet behöver beaktas eller utredas. Länsstyrelsen framhåller att om kravet fortfarande är att det räcker att länsstyrelsens synpunkter ska bemötas riskerar ansökningshandlingarna bli allmänt hållna. Länsstyrelsen föreslår att skäl till komplettering, och i senare skede avvisning, ska vara att sökanden inte har beaktat alternativt utrett miljöpåverkan i den omfattning som länsstyrelsen framfört under samrådet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län tillstyrker förslaget om konsoliderade ansökningar och yttranden men anser att det bör tydliggöras att en ansökan bör avvisas utan kompletteringsförelägganden om sådana brister föreligger att grundläggande delar av ansökan saknas.

Länsstyrelsen i Kalmar län tillstyrker förslaget om ändring av 22 kap. 2 och 10 §§ miljöbalken. Länsstyrelsen anser att man dock bör överväga att använda ”uppdaterad” i stället för ”konsoliderad”.

Länsstyrelsen i Skåne län tillstyrker förslaget om möjlighet att få begära in en konsoliderad ansökan men framhåller att det är oklart om förslaget om avvisning kommer att leda till snabbare processer.

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, tillstyrker förslaget om att ansökan och synpunkter kan begäras in i konsoliderad form. När det gäller förslaget om avvisning framhåller domstolen följande. Bestämmelsen i nu gällande lydelse ger tillräckliga förutsättningar för att avvisa en ansökan tidigt i processen. Anledningen till att så inte sker i större utsträckning är snarare en tillämpningsfråga som bäst avgörs genom prejudikatbildning. Som förslaget är formulerat saknas en koppling till den egentliga grunden för avvisning, dvs. att ansökan är så bristfällig att den inte kan ligga till grund för prövning av målet. Den föreslagna formuleringen riskerar att leda till otidlighet i tillämpningen.

Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, framhåller följande. Det behöver tydliggöras vad som menas med att en komplettering till ansökan ska kunna krävas in som en konsoliderad version. Ordet konsoliderad främst används för att beskriva en författning som har försetts med uppdateringar. Enligt förslaget ska en ansökan kunna avvisas så snart som ett föreläggande om komplettering inte följs. Jämfört med rättegångs-

balksmål där ansökningsavgiften oftast är låg i förhållande till prövningsavgiften vid miljöbalksmål riskerar en sådan ändring att få oproportionerliga resultat, trots att det enligt lagkommentaren fortfarande ska vara möjligt att underlåta att avvisa en ansökan om bristen endast är liten. Det kan ifrågasättas varför mark- och miljömålen i detta avseende ska skilja sig från mål som handläggs enligt rättegångsbalken.

Svemin anser att det är rimligt att det finns lagstadgade möjligheter för prövningsmyndigheterna att begära in konsoliderade ansökningar eller synpunkter om kompletteringen är omfattande. Organisationen anser att om prövningsmyndigheten anser att ansökan behöver kompletteras bör det finnas lagstadgade krav på att domstolen ska precisera vad som krävs innan ansökan får avvisas.

Svensk vindenergi avstyrker förslagen om avvisning och om konsoliderade ansökningar och yttranden. Organisationen framhåller följande. Det finns redan möjlighet att avvisa bristande ansökningar. Förslaget ger inte sökanden större incitament att lämna in med kompletta ansökningar. Att kunna få tillstånd är ett tillräckligt incitament. När det finns oenighet om behovet av utredning bör prövningsmyndigheten ta ställning till behovet och avslå begäran om komplettering eller förelägga sökanden att komplettera. Det kan göras vid äventyr av avvisning. Sådan aktiv processledning skulle behöva öka.

Trafikverket har inga invändningar mot förslaget om avvisning men framhåller att ordet konsoliderad väcker frågor. Myndigheten framhåller följande. Det bör utvecklas vad som avses med konsoliderad. Myndigheten anser att det är oklart om sökanden omfattas eller endast parter och remissinstanser. Om möjligheten att begära en konsoliderad ansökan är tänkt att omfatta hela den skriftväxling som sökanden företar under ansökans handläggning bör det förtydligas.

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har ingen invändning mot förslaget om konsoliderade ansökningar och yttranden. När det gäller förslaget om avvisning framhåller domstolen följande. Det kan övervägas om den föreslagna bestämmelsen kan göras tydligare. Brist i antal och format är normalt inget som leder till avvisning. Det finns behov av ytterligare förarbetsuttalanden om när en ansökan ska avvisas och särskilt utifrån avvägningar om det finns skäl att utfärda ytterligare kompletteringsförelägganden från domstolens sida om sökanden kompletterat ansökan till viss del efter ett första kompletteringsföreläggande. Domstolen framhåller vidare, när det gäller avvisning av ansökan, att Mark- och miljööverdomstolen i sitt avgörande i mål nr M 9185-17 den 19 januari 2018 har undanröjt mark- och miljödomstolens beslut om avvisning och återförvisat målet för fortsatt handläggning eftersom Mark- och miljööverdomstolen ansett att de skäl som mark- och miljödomstolen hade grundat sitt beslut att avvisa ansökan på inte längre förelåg efter att sökanden i Mark- och miljööverdomstolen hade kompletterat ansökan med de av mark- och miljödomstolen efterfrågade uppgifterna. Bestämmelsen om att avhjälpa en brist på sökandens beaktad kan ha betydelse i mål med uppskjutna frågor och att det har förekommit att bestämmelsen har tillämpats när sökanden inte har tagit fram den utredning som har föreskrivits.

Vattenfall avstyrker förslagen om avvisning och konsoliderade ansökningar och yttranden. Det finns redan möjlighet att avvisa bristande

ansökningar. Bolaget instämmer inte i utredningens antagande att förslaget skulle ge sökanden större incitament att inkomma med kompletta ansökningar. Det finns inget som hindrar prövningsmyndigheten att i en kompletteringsföreläggande be om en konsoliderad ansökan eller parter inställning.

Skälen för förslaget

Gällande rätt

I miljöbalken finns bestämmelser om att mark- och miljödomstolen ska förelägga sökanden att avhjälpa en ofullständig ansökan inom viss tid. Följer sökanden inte ett sådant föreläggande får domstolen besluta att bristen ska avhjälpas på sökandens bekostnad eller avvisa ansökan, om bristen är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövning av målet (22 kap. 2 § miljöbalken).

Förarbetena till miljöbalken ger intryck av att lagstiftaren har sett framför sig att avvisningar ska ske i ett tidigt skede (prop. 1997/98:45, del 1, s. 294 och del 2 s. 65 och 237). Gränsdragningen mellan avvisning och sakprövning är dock i praktiken svårbedömd och ofta krävs det både skriftväxling och huvudförhandling för att ta ställning i frågan, vilket kan ge utdragna processer.

Uppdaterad ansökan och sammanställning av synpunkter

Utredningens förslag innebär att prövningsmyndigheten ska kunna begära att få in en komplettering av en ansökan som en konsoliderad ansökan och att motsvarande möjlighet ska finnas för att få in synpunkter i konsoliderad form. Synpunkterna lämnas vanligen av parter eller remissmyndigheter men förslaget omfattar även andra som lämnar synpunkter på ansökan. Skälen för förslaget är att det ger ökad effektivitet och transparens inte minst för remissmyndigheterna. Om en ansökan kompletteras flera gånger så kan överblickbarheten förloras.

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget. Även regeringen anser att det finns behov av att prövningsmyndigheten kan få in materialet i en samlad form om det bedöms lämpligt. Prövningsmyndigheten bör kunna begära att en komplettering ges in i form av en uppdaterad ansökan, en skriftlig sammanställning av synpunkter eller ett uppdaterat yttrande. Det finns skäl att tydliggöra detta. Det behöver inte finnas någon kvalifikation för när domstolen ska få begära en sådan komplettering eller sammanställning eftersom det kan förutsättas att domstolen endast kommer att använda sig av möjligheten när det finns ett behov av det.

I enlighet med vad flera remissinstanser påpekar är ordet konsoliderad mindre lämpligt. Den kompletterade ansökan bör därför benämnas uppdaterad ansökan.

Trafikverket ifrågasätter om inte domstolen även bör kunna begära en sammanställning från sökanden när det gäller den skriftväxling som sökanden haft under handläggningen. Regeringen anser att detta skulle kunna vara till fördel för handläggningen. Att det finns en möjlighet att begära att sökanden ska ge in en skriftlig sammanställning av de svar som

sökanden har lämnat med anledning av de synpunkter som har lämnats på ansökan bör skapa förutsättningar för ökad tydlighet och effektivitet.

Bestämmelserna om synpunkter på ansökan och komplettering av ansökan och sammanställning av svar på synpunkter bör även tillämpas av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer.

Möjligheten att avhjälpa en brist på sökandens bekostnad

Utredningen föreslår att den möjlighet som i dag finns att avhjälpa brister på sökandens bekostnad ska tas bort, eftersom den inte fyller någon funktion. Utredningen framhåller att kunskapskravet och beviskravet vilar på sökanden och att det, enligt vad utredningen erfarit, inte funnits något fall i närtid där regeln har använts. Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, anför dock att bestämmelsen kan ha betydelse i mål med uppskjutna frågor och att det har förekommit att bestämmelsen har tillämpats när sökanden inte har tagit fram den utredning som har föreskrivits.

Att en domstol kan avhjälpa en brist på sökandens bekostnad när denne inte har följt ett föreläggande om avhjälpan är ett verktyg som kan användas för att driva processen framåt. Eftersom det inte står klart att en sådan möjlighet inte behövs bör bestämmelsen inte tas bort.

Möjligheten att avvisa en ansökan

Utredningen föreslår att det ska bli lättare att avvisa en ansökan genom att det inte längre ska krävas att en brist i ansökan är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövningen av målet. Skälen för förslaget är att verksamhetsutövarna ska få ett starkare incitament att lämna in en ansökan och miljökonsekvensbeskrivning med tillräckligt hög kvalitet tidigt i processen.

Som framgår av redogörelsen för remissynpunkterna får förslaget omfattande kritik. Flera remissinstanser framhåller att det redan finns tillräcklig möjlighet att avvisa bristande ansökningar. Flera remissinstanser anser inte att förslaget ger större incitament att inkomma med kompletta ansökningar. En allvarlig kritik är att förslaget riskerar att få oproportionerliga resultat. Mot bakgrund av den framförda kritiken är inte regeringen beredd att gå vidare med dessa förslag.

Utredningen föreslår också att domstolen ska kunna förelägga sökanden att avhjälpa en brist som består i att ansökningshandlingarna inte har lämnats in i det format som domstolen har angett. I denna lagrådsremiss föreslås att ansökningshandlingarna ska ges in i det format som domstolen anger (se avsnitt 6.11). Det är därför logiskt att det även införs en möjlighet för domstolen att förelägga sökanden att avhjälpa en brist som består i att ansökningshandlingarna inte har lämnats in i rätt format.

6.10 Fler mål ska få avgöras utan huvudförhandling

Regeringens förslag: Utrymmet för att avgöra ett mål i mark- och miljödomstol utan huvudförhandling ska öka. Huvudförhandling ska inte behöva hållas om det med hänsyn till utredningen i målet är tillräckligt med skriftlig handläggning. Utrymmet att avgöra ett mål utan huvudförhandling trots parternas begäran om det ska bli större genom att domstolen får avstå från huvudförhandling om det är uppenbart obehövligt.

Mark- och miljödomstolens kungörelse ska innehålla uppgift om huruvida målet kan komma att avgöras på handlingarna.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Enligt utredningens förslag ska mål kunna avgöras efter huvudförhandling om det inte med hänsyn till målets omfattning och svårighetsgrad är tillräckligt med skriftlig handläggning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Matfiskodlarna tillstyrker förslaget men anser att krav bör ställas på att det i kallelsen till huvudförhandling finns uppgifter om de frågor som avses behandlas.

SBMI och *Skanska* tillstyrker förslaget, men framhåller att det minskar rättsäkerheten eftersom det ofta sker klagoranden vid huvudförhandlingen som gör att risken för missförstånd undviks.

Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, framhåller följande. Det kan vara problematiskt att bedöma om ett mål är svårt eftersom det kan ta sikte på rättsliga frågor, bevisfrågor eller sakomständigheter. Även vissa mål som behandlar komplicerade rättsliga frågor kan vara lämpliga att avgöra utan huvudförhandling. En utformning likt rättegångsbalkens regler skulle kunna passa (42 kap. 18 § första stycket 5). Domstolen är tveksam till kravet på att en kungörelse alltid ska innehålla uppgift om att målet kan komma att avgöras på handlingarna. I vissa fall är det självklart att det saknas förutsättningar att avgöra målet på annat sätt än efter huvudförhandling.

Skälen för förslaget

Behov av förändring

När målet är klart för huvudförhandling ska domstolen bestämma tid och plats för den. Om det är uppenbart onödigt med huvudförhandling behöver sådan förhandling inte hållas. Om parterna begär det ska dock en huvudförhandling hållas, med vissa undantag. Ett undantag avser brådskande fall där domstolen i en särskild dom meddelar tillstånd till arbeten som behöver göras. De andra undantagen avser att målet avgörs på annat sätt än genom dom, att talan medgetts eller att en förlikning ska stadfästas (22 kap. 16 § andra stycket och 26 § andra stycket miljöbalken samt 42 kap. 18 § första stycket 1, 3 och 4 rättegångsbalken). Att målet eller ärendet kan komma att avgöras på handlingarna ska anges i kungörelsen.

Enligt miljöbalken krävs det att huvudförhandling är uppenbart onödig för att en sådan inte ska behöva hållas. Det kan jämföras med rättegångs-

balkens bestämmelse som anger att rätten får avgöra ett mål utan huvudförhandling, om huvudförhandling inte behövs med hänsyn till utredningen i målet och inte heller begärs av någon av parterna (42 kap. 18 § första stycket 5 rättegångsbalken).

Även om målet avgörs utan huvudförhandling kan syn och teknisk undersökning hållas (3 kap. 4 och 5 §§ lagen om mark- och miljödomstolar).

Utredningen föreslår att kravet på att det ska vara uppenbart onödigt med huvudförhandling för att den inte ska behöva hållas ska tas bort. Enligt utredningens förslag ska ett mål avgöras efter huvudförhandling om det inte med hänsyn till målets omfattning och svårighetsgrad är tillräckligt med skriftlig handläggning. Utredningen anför att regleringen onödigt sträng och ger ett högst begränsat utrymme att avgöra mål utan huvudförhandling. Den framhåller att tillämpningen i många fall är mindre strikt än vad som följer av lagen. Vissa enklare mål avgörs redan på handlingarna, t.ex. mål om prøvotidsredovisningar, vissa villkorsfrågor, förlängning av arbets- eller igångsättningstid, tillstånd till anläggande av broar och anläggande av våtmarker m.m.

Regeringen delar bedömningen att reglerna bör ge ett större utrymme att avgöra mål utan huvudförhandling. Som föreslås av Svea hovrätt, mark- och miljööverdomstolen, framstår det som lämpligt att anpassa regleringen till vad som gäller för tvistemål enligt 42 kap. 18 § rättegångsbalken. Huvudregeln bör fortsatt vara att målet ska avgöras efter huvudförhandling. Målet bör dock kunna avgöras utan huvudförhandling, om det med hänsyn till utredningen i målet är tillräckligt med skriftlig handläggning. Möjligheten att avgöra mål utan huvudförhandling kan framför allt komma till användning i mål där det inte råder någon oenighet om de faktiska omständigheterna i målet, utan där tvisten rör den rättsliga bedömningen av dessa omständigheter. Om det ska föras muntlig bevisning kan målet avgöras på handlingarna endast i sådana fall där det är tillåtet att ta upp bevisningen utom huvudförhandling (jfr prop. 1986/87:89 s. 210).

Om parterna i målet begär att huvudförhandling ska hållas aktualiserar den rätt till muntlig förhandling som följer av artikel 6.1 i Europakonventionen. En domstol kan endast i undantagsfall avslå ett yrkande om muntlig förhandling i mål som rör sådana civila rättigheter och skyldigheter som avses i artikeln. Rätten till muntlig förhandling behöver dock inte vara ovillkorlig. Som framgår ovan gäller redan att mark- och miljödomstolen ska, oavsett parternas inställning, avgöra målet utan hålla huvudförhandling i vissa specifika situationer där det uppenbart saknas skäl till huvudförhandling, t.ex. att talan har medgetts. I lagstiftningen finns även exempel på mer generellt utformade undantag. I förvaltningsprocesslagen (1971:291) anges att förvaltningsrätten ska hålla muntlig förhandling, om en enskild part begär det och det inte är uppenbart obehövligt (9 §). Förvaltningsrätten kan alltså avslå den enskildes begäran endast om det är uppenbart att det saknas behov av att hålla muntlig förhandling. I likhet med vad utredningen föreslår är det lämpligt att införa en motsvarande regel i miljöbalken för att möjliggöra ett ändamålsenligt, snabbt och kostnadseffektivt förfarande.

Enligt utredningens förslag ska kungörelsen alltid innehålla uppgift om att målet kan komma att avgöras på handlingarna för att undvika att målet

onödigt fördröjs. Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, ifrågasätter om detta är lämpligt och framhåller att det i vissa fall är självklart att det saknas förutsättningar att avgöra målet på annat sätt än efter huvudförhandling. Regeringen håller med domstolen. Prövningsmyndigheten bör även fortsättningsvis göra en bedömning av om målet kan komma att avgöras på handlingarna. På samma sätt som i dag bör ett mål som har kungjorts med upplysning om att det kan komma att avgöras på handlingarna ändå kunna avgöras efter förhandling. Om det saknas en sådan upplysning i kungörelsen finns det dock hinder mot att avgöra målet på handlingarna. Det talar för att det bör finnas en uppgift i kungörelsen om att målet kan komma att avgöras på handlingarna, om det inte är uppenbart att det saknas förutsättningar att avgöra mål på annat sätt än efter huvudförhandling.

6.11 Utrymmet för digital handläggning ska öka

Regeringens förslag: Ansökningshandlingar och synpunkter på ansökan ska ges in i det format som domstolen har angett.

Domstolens kungörelse i ett ansökningsmål ska innehålla

1. ett tillkännagivande om att meddelanden i målet till parterna kommer att hållas tillgängliga i akten och

2. uppgift om en webbplats eller en lokal där akten hålls tillgänglig.

Motsvarande regler ska gälla för Mark- och miljööverdomstolens kungörelser.

Kraven på att domstolen ska förordna aktförvarare och att meddelanden ska hållas tillgängliga hos aktörförvarare tas bort.

Statliga myndigheter och kommuner ska vara skyldiga att utan ersättning bistå en domstol med att göra en akt tillgänglig i myndighetens eller kommunens lokal om domstolen begär det.

Om sökanden överklagar ett ansökningsmål där kungörelse har utfärdats, ska Mark- och miljööverdomstolen få besluta att överklagandet ska göras tillgängligt på den webbplats eller i den lokal som anges i mark- och miljödomstolens kungörelse.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I utredningens förslag framgår inte om bestämmelserna om kungörelse och om en ansökan som berör samfäll fast egendom i 22 kap 3 § tredje och fjärde styckena ska finnas kvar då de styckena saknas i utredningens lagförslag. De ska vara kvar enligt regeringens förslag. I utredningens förslag anges inte om ersättning ska betalas när statliga myndigheter och kommuner bistår domstolen. Utredningens förslag har en delvis annan redaktionell och språklig utformning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslagen eller har inget att invända mot det.

Energiföretagen Sverige tillstyrker förslagen och framhåller att det är av stor betydelse att känsliga uppgifter ska kunna skyddas.

Länsstyrelsen i Dalarnas län och *Länsstyrelsen i Hallands län* har ingen invändning mot förslagen men framhåller att det finns sekretessfrågor, tillgänglighetsanpassningsfrågor och frågor kopplade till EU:s dataskyddsförordningen att utreda innan införande.

Länsstyrelsen i Stockholms län tillstyrker förslagen och påpekar att 22 kap. 3 § andra stycket miljöbalken bör kunna tas bort.

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker förslagen men framhåller att det ligger en utmaning i att handlingar som publiceras ska uppfylla kravet på tillgänglighetsanpassning. Länsstyrelsen anser att det bör införas ett krav på att handlingarna som inges till prövningsmyndigheten är tillgänglighetsanpassade.

Naturvårdsverket och *Svenskt Näringsliv* tillstyrker förslagen men konstaterar att det krävs ett fortsatt digitaliseringsarbete för Domstolsverket och länsstyrelserna.

Trafikverket tillstyrker förslagen men anser att skrivningen att domstolen ska förordna en eller flera personer som aktförvarare bör strykas eller omformuleras.

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har inget att invända mot att 22 kap. 2, 4 och 10 §§ ändras och utformas mer teknikneutralt. Domstolen avstyrker i övrigt utredningens förslag till ändringar i 22 kap. 3 § första stycket 4 och 5 miljöbalken och förslaget till ändring i 3 kap. 7 § lagen om mark- och miljödomstolar. Domstolen framhåller följande. En ändring av bestämmelserna bör anstå till dess att förutsättningar finns för prövningsmyndigheterna att följa bestämmelserna. Ytterligare överväganden krävs vid utformning av bestämmelserna. Om utredningens förslag genomförs krävs ytterligare ändring i 22 kap. 3 § andra stycket som anger att domstolen ska förordna en eller flera personer att förvara ett exemplar av akten. Nuvarande lydelse av 22 kap. 3 § miljöbalken har inte redovisats i sin helhet i betänkandet. Det är mindre lämpligt att i lagtext ange att handlingar kan förvaras på en webbplats när det saknas förutsättningar för domstolen att förvara handlingar på sådant sätt. Betänkandet saknar en närmare analys om det i dag finns ett behov av ett system motsvarande att en fysisk person förvarar en kopia av akten. Det bör övervägas om det finns ett behov att förvara ett exemplar av akten på annan plats än hos domstolen. Att ett exemplar av akten förvaras på annan plats möjliggör visserligen för enskilda som bor långt ifrån prövningsmyndighetens lokaler att titta i kopian av akten, något som kan vara av betydelse när det gäller ritningar i större format. Om enskilda önskar erhålla handlingar ur akten är det dock redan i dag ofta domstolen som tillhandahåller det, normalt sker det för domstolens del genom digitala utskick från verksamhetsstödet. Möjligheten att handlingar finns lättillgängliga på en webbplats kan dock i en framtid minska behovet av att begära ut handlingar från domstolen.

Skälen för förslaget: I dag finns bestämmelser om att en kungörelse av en ansökan i ett ansökningsmål ska innehålla information om att meddelanden hålls tillgängliga hos en aktförvarare. Aktförvarare är en person som har förordnats av mark- och miljödomstolen att förvara ett exemplar av handlingarna i målet. Kungörelsen ska också innehålla namn och adress på aktförvararen (22 kap. 3 § miljöbalken). Det finns även andra bestämmelser där det framgår att handlingar ska finnas hos en aktförvarare (22 kap. 4 och 21 §§, 23 kap. 5 och 8 §§ miljöbalken).

Utredningen föreslår att utrymmet för digital handläggning ska öka. Det ska införas krav på att ansökan och synpunkter på denna ska lämnas in i det format som domstolen angett. Bestämmelsen om kungörelse av en ansökan ska göras mer teknikneutral så att handlingarna även kan hållas

tillgängliga på lämplig webbplats. Förslaget innebär även att aktförvarare i form av en fysisk person ersätts av att akten vid behov kan förvaras på en specifik plats. Vidare ska statliga myndigheter och kommuner ska vara skyldiga att bistå domstolarna med aktförvaring i den utsträckning domstolarna begär det. Enligt utredningen har en ökad digital handläggning förutsättningar att effektivisera processen, vilket skulle förenkla för sökanden, parter, prövningsmyndigheterna och allmänheten.

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslagen eller har inget att invända mot dem.

Regeringen bedömer att det, av de skäl som utredningen anför, att akten vid behov bör förvaras på en specifik plats i stället för hos en aktförvarare, vilket innebär att funktionen aktförvarare tas bort. Regeringen håller vidare med utredningen om att ansökningshandlingar och synpunkter på ansökan ska ges in i det format som domstolen har angett. Det bör även införas en skyldighet för statliga myndigheter och kommuner att bistå domstolarna med att göra akten tillgänglig i den utsträckning som domstolarna begär det. I konsekvens med detta bör en kungörelse i ett ansökningsmål innehålla ett tillkännagivande om att meddelanden i målet till parterna ska hållas tillgängliga i akten och uppgift om en webbplats eller en lokal där akten ska hållas tillgänglig. Detta bör även gälla kungörelse hos Mark- och miljööverdomstolen.

De statliga myndigheterna och kommunernas skyldighet att bistå en domstol bör innebära en skyldighet att göra en akt tillgänglig i myndighetens lokal om domstolen begär det. I utredningens författningsförslag anges inte att ersättning ska utgå när statliga myndigheter och kommuner bistår domstolen. Frågan berörs inte i betänkandet i övrigt. I är statliga myndigheter och kommuner skyldiga att låna ut de lokaler som domstolarna behöver för sina sammanträden, utan rätt till ersättning. Upplåtaren har dock rätt till ersättning för de särskilda kostnader som ett sammanträde medför. Eftersom det här handlar om en mindre omfattande skyldighet, som typiskt sett inte bör medföra några särskilda kostnader, anser regeringen inte att någon ersättning ska utgå.

Se avsnitt 6.9 angående förslaget om att domstolen ska förelägga sökanden att avhjälpa en brist i ansökan som består i att ansökningshandlingarna inte har lämnats i det format som domstolen angett.

6.12 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Förslagen ska träda i kraft den 1 januari 2025.

Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för mål och ärenden som har inletts hos en prövningsmyndighet före ikraftträdandet. Bestämmelserna om vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla och om ändringstillstånd ska gälla i den äldre lydelsen för mål eller ärenden där samråd inför ansökan har inletts före ikraftträdandet.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår dock att förslagen ska träda i kraft den 1 januari 2024. Utredningens förslag innehåller ingen bestämmelse om att de äldre lydelserna av 6 kap. 35 § och 16 kap. 2 a § miljöbalken ska gälla

för mål eller ärenden där samråd inför ansökan har inletts före ikraftträdandet.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

LKAB framhåller följande. Bestämmelsen om att äldre bestämmelser ska tillämpas i ärenden och mål som inletts före ikraftträdandet kan innebära icke önskvärda konsekvenser. I pågående mål om ändringstillstånd kan sökanden behöva återkalla ansökan och ge in en ny. Det riskerar att fördröja processen. *LKAB* har inte kunnat identifiera risker för rättsförluster eller andra olägenheter om bestämmelserna tillämpas även i pågående prövningar.

Sveriges kommuner och regioner framhåller att det är viktigt med goda förutsättningar för att hinna ändra arbetssätt och säkerställa finansiering genom beslut om taxor vilket kräver att förordningsändringar beslutas i god tid före ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag: Eftersom förslagen syftar till att underlätta för miljöförbättrande investeringar och åstadkomma snabbare och enklare prövningsprocesser bör förslagen träda i kraft så snart som möjligt. Som Sveriges kommuner och regioner framhåller är det dock viktigt att det finns förutsättningar för berörda aktörer att hinna ändra arbetssätt och besluta om nya taxor. Lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 2025.

Äldre föreskrifter bör fortfarande gälla för mål och ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet. Eftersom vissa av ändringarna avser bestämmelser som tillämpas innan ansökan ges in till prövningsmyndigheten bör övergångsbestämmelsen utformas på ett sätt som innebär att äldre föreskrifter ska gälla för mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Kammarkollegiet bör kunna fullfölja sitt deltagande i de mål och ärenden som har inletts hos en prövningsmyndighet före ikraftträdandet. Se avsnitt 6.6 om att Kammarkollegiet kan fortsätta deltagandet i påbörjade mål och ärenden trots att myndigheten inte längre ska vara partsmyndighet.

När det gäller bestämmelserna om vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla och om ändringstillstånd anser regeringen att dessa bestämmelser bör tillämpas i mål eller ärenden där samråd inför ansökan har inletts före ikraftträdandet. Detta eftersom det tidigare inte varit ett krav på att länsstyrelsen ska redovisa sin bedömning. *LKAB* framhåller att detta kan fördröja processen. Regeringen bedömer att det är viktigt att förutsättningen för prövningen är fastlagda under avgränsningssamrådet. I pågående mål om ändringstillstånd kan det finnas behov för sökanden att återkalla ansökan och ge in en ny. Om den som ansöker om ändringstillstånd vill att de nya bestämmelserna ska tillämpas finns möjlighet att förbereda en ny ansökan efter ikraftträdandet.

7 Konsekvenser

I detta avsnitt analyseras och beskrivs effekter för samhällets olika aktörer av förslagen i lagrådsremissen. Gemensamt för de förslag som ligger till grund för lagrådsremissen är att de syftar till effektivare och mer förutsägbara tillståndsprocesser. Även om förslagen innehåller flera olika åtgärder och berör flera olika aktörer är konsekvenserna ofta desamma. Konsekvensanalysen behandlar därför alla förslagen samlat.

7.1 Problemet och vad man vill uppnå

Klimatomställningen innebär att nya verksamheter etablerar sig och behöver nya miljötillstånd samtidigt som många etablerade verksamheter behöver söka nya eller ändrade miljötillstånd med anledning av ny teknik, nya bränslen och råvaror. Effektiva och förutsägbara tillståndsprocesser enligt miljöbalken är således viktiga för att näringslivet ska kunna ändra sin verksamhet och minska sin klimatpåverkan. En viktig faktor som avgör omställningstakten är hur snabbt tillstånd kan ges. För att nå klimatmålen behöver därför den totala tiden för att få en ansökan prövad förkortas. Tillstånd enligt miljöbalken är inte det enda tillstånd en verksamhet kan behöva men de spelar en avgörande roll och behöver fungera effektivt för alla typer av verksamheter.

Utredningen har undersökt hur miljötillståndsprocesserna fungerar i dag och kommit till slutsatsen att de i stort fungerar väl, men att det finns mer att göra för att uppnå en effektiv prövning. Ineffektivitet i det processuella regelverket riskerar att förlänga handläggningstiderna, vilket i sin tur kan dämpa investeringsviljan. Det kan även leda till att investeringar i stället görs utanför Sverige. Investeringsviljan för en grön omställning påverkas också av tillståndsprocessernas förutsägbarhet. Genom att minska osäkerheterna i processen med tydliga besked om krav och förutsättningar tidigt i processen och att ta bort tidstjuvar i processen kan Sverige bli mer attraktivt för investeringar som främjar en grön omställning.

I avsnitt 4.2 redogörs för handläggningstiderna för ansökan om miljötillstånd både avseende prövningar i länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer och i mark- och miljödomstolarna.

7.2 Förslagen i korthet

Förslagen syftar till att öka takten i den gröna omställningen och underlätta för klimat- och miljöförbättrande investeringar i Sverige genom effektivare och mer förutsägbara tillståndsprocesser. Detta syfte ska uppnås genom att bl.a. korta den samlade prövningstiden och minska administrationen och osäkerheterna i tillståndsprovningen.

Förslaget innebär justeringar i gällande lagstiftning om miljöprövning, vilka syftar till att göra tillståndsprocesser mer effektiva. De ändringar som föreslås avser i huvudsak processuella regler och påverkar inte kravnivåer eller liknande i de materiella bedömningarna enligt miljöbalken.

Förslaget består i huvudsak av följande.

- Ökade möjligheter till ändringstillstånd införs.
- Begreppet betydande miljöpåverkan ska användas i bestämmelsen om föreläggande om att söka tillstånd för en miljöfarlig verksamhet.
- Det underlag som ska tas fram för verksamheter med liten miljöpåverkan ska kallas förenklat underlag.
- Möjlighet till giltighetsförlängning av befintliga tidsbegränsade tillstånd införs.
- Länsstyrelsens roll under avgränsningssamrådet utvecklas, bl.a. genom att länsstyrelsen skriftligen ska redovisa sin bedömning av vad en miljökonsekvensbedömning ska innehålla och länsstyrelsens arbete med avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning ska ske i dialog med den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden.
- Kammarkollegiet tas bort som partsmyndighet.
- Reglerna utvecklas så att muntlig förberedelse ska användas oftare.
- Tidsplaner för handläggningen av ansökan om tillstånd ska tas fram av prövningsmyndigheten i större utsträckning.
- En möjlighet för prövningsmyndigheterna att begära uppdaterade ansökningar och yttranden införs.
- Det blir lättare att avgöra mål utan huvudförhandling.
- Utrymmet för digital handläggning ökar.

7.3 Alternativa lösningar

7.3.1 Effekter om regleringen inte kommer till stånd

Om inga av utredningens förslag genomförs kvarstår den problembild som innebär att det är svårare att ändra en verksamhet och länsstyrelsens roll i samrådet skulle inte utvecklas. Kammarkollegiet skulle kvarstå som partsmyndighet och det skulle inte bli lättare att avgöra mål utan huvudförhandling och användningen av tidsplaner skulle inte öka.

Det sker dock redan i dag en utveckling av prövningsprocesserna inom ramen för gällande lagstiftning, där bl.a. handläggningsmål hos prövningsmyndigheterna sätts och följs upp. Regeringen har även gett bl.a. länsstyrelsen, Naturvårdsverket och Tillväxtverket i uppdrag att ta fram utvecklad vägledning och utvärdera nuvarande samrådsförfarande och utveckla metoder och samverkansformer som främjar en effektiv samrådsprocess enligt miljöbalken. Denna utveckling kan förväntas fortgå vid sidan om utredningens förslag och syftar även den till effektivare och mer förutsägbara tillståndsprocesser.

7.3.2 Alternativa lösningar

Utredningen har förslagit fler åtgärder än de som föreslås i lagrådsremissen. Ett alternativ till att införa endast de åtgärder som föreslås i lagrådsremissen för att uppnå syftet effektivare och mer förutsägbara tillståndsprocesser är därför att införa fler av de åtgärder som föreslås i utredningen. Dessa alternativ har bedömts vara sämre ur ett helhets-

perspektiv, särskilt med hänsyn till den problembild kring effektiviteten som finns med nuvarande reglering och den resursökning som vissa av utredningens förslag skulle kräva för att vara genomförbara. Det gäller framför allt förslaget att införa mer extensiva ändringar vad gäller omprövning som skulle kunna utgöra hinder i den gröna omställningen eftersom det skulle ta ytterligare resurser i anspråk. Andra förslag har ansetts motverka syftet med en effektivare och mindre tidskrävande process. Det gäller utredningens förslag om att länsstyrelsens uppgifter under avgränsningssamrådet bör förändras i större utsträckning än vad som föreslås i lagrådsremissen. Utredningens förslag innebär bl.a. att länsstyrelsen ska samordna statens intressen vid samrådet och att den ska identifiera de väsentliga miljöeffekterna. Förslaget har fått kritik från ett stort antal remissinstanser, både myndigheter och verksamhetsutövare. Flera ser en risk för att förslaget leder till onödig administration, en förlängd samrådsprocess och risk för att processens fördröjs. Naturvårdsverket framhåller också att det kan påverka myndighetens möjlighet att prioritera de mål och ärenden där det finns störst behov av myndighetens deltagande.

Andra åtgärder genomförs inte för att de har ansetts obehövliga. Det gäller förslaget att det ska vara lättare att avvisa en ofullständig ansökan tidigt i processen. Flera remissinstanser, bl.a. flera domstolar, Svensk Vindenergi och Vattenfall, avstyrker förslaget och framhåller att det redan finns möjlighet att avvisa bristande ansökningar och anser inte att det ger större incitament att inkomma med kompletta ansökningar.

Ytterligare ett alternativ till förslagen i lagrådsremissen är att i stället arbeta med att ta fram bättre och tydligare vägledning, utveckla effektivare samverkansformer och arbetsprocesser och utveckla digitaliseringen i handläggningen. Naturvårdsverket bedömer att fler steg skulle kunna tas för att bidra till än mer aktiv processledning från prövningsmyndigheternas sida. Därutöver kan ytterligare resurser tilldelas till samtliga instanser för att prövningen ska gå snabbare, vilket är en synpunkt som förs fram av ett flertal remissinstanser. Utredningen och statistiken visar att mycket fungerar på ett bra sätt i dagens system, men det finns tidstjuvar i processen och att det finns utrymme att korta särskilt de längre ledtider som förekommer och öka förutsägbarheten. Det är därför inte fråga om att vidta enstaka åtgärder som får en stor effekt utan flera åtgärder måste vidtas för att nå syftet med effektivare och mer förutsägbar process. Såväl arbete med vägledning och arbetsprocesser och justeringar i lagstiftningen bör därför genomföras.

Utöver förslagen i den här lagrådsremissen ser regeringen också att det kan finnas behov av ytterligare ändringar i såväl arbetsformer som i lagstiftning. Regeringen har därför tillsatt utredningen Förenklade och förkortade tillståndprocesser enligt miljöbalken (dir. 2023:78). De åtgärder som nu vidtas är således steg på vägen mot förenklade och förkortade tillståndprocesser enligt miljöbalken. I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1, utg. omr. 1 s. 77 och 4 s. 61) föreslog regeringen att länsstyrelserna tillförs 100 miljoner kronor och Sveriges Domstolar tio miljoner kronor årligen 2024–2026 för att fortsatt bidra till en effektiv tillståndsprövning och tillsyn enligt miljöbalken.

7.4 Vilka som berörs av regleringen

De som berörs av förslagen är samtliga parter och berörda i miljöprövningsprocessen. Främst berörs mark- och miljödomstolarna och miljöprövningsdelegationerna i deras roll som prövningsmyndigheter samt de som ansöker om tillstånd. Länsstyrelserna berörs av förslaget om länsstyrelsens förändrade uppgifter under samrådet. Även Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, kommuner m.fl. är berörda av förslagen i deras roll som remissinstanser och partsmyndigheter (jfr 22 kap 6 § miljöbalken). Kammarkollegiet berörs eftersom deras roll som partsmyndighet tas bort. Länsstyrelserna och kommunerna kan även beröras i sina roller som tillsynsmyndighet. Vidare berörs även allmänheten av förslagen.

7.5 Konsekvenser för miljön

De viktigaste konsekvenserna för miljö och klimat handlar om att tidsvinster i tillståndsprocessen ger ökad investeringsvilja och leder till fler klimat- och miljöförbättrande investeringar och till att den gröna omställningen påskyndas. Det är emellertid svårt att kvantifiera investeringsvilja och tidsvinster till följd av utredningens förslag och därmed också nyttan för miljö och klimat. Utredningens förslag är utformade i enlighet med utredningsdirektiven som ställde krav på att ett bibehållet miljöskydd skulle säkerställas. Förslagen innebär därför inga förändringar i de materiella miljökraven. De processuella förändringarna bör inte påverka miljöskyddet negativt annat än att fler ändringstillstånd kan leda till fragmenterade tillstånd, vilket i sin tur kan göra det svårare att överblicka konsekvenserna av en verksamhet på sikt. En sådan negativ konsekvens kan minska med ökat utrymme för digital handläggning.

SGI framhåller att ett ökat antal ändringstillstånd kan medföra att geotekniska säkerhetsfrågor kommer att hanteras i fler tillståndsärenden eftersom riskerna för föroreningar, ras, skred och erosion kan ändras över tid i ett förändrat klimat. Regeringen bedömer att förslaget kan leda till att antalet ansökningar om ändringstillstånd kan öka eftersom förslaget gör det enklare att ändra ett tillstånd. Regeringen vill framhålla att de frågor som myndigheten lyfter är viktiga att hantera oavsett om de hanteras vid en ändring av ett tillstånd, en prövning av hela verksamheten eller inom ramen för ett anmälningsärende.

Inom ramen för regeringens initiativ Fossilfritt Sverige har en lång rad sektorer tagit fram färdplaner för fossilfri konkurrenskraft med det övergripande målet att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Omfattande insatser och investeringar i ny teknik, förändrade produktionsprocesser och ökad elektrifiering planeras. Av Fossilfritt Sveriges uppföljningsrapporter hösten 2021 och 2022 framgår att tillståndsfrågorna utgör en stor utmaning för många branscher och är för flera aktörer det enskilt största potentiella hindret för att branschernas färdplaner ska kunna genomföras. Investeringar i ny teknik har alltså en mycket stor potentiell klimatnytta, men det är inte möjligt att på ett tillförlitligt sätt beräkna klimatnyttan av enskilda förslag gällande tillståndsprocessen. Bedömningen är dock att förslagen kommer att bidra positivt

till genomförandet av existerande färdplaner och övriga investeringar med bibehållet skydd för miljön.

Förslagen bedöms även påverka miljön positivt genom att fler klimat- och miljöförbättrande investeringar kommer till stånd snabbare. Effektiva tillståndsproucesser kan också kunna bidra till att öka takten i miljö- och klimatomställningen. Växthusgaser har en kumulativ effekt; om ett antal månader kan sparas i tillståndsproucessen kan det leda till att utsläppsminskningar tidigareläggs. Exempelvis kan en klimatinvestering minska utsläppen till atmosfären med 100 000 ton koldioxid per år, och en sådan investering påskyndas med sex månader, har 50 000 ton koldioxid undvikits att släppas ut till atmosfären, en mängd som skulle ha stannat i atmosfären för all överskådlig framtid.

En ökad investeringsvilja kan också leda till effektiviseringar och bättre reningsteknik när det gäller även andra projekt och verksamheter som ligger utanför de uttalade färdplanerna för Fossilfritt Sverige, och som syftar till inte bara minskad klimatpåverkan utan även annan miljöpåverkan, exempelvis utsläpp av kemiska ämnen till vatten och luft.

En enstaka verksamhets förbättringsåtgärder kan inte ensamma resultera i att de nationella miljö- och klimatmålen nås. Däremot kan miljöförbättrande åtgärder hos många (även små), verksamheter tillsammans bidra till bättre förutsättningar att nå både de regionala och de nationella målen. Bedömning är att förslagen i denna del därmed ökar förutsättningarna att nå miljö- och klimatmålen.

7.6 Konsekvenser för staten

7.6.1 Prövningsmyndigheter

Mark- och miljödomstolarna och länsstyrelserna (miljöprövningsdelegationerna) är prövningsmyndigheter när det gäller tillståndsprövning enligt miljöbalken och berörs därför av förslagen som är av processuell karaktär.

Förslaget om ändringsprövning kan innebära att fler prövningar av ändrad verksamhet kan hanteras som ändringstillstånd i stället, vilket skulle leda till att minska kostnaden för prövningsmyndigheterna eftersom ändringstillstånden kan ta mindre resurser i anspråk än prövningar av hela verksamheten. Bestämmelsen om ändringstillstånd kan dock också leda till att de verksamhetsutövare som annars inte skulle ha gjort en investering ansöker om ändringstillstånd när möjligheten utökas, vilket skulle öka kostnaden för prövningsmyndigheterna.

Utredningen bedömer att förslaget om att begreppet betydande miljöpåverkan ska användas när tillsynsmyndigheten avgör frågan om tillståndsplikt höjer tröskeln för tillståndsplikt. Detta beror på att betydande miljöpåverkan är ett något högre ställt krav än betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön. Om tröskeln höjs innebär det att fler komplexa verksamheter kommer att handläggas inom ramen för tillsynen efter en anmälan. Regeringen delar utredningens bedömning. Förslaget innebär att vissa verksamheter eller åtgärder som tidigare har varit tillståndspliktiga kommer att hanteras av tillsynsmyndigheten i stället för av tillståndspliktigheten. Mer komplexa anmälningsärenden tar längre tid

att handlägga än de enklare. Det är dock ett administrativt enklare förfarande än tillståndsprövning.

Förslagen om bl.a. ökad användning av muntlig förberedelse och tidsplan samt möjligheterna att avgöra mål utan huvudförhandling bedöms i första hand göra en redan befintlig process mer effektiv. Kraven kan inledningsvis innebära merkostnader för prövningsmyndigheterna, men väntas på sikt innebära en effektivisering av processen som kan skapa tydlighet och tidsvinster. Detta bedöms i sin tur leda till att den sammantagna kostnaden för en process blir densamma eller minskar. När effektiviseringar i prövningssteget dessutom föregås av ett förstärkt samråd med bättre kvalitet på ansökan väntas förslagen på sikt leda till minskade kostnader för prövningsmyndigheterna. Även möjligheten att begära uppdaterade ansökningar och yttranden bedöms underlätta för prövningsmyndigheterna liksom den utökade möjligheten att avgöra ett mål eller ärende på handlingarna. På sikt bedöms även förslagen som syftar till att främja digital handläggning leda till mer effektiva processer för prövningsmyndigheterna.

Sammanfattningsvis, och till skillnad från Domstolsverket och Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, bedöms förslagen rymmas inom befintliga anslag. Förslagen om ändringstillstånd skulle som framgår ovan kunna innebära att andelen ändringstillstånd till viss del ökar samtidigt som antalet ansökningar för omprövning av hela verksamheter kommer att minska. Förslaget om att begreppet betydande miljöpåverkan ska användas när tillsynsmyndigheten avgör frågan om tillståndsplikt innebär att fler ärenden kommer att tas av tillsynsmyndigheten och därmed minskar antalet mål hos mark- och miljödomstolarna. Det är i nuläget inte möjligt att bedöma om dessa förslag sammantaget innebär en ökning eller minskning av antalet mål hos mark- och miljödomstolarna. Regeringen avser att följa utvecklingen för domstolarna och länsstyrelserna (miljöprövningsdelegationerna). Mark- och miljööverdomstolarna bedöms inte påverkas i någon direkt utsträckning av förslagen.

Flera av förslagen bedöms dock medverka till en effektivisering av arbetet. Eftersom utredningens förslag om obligatorisk omprövning av miljöfarlig verksamhet för moderna miljövillkor inte behandlades i detta lagstiftningsärende bedöms konsekvenserna för prövningsmyndigheterna bli mer begränsade än utredningens förslag och bedöms därmed kunna hanteras inom befintliga budgetramar.

7.6.2 Övriga statliga myndigheter

Förslagen syftar till att skapa en mer effektiv och mindre tidsödande process. Det bedöms sammantaget vara positivt för samtliga statliga myndigheter. Särskilt förslagen om ökad användning av muntlig förberedelse och tidsplan, förslagen som syftar till att främja digital handläggning och länsstyrelsernas förändrade uppgifter under samrådet bedöms på sikt underlätta för myndigheterna.

Länsstyrelserna

Förslagen om att göra ändringsprövning till huvudregel innebär att länsstyrelsen och tillsynsmyndigheten ges möjlighet att komma med synpunkter på hur verksamhetsutövaren har valt att avgränsa ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen vid ändringsanmälan. Det är dock tillståndsmyndigheten som slutligt avgör om avgränsningen är lämplig. Förslaget bedöms inte påverka länsstyrelserna då länsstyrelsen och tillsynsmyndigheten redan med nuvarande reglering är delaktiga i tillståndsansökningarna. Förslaget om att begreppet betydande miljöpåverkan ska användas vid bedömning av omgivningspåverkan syftar till att åstadkomma färre och mer enhetliga begreppet att förhålla sig till vilket får anses ge ett enklare regelverk. Då behov funnits att tydliggöra skillnaden i kravnivå mellan en miljökonsekvensbeskrivning och en mindre miljökonsekvensbeskrivning införs begreppet förenklat underlag. Detta bedöms underlätta för länsstyrelserna genom att kraven förtydligas avseende vad som ska begäras in. Kravet på att länsstyrelsen ska redovisa sin bedömning skriftligen under samrådet och att länsstyrelsens arbete med avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning ska ske i dialog med den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden kommer delvis att påverka länsstyrelsens arbete. Länsstyrelserna har dock redan i dag en beredskap för att lämna en redogörelse för sin bedömning, skillnaden blir att denna nu sker skriftligt i stället för muntligt. Enligt flera uppgiftslämnare från näringslivets representanter till utredningen är kompletteringsrundan ofta nästan lika resurskrävande som att ta fram själva ansökan. Det tyder på att betydande resurser kan sparas in i detta led. Ett skriftligt underlag i samrådsfasen och möjligheten att vid ett muntligt sammanträde reda ut de frågeställningar som finns skulle göra det möjligt att ta fram en bra ansökan med mindre behov av kompletteringar vilket bedöms leda till mindre tidsåtgång för länsstyrelsen och andra remissmyndigheter i samband med prövningen av en tillståndsansökan. Kraven på att länsstyrelsen under samrådet för en dialog tillsammans med verksamhetsutövaren på ett bättre sätt och tydligare redovisar sin bedömning kommer att ge en effektivare prövningsprocess. Förslaget med att ta fram tidsplaner kommer troligen initialt att innebära en viss tidsåtgång men efterhand kommer detta att innebära tydligare och effektivare prövningsprocesser vilket innebär en tidsbesparing. Flertalet länsstyrelser arbetar redan med tidsplaner i sina egna ärenden. Den tillfälliga förstärkningen till länsstyrelserna om 100 Mnr till och med år 2026 bör därmed innebära att de initiala omställningarna av arbetssätt kan tas ur denna förstärkning. Därefter bedöms förslagen komma att innebära en effektivisering och därmed en besparing.

Länsstyrelserna kan även komma att påverkas av förslagen i sin roll som tillsynsmyndighet, exempelvis om fler ändringar av verksamheter hanteras som ändringstillstånd. Det skulle t.ex. kunna påverka möjligheten att på ett korrekt sätt överblicka en verksamhets sammantagna miljöpåverkan. Eventuella kostnader hanteras inom befintliga budgetramar.

Kammarkollegiet och Havs- och vattenmyndigheten

Förslaget om att ta bort Kammarkollegiets partsroll innebär enligt utredningen att 3–5 miljoner kronor bör flyttas från Kammarkollegiets

förvaltningsanslag till Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsanslag. Kammarkollegiet har uppgett att myndigheten har fyra årsarbetskrafter som arbetar med miljöprövningar. I det ingår även arbete med ersättningsfrågor enligt 31 kap. miljöbalken. Det är tre personer som har arbetat med miljöprövningarna och en person som arbetar heltid med ersättningsärendena, och samtliga har miljörättslig kompetens. De tre personer som arbetar med prövningar är desamma som lämnar skriftliga synpunkter i remisser. Kammarkollegiet har tidigare anlitat konsulter i miljöprövningarna för naturvetenskapliga bedömningar, men myndigheten har inte fått någon ersättning för det i de aktuella målen. Anlitandet av konsulter sker i allt mindre utsträckning, och det utgör en liten del av Kammarkollegiets verksamhet.

Enligt Naturvårdsverkets redovisning av statliga myndigheters intäkter och kostnader 2021 för prövning och tillsyn enligt miljöbalken uppgår Kammarkollegiets kostnader för medverkan i tillståndsprövning och samråd för vattenverksamhet till 5,3 miljoner kronor. Utredningen gör dock bedömningen att de redovisade kostnaderna inte enbart täcker utgifter för personalkostnaden. Utredningens bedömning var att förslaget är kostnadsneutralt eftersom medel flyttas från en myndighet till en annan. Under remitteringen har det framkommit synpunkter på detta från bl.a. Kammarkollegiet som uppfattar att pågående prövningar även fortsättningsvis hanteras av myndigheten. I nuläget finns närmare ett hundratal öppna miljöprövningar där Kammarkollegiet är aktivt. Myndighetens bedömning är att hanteringen av dessa kan ta flera år. Kammarkollegiet måste därmed kunna handlägga dessa ärenden.

Regeringen bedömer att medel inte bör flyttas i detta skede och därmed att förslaget inte föranleder några finansiella konsekvenser för Kammarkollegiet. Då Kammarkollegiets ansvarsområde överlappas av framför allt Havs- och vattenmyndighetens men även Naturvårdsverkets ansvarsområden så innebär borttagandet av Kammarkollegiet som partsmyndighet inte något tillkommande ansvarsområde för Havs- och vattenmyndigheten eller Naturvårdsverket varför förslaget inte bedöms föranleda några ökade kostnader för dessa.

Remissmyndigheter

Precis som för prövningsmyndigheterna torde även remissmyndigheter uppleva att tillståndprocesserna blir tydligare och mer effektiva. Dessa myndigheter bedöms även påverkas om antalet tillståndprocesser blir fler. Vilka myndigheter som är remissmyndigheter i en tillståndprocess beror i huvudsak på myndighetens ansvarsområden och således vilken verksamhet tillståndsprövningen handlar om och vilka intressen som påverkas av verksamheten. Det beror även på myndighetens resurser, och prioriteringar. Remissmyndigheter är ofta Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sametinget, länsstyrelserna, Försvarmakten, MSB, SGU m.fl. Förslagen bedöms kunna hanteras inom befintliga budgetramar.

7.7 Konsekvenser för kommuner

Förslagen syftar till att underlätta för och bidra till att nya verksamheter och investeringar i befintliga verksamheter kommer till stånd, eller att planerade förändringar påskyndas. Detta kan påverka den regionala tillväxten och innebära konsekvenser för kommuner i form av fler arbetstillfällen, nytt boendemönster och ökade skatteintäkter.

Kommunerna bedöms även påverkas av förslagen som syftar till att främja en digital handläggning, t.ex. genom att kravet på att utse en fysisk person som aktförvarare tas bort och att miljöbalken görs mer teknikneutral så att handlingarna även kan hållas tillgängliga på lämplig webbplats. Detta förväntas på sikt underlätta för kommunerna som i dag hanterar stora mängder handlingar i fysisk form.

Kommuner kan också komma att påverkas av förslagen i de fall de driver en verksamhet och behöver ansöka om tillstånd. Eftersom förslagen syftar till att effektivisera tillståndsprocesserna bedöms denna påverkan vara positiv.

Kommunerna kan även påverkas av förslagen i sin roll som remissinstans och tillsynsmyndighet. Förslagets sammanlagda effekt bedöms vara positiv för kommunerna som remissinstans eftersom de syftar till att göra processerna effektivare. Förslaget om ändringstillstånd skulle dock kunna påverka kommunens möjlighet att i sin roll som tillsynsmyndighet överblicka en verksamhets sammantagna miljöpåverkan.

Förslagen bedöms sammantaget inte påverka den kommunala självstyrelsen.

7.8 Konsekvenser för företag

I Sverige finns för närvarande omkring 6 000 verksamheter som är tillståndspliktiga enligt miljöprövningsförordningen. Dessa berörs alla potentiellt av de horisontella förslag som regeringen föreslår Bl.a. bedöms förslaget om ökade möjligheter till ändringstillstånd underlätta för verksamhetsutövare som vill göra ändringar i verksamheten. Även förslagen om ökat stöd i samrådsfasen, ökad användning av muntlig förberedelse och tidsplan och större möjligheter till digital handläggning bedöms vara positiva för företagen. Sammantaget bedöms förslagen leda till tids- och kostnadsbesparingar och därmed också till en ökad investeringsvilja.

7.8.1 Tidsvinster och kostnadsbesparingar

De tidsvinster och kostnadsbesparingar som förslagen ger upphov till är potentiellt betydande för företagen, men svåra att uppskatta. Utredningens bedömning är att tidsvinsterna i ärenden där handläggningstiden i dag är under eller runt medelvärdet i handläggningsstatistiken, se avsnitt 4.2.1, inte blir lika omfattande som i ärenden med längre handläggningstider. Förutsägbarheten kommer dock att öka i alla ärenden. Det finns stor potential att spara tid och resurser i de fall som i dag väsentligt överstiger medelvärdet i handläggningsstatistiken exempelvis till följd av omfattande

kompletteringskrav. Tidsvinster och kostnadsbesparingar kommer således att skilja sig åt i olika ärenden, särskilt eftersom vissa mål och ärenden är mer omfattande och komplicerade än andra.

Genom intervjuer med branschorganisationer har utredningen fått ett antal exempel på företagens kostnader relaterade till prövningsprocesser. Av informationen, som är begränsad i sin omfattning, framgår att kostnaden för en miljöprövning inom industrin typiskt sett uppgår till minst en och ofta flera miljoner kronor. Eftersom dessa kostnader till övervägande del utgörs av arbetstid – både internt arbete och externt konsultarbete – bör den möjliga kostnadsbesparingen per prövning procentuellt vara ungefär densamma som den möjliga tidsbesparingen.

Förslaget om att öka möjligheterna att söka ändringstillstånd kan minska tidsåtgången i miljöprövningarna. I vissa fall är även ändringsprövningar omfattande, men den sammantagna bilden från branscherna är ändå att de går betydligt fortare och är mindre resurskrävande jämfört med prövningar av nya tillstånd. Ett problem i dag är svårigheten för sökanden att på förhand veta om ett ärende kan prövas i ett ändringsförfarande i stället för en prövning av hela verksamheten. En sådan osäkerhet gör att verksamhetsutövare i vissa fall undviker att söka ändringstillstånd eftersom risken för avslag är stor. Man prövar därför hellre hela verksamheten direkt. I ändringsprövningar minskar processmaterialet jämfört med prövningar av nya tillstånd där hela verksamheten prövas. Det innebär färre frågor och mindre behov av kompletteringar, och ett minskat processmaterial leder till tidsvinster under hela processen, och då särskilt i fasen från ansökan till kungörelse.

Det är svårt att fastställa hur stor skillnaden i tidsåtgång i praktiken blir mellan ändringstillstånd och prövningar av nya tillstånd eftersom de av naturliga skäl inte gäller samma typer av ärenden, men uppskattningar från näringslivet tyder på att ett ändringsförfarande kan ta ungefär hälften så mycket tid i anspråk som prövningar av nya tillstånd i jämförbara fall. Utifrån insamlad statistik är skillnaden i tidsåtgång mellan prövningar av nya tillstånd och ändringstillstånd betydande i miljöprövningsdelegationerna, med cirka en tredjedel kortare tid för ändringstillstånd. Statistiken hos mark- och miljödomstolarna är dock alltför begränsad för en motsvarande uppskattning.

Förslagen om ändringar vad gäller länsstyrelsens uppgifter under samrådsfasen syftar till att länsstyrelserna ska bidra med ett mer effektivt stöd tidigare i processen. Därmed kan kvaliteten på beslutsunderlaget höjas i ett tidigare skede vilket ger effekter i en bättre ansökan. Ett ökat fokus under samrådsfasen skulle dock kunna innebära att samrådet tar något längre tid, vilket påverkar verksamhetsutövaren. En bättre ansökan kan dock antas leda till minskad tidsåtgång för kompletteringar, och därmed till kortare tid från ansökan till kungörelse.

Genom ett ökat fokus på samrådsfasen kan också planeringen av olika utredningar och undersökningar underlättas. Till exempel kan provfisken, artinventeringar och naturvärdesinventeringar som av naturliga skäl bara kan genomföras en viss tid på året planeras på ett bättre sätt än om behovet av sådana utredningar uppdagas först under kompletterings- och remissrundorna. Färre partsmyndigheter väntas också leda till tidsvinster i hela processen.

Om mer tyngd läggs på samrådsfasen, d.v.s. tidigare i processen, bör detta leda till bättre underlag och ansökningar och ökad förutsägbarhet och minskat utrymme för olika tolkningar som leder till överklaganden. Därmed skulle överprövningar kunna undvikas i fler fall än i dag, vilket skulle innebära kortare tillståndsprocesser. Då det är i detta skede det finns störst möjlighet att göra anpassningar och förändringar vad gäller en kommande verksamhet är det bra att lägga tyngdpunkten på denna del av processen för att öka flexibiliteten i processen.

Genom ökad dialog i ett tidigare skede samt användning av tidsplaner och muntlig förberedelse kan förutsägbarheten för den som ansöker om tillstånd öka.

7.8.2 Investeringstiljan

Både tidsaspekten och förutsägbarheten i tillståndsprocessen är viktiga för investeringstiljan, och båda faktorerna kan vara avgörande när ett företag beslutar i vilket land en investering ska läggas.

Förslaget att öka möjligheterna att söka ändringstillstånd bedöms ha en positiv effekt på investeringstiljan. Att ändra ett tillstånd går generellt sett snabbare än att söka nya tillstånd, och handläggningstiden vid prövning är en viktig fråga för företagen.

Även förslagen om ökad användning av tidsplaner och muntlig förberedelse bedöms kunna ha en positiv effekt på investeringstiljan eftersom det kan öka förutsägbarheten och korta ner handläggningstiderna.

7.8.3 Konkurrensförhållanden och särskild hänsyn till små företag

Förslagen är huvudsakligen konkurrensneutrala. Små företag förväntas gynnas särskilt av de föreslagna förändringarna om ändringstillstånd och ökad användning av tidsplaner och muntlig förberedelse eftersom det väntas innebära effektivare processer. Även förslaget som syftar till att tydliggöra att det ska vara enklare att ta fram underlaget om verksamheten eller åtgärden inte kan antas ha en betydande miljöpåverkan bedöms påverka mindre företag på ett positivt sätt. Processerna bedöms sammanlagt bli mer kostnadseffektiva.

7.9 Övriga berörda

Enskilda berörs av förslagen såsom verksamhetsutövare, berörd allmänhet, miljöorganisationer m.fl. Effektivare tillståndsprocesser kan leda till att omställning av fler verksamheter kommer till stånd och därmed resultera i fler samråd och tillståndsprocesser, vilket kan påverka enskilda och miljöorganisationer eftersom de tar tid och resurser i anspråk. Eftersom förslagen syftar till att effektivisera tillståndsprövningarna, men inte minskar miljöskyddet, bedöms påverkan på enskilda dock bli övervägande positiv. Särskilt förslagen om ökad användning av tidsplaner

och muntlig förberedelse och förslagen som syftar till att möjliggöra digital handläggning bedöms leda till mer effektiva processer för enskilda.

Förslagen i denna lagrådsremiss syftar till att effektivisera tillståndsprocesserna, vilket i sin tur ska uppmuntra till fler investeringar och en snabbare grön omställning. Det skulle kunna resultera i sammantaget fler verksamheter med en större gemensam miljöpåverkan, påverkan på fastighetspriser etc. Förhoppningen är dock att effektivare tillståndsprocesser ska uppmuntra fler verksamhetsutövare att ställa om sina verksamheter, vilket torde leda till att äldre verksamheter fasas ut eller får uppdaterade tillstånd. Ny teknik och uppdaterade tillstånd kan potentiellt leda till viss minskad omgivningspåverkan.

7.10 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av anslutningen till EU

Förslaget innebär justeringar i gällande lagstiftning om miljöprövning, vilka syftar till att göra tillståndsprocesser mer effektiva. De ändringar som föreslås avser i huvudsak processuella regler och påverkar inte kravnivåer eller liknande i de materiella bedömningarna enligt miljöbalken. De EU-rättsakter på som finns på området reglerar främst de materiella kraven och att vissa typer av verksamheter ska ha tillstånd och ta fram miljökonsekvensbeskrivning och vad dessa ska innehålla. I dessa avseenden innebär förslagen ingen ändring. Den reglering som föreslås bedöms därför överensstämma med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU.

7.11 Övriga konsekvenser

Utredningens förslag kan förväntas öka investeringsviljan i Sverige, vilket skulle påverka den industriella utvecklingen i landet och därmed få positiva konsekvenser för sysselsättningen.

Förslagen bedöms inte leda till några konsekvenser för jämställdheten, brottsligheten eller den offentliga servicen i olika delar av landet, de integrationspolitiska målen eller medföra konsekvenser för den personliga integriteten.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

6 kap.

20 §

En specifik miljöbedömning ska göras i fråga om en verksamhet eller åtgärd som ska prövas

1. för ett tillstånd som avses i 7 kap. 28 a §, om det inte rör sig om brådskande åtgärder som är nödvändiga med hänsyn till skyddet mot allvarliga olägenheter för människors hälsa, eller

2. för ett tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. eller för en tillåtlighet som avses i 17 kap., om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En specifik miljöbedömning krävs inte för en sådan prövning som avses i 24 kap. 3, 5, 10, 13, 13 a, 14 eller 14 a §.

I paragrafen anges tillämpningsområdet för de av kapitlets bestämmelser som avser specifika miljöbedömningar för verksamheter och åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

I *andra stycket* görs ett tillägg i uppräkningsdelen av de prövningar där det inte krävs en specifik miljöbedömning. Ändringen innebär att det inte krävs en specifik miljöbedömning vid prövning av en giltighetsförlängning av ett tillstånd enligt 24 kap. 14 a §.

26 §

Länsstyrelsen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot att verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

I 47 § finns en bestämmelse om att *ett förenklat underlag* ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

I paragrafen finns bestämmelser om att länsstyrelsen ska avgöra om en verksamhet eller åtgärd kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att det underlag som ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas ska benämnas förenklat underlag i stället för en liten miljökonsekvensbeskrivning. Ändringen är en följd av ändringen i 47 §.

32 §

Länsstyrelsen ska under avgränsningssamrådet, *i dialog med den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd*, verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen.

Länsstyrelsen ska skriftligen redovisa sin bedömning av vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla för att kunna ligga till grund för den fortsatta miljöbedömningen. Bedömningen ska lämnas till den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden. Bedömningen är inte bindande.

I paragrafen regleras länsstyrelsens roll under avgränsningssamrådet. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Ändringarna i *första stycket* innebär att avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningens innehåll ska ske i dialog mellan länsstyrelsen och den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd. Med dialog avses att länsstyrelsen ska vara en aktiv samrådspart. Formerna för och omfattningen av dessa kontakter måste anpassas till förhållandena i varje enskilt fall. Kravet innebär att en aktiv dialog ska föras i de avgränsningsfrågor som behövs för den kommande tillståndsprövningen.

Ändringarna i *andra stycket* innebär att länsstyrelsen alltid skriftligen ska redovisa sin bedömning av vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla för att kunna ligga till grund för den fortsatta miljöbedömningen. Bedömningen ska redovisas till den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden. Enligt den hittillsvarande lydelsen ska länsstyrelsen redovisa sin bedömning i frågan endast om den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden begär det.

Enligt 35 § 8 ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla en redogörelse för länsstyrelsens bedömning.

35 §

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla

1. uppgifter om verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, utformning, omfattning och andra egenskaper som kan ha betydelse för miljöbedömningen,
2. uppgifter om alternativa lösningar för verksamheten eller åtgärden,
3. uppgifter om rådande miljöförhållanden innan verksamheten påbörjas eller åtgärden vidtas och hur de förhållandena förväntas utveckla sig om verksamheten eller åtgärden inte påbörjas eller vidtas,
4. en identifiering, beskrivning och bedömning av de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser,
5. uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa de negativa miljöeffekterna,
6. uppgifter om de åtgärder som planeras för att undvika att verksamheten eller åtgärden bidrar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. inte följs, om sådana uppgifter är relevanta med hänsyn till verksamhetens art och omfattning,
7. en icke-teknisk sammanfattning av 1–6, och
8. en redogörelse för de samråd som har skett, vad som kommit fram i samråden och länsstyrelsens bedömning enligt 32 § *andra stycket*.

Paragrafen anger vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Tillägget i *åttonde punkten* innebär att miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla en redogörelse för länsstyrelsens bedömning enligt 32 § *andra stycket*, dvs. en bedömning om vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla för att kunna ligga till grund för den fortsatta miljöbedömningen.

47 §

Om länsstyrelsen enligt 26 § beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas, ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden i *ett förenklat underlag* lämna de upplysningar som behövs för en bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan förväntas ge. *Underlaget* ska innehålla den samrådsredogörelse som har tagits fram enligt 25 § 2.

För verksamheter eller åtgärder som kan antas påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 ska beskrivningen innehålla de uppgifter som behövs för prövningen enligt 7 kap. 28 b och 29 §§.

I paragrafen anges vilket underlag som ska lämnas i de fall länsstyrelsen beslutar att en verksamhet eller en åtgärd inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Ändringen i *första stycket* innebär att det underlag som den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska lämna ska benämnas förenklat underlag i stället för liten miljökonsekvensbeskrivning. Någon ändring av vad underlaget ska innehålla görs inte. Underlaget ska vara av enklare art än den miljökonsekvensbeskrivning som ska tas fram inom ramen för en specifik miljöbedömning. För mer information om vad underlaget ska innehålla, se prop. 2016/17:200 s. 211 och 212.

9 kap.

6 a §

Även om tillståndsplikt inte följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 §, får tillsynsmyndigheten besluta att förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten *eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en tillsynsmyndighet i ett enskilt fall får förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd även om tillståndsplikt inte följer av föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Enligt hittillsvarande lydelse finns möjlighet att förelägga om tillstånd om en verksamhet medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön. Det ändras så att möjligheten att förelägga om tillstånd finns om en verksamhet eller åtgärd kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Med åtgärder avses åtgärder av så momentan art att de inte täcks av vad som normalt utgör bedrivande av verksamhet. (Jfr prop. 1997/98:45 del 1 s. 205.) Med betydande miljöpåverkan avses detsamma som i 6 kap.

16 kap.

2 a §

Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet *ska* tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd). *Ett ändringstillstånd får dock inte meddelas om*

1. ansökan avser tillstånd för hela verksamheten, eller

2. det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ändringstillstånd vid ändring av en miljöfarlig verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Bestämmelsen om ändringstillstånd görs obligatorisk samtidigt som det införs undantag som anger när ändringstillstånd inte får meddelas. Om en miljöfarlig verksamhet ändras ska, enligt paragrafens nya lydelse, tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten. Ett ändringstillstånd får dock inte meddelas om ansökan avser tillstånd för

hela verksamheten eller om det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten.

Vid bedömningen av om det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen ska bl.a. beaktas hur lång tid som har förflutit sedan grundtillståndet meddelades. Om det har gått lång tid sedan grundtillståndet meddelades, kan det tala för att ett ändringstillstånd är olämpligt. Ett ändringstillstånd bör som huvudregel anses olämpligt när grundtillståndet är meddelat med stöd av en författning som upphävdes i samband med miljöbalkens ikraftträdande eller innan miljöbalken trädde i kraft. Det kan dock finnas situationer där det finns skäl att avvika från denna huvudregel, t.ex. om ändringen innebär en stor minskning av verksamhetens negativa klimatpåverkan eller verksamhetens andra negativa miljöeffekter. Även i de fall grundtillståndet har meddelats med stöd av miljöbalken kan det finnas skäl att bedöma att ett ändringstillstånd inte är olämpligt, om det har gått lång tid sedan tillståndet meddelades. Om ändringen i ett sådant fall innebär en stor minskning av verksamhetens negativa klimatpåverkan eller verksamhetens andra negativa miljöeffekter bör ett ändringstillstånd kunna meddelas. Vid bedömningen av om ett ändringstillstånd är olämpligt ska även ändringens omfattning och miljöeffekterna som ändringen ger upphov till beaktas. Om ändringens omfattning är stor eller riskerar att medföra omfattande eller bestående negativa miljöeffekter, talar det för att ett ändringstillstånd är olämpligt. Att en ändring innebär en utökning av ett verksamhetsområde innebär i sig inte att det är uteslutet att pröva ändringen som ett ändringstillstånd. Det kan anses olämpligt att pröva en utökning av ett verksamhetsområde, som är stor i förhållande till det område som tidigare har prövats, som ett ändringstillstånd. Det kan även anses olämpligt att genom ändringstillstånd tillåta flera mindre utökningar som sammantaget innebär en stor utökning i förhållande till det område som fick tas i anspråk enligt grundtillståndet. Detsamma gäller i det fallet det tidigare har meddelats flera ändringstillstånd för samma verksamhet. Det kan i sådana fall finnas ett behov av ett nytt tillstånd för hela verksamheten för att verksamhetens alla miljöeffekter ska kunna bedömas vid ett tillfälle.

Omständigheten att en ändring av en verksamhet innebär att en verksamhet som tidigare har omfattats av tillståndsplikt B (där en ansökan ska prövas av en länsstyrelse) efter ändringen omfattas av tillståndsplikt A (där ansökan ska prövas av mark- och miljödomstol) bör inte i sig innebära att det är olämpligt med ändringstillstånd. I ett sådant fall ska ansökan om ändring göras hos mark- och miljödomstolen. Om det är fråga om en verksamhet som tidigare har anmälts och genom en ändring blir tillståndspliktig, kan ändringstillstånd inte meddelas eftersom det då inte finns något grundtillstånd att ändra.

För mer om avgränsningen av ansökan och möjligheten att besluta om villkor för delar av verksamheten som har miljömässigt samband med ändringen, se prop. 2004/05:129 s. 94.

19 kap.

5 §

I ett ärende som prövas av länsstyrelsen eller en kommunal nämnd ska *länsstyrelsen* eller nämnden tillämpa bestämmelserna

1. i 22 kap. 1 och 1 d–1 g §§ om ansökans form och innehåll,
2. i 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,
3. i 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9 och 13 §§,
4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,
5. i 22 kap. 6 § om talerätt,
6. i 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,
7. i 22 kap. 12 och 13 §§ om sakkunniga och om att inhämta yttrande,
8. i 3 kap. 4 § lagen (2010:921) om mark- och miljöödomstolar om undersökning på platsen,
9. i 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11, andra stycket sista meningen och tredje stycket samt 25 a–25 c och 25 f–25 h §§ om en tillståndsdoms innehåll,
10. i 22 kap. 26 § om särskild dom,
11. i 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,
12. i 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och
13. i 23 kap. 3 § när det gäller särskilt överklagande i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.

Paragrafen reglerar vilka bestämmelser om förfarandet vid mark- och miljöödomstol i ansökningsmål som ska tillämpas i ett ärende som prövas av en länsstyrelse eller en kommunal nämnd. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Tillägget i *första punkten* innebär att en länsstyrelse eller en kommunal nämnd ska tillämpa bestämmelsen i 22 kap. 1 g § (se vidare kommentaren till den paragrafen).

Tillägget i *fjärde punkten* innebär att en länsstyrelse eller en kommunal nämnd ska tillämpa 22 kap. 3 a §. I den paragrafen finns regler om kungörelses innehåll i de fall kungörelsen avser en verksamhet eller åtgärd som omfattas av lagen (1998:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

5 a §

I ett ärende som prövas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation ska miljöprövningsdelegationen utöver det som anges i 5 § tillämpa bestämmelserna i

1. 22 kap. 10 § om synpunkter på ansökan,
2. 22 kap. 10 a § om komplettering av ansökan och sammanställning av svar på synpunkter,
3. 22 kap. 11 § och 11 a § första och andra styckena om förberedelse, och
4. 22 kap. 11 b § om tidsplaner.

Paragrafen, som är ny, reglerar vilka bestämmelser om förfarandet vid mark- och miljöödomstol i ansökningsmål som ska tillämpas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation. Övervägandena finns i avsnitt 6.7–6.9.

Enligt *första punkten* ska miljöprövningsdelegationen tillämpa reglerna i 22 kap. 10 § om hur och när synpunkter på en ansökan kan lämnas.

Enligt *andra punkten* ska miljöprövningsdelegationen tillämpa bestämmelserna i 22 kap. 10 a § om att sökanden kan bli skyldig att ge in en

uppdaterad ansökan eller en sammanställning av svar som sökanden har lämnat.

Enligt *tredje punkten* ska miljöprövningsdelegationen tillämpa bestämmelserna i 22 kap. 11 § och 11 a § första och andra styckena om förberedelse.

Enligt *fjärde punkten* ska miljöprövningsdelegationen tillämpa bestämmelsen i 22 kap. 11 b § om tidsplaner.

Se även kommentarerna till de nämnda paragraferna.

21 kap.

1 a §

Ansökningsmål är mål

1. om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som avses i 9 kap. 6 § som inte ska prövas av en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 8 §,

2. om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. 9 § som inte ska prövas av en länsstyrelse,

3. om godkännande enligt 11 kap. 16 § av ett utfört ändrings- eller lagningsarbete eller av åtgärder som strider mot meddelade bestämmelser om innehållande och tappning av vatten, om arbetet eller åtgärderna inte avser en markavvattning som ska prövas av en länsstyrelse,

4. om tillstånd enligt 11 kap. till utrivning av en vattenanläggning eller tillståndsprövning enligt 11 kap. 22 §,

5. om förlängning enligt 24 kap. 2 § andra stycket av genomförandetiden eller den tid inom vilken verksamheten ska ha satts igång,

6. om återkallelse eller förbud mot fortsatt verksamhet enligt 24 kap. 3 §,

7. om omprövning enligt 24 kap. 5–14 §§ som inte ska prövas av en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 8 §,

8. om *giltighetsförlängning enligt 24 kap. 14 a §*,

9. enligt 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, eller

10. om omprövning enligt 7 kap. 13–15 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Mark- och miljödomstol får besluta att ett ansökningsmål som gäller uteslutande en viss eller vissa sakägare ska behandlas enligt det som gäller för stämningssmål enligt 7 kap. lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, om sökanden medger det och målet kan avgöras med bindande verkan endast mot dessa sakägare.

Paragrafen innehåller en uppräknning av de mål som är ansökningsmål. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Den nya *åttonde punkten* innebär att mål om giltighetsförlängning enligt 24 kap. 14 a § är ansökningsmål.

22 kap.

1 §

En ansökan i ett ansökningsmål ska vara skriftlig. Den ska innehålla

1. ritningar och tekniska beskrivningar med uppgifter om förhållandena på platsen, om produktionsmängd eller liknande, om användningen av råvaror, andra insatsvaror och ämnen och om energianvändning,

2. uppgifter om utsläppskällor, om arten och mängden av alla förutsebara utsläpp och om förslag till de åtgärder som kan behövas dels för att förebygga

uppkomsten av avfall, dels för att förbereda för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av det avfall som anläggningen ger upphov till,

3. en miljökonsekvensbeskrivning *eller ett förenklat underlag* när det krävs enligt 6 kap.,

4. förslag till skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått samt de övriga uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. följs,

5. förslag till övervakning och kontroll av verksamheten,

6. det handlingsprogram och den säkerhetsrapport som krävs enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, om den verksamhet eller åtgärd som målet avser omfattas av den lagen,

7. en statusrapport när det krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 kap. 21 § första stycket 5,

8. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §, och

9. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–8.

Paragrafen innehåller bestämmelser om en ansökan i ett ansökningsmål.

Ändringen i *tredje punkten* innebär att en ansökan, ska innehålla ett förenklat underlag när det krävs enligt 6 kap. Ändringen är en följdändring till ändringen av 6 kap. 47 §.

1 d §

En ansökan om omprövning eller om tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd.

Om ansökan avser ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a §, ska ansökan också innehålla

1. de uppgifter som behövs för att bedöma *att det inte är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten*, och

2. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §.

Om ansökan avser en omprövning enligt 24 kap. 13 a § ska den också innehålla en redogörelse för de arbeten som återstår för den tillståndsgivna vattenverksamheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad en ansökan om omprövning eller ändringstillstånd ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Andra stycket första punkten i ändras på så sätt att en ansökan som avser ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a § ska innehålla de uppgifter som behövs för att bedöma att det inte är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten. Enligt hittillsvarande lydelse ska uppgifterna och bedömningen avse att ändringstillståndet är lämpligt. Ändringen är föranledd av den ändring som görs i 16 kap. 2 a §, enligt vilken ett ändringstillstånd inte får meddelas om det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten.

1 g §

En ansökan om giltighetsförlängning av ett tillstånd enligt 24 kap. 14 a § ska innehålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen.

Paragrafen, som är ny, reglerar vad en ansökan om giltighetsförlängning ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

En ansökan om giltighetsförlängning av ett tillstånd som avses i 24 kap. 14 a § ska innehålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen. Det behövs bl.a. utredning som visar att en förlängning är lämplig och huruvida det finns behov av att ändra villkor i tillståndet. Utredningen kan utgöras av den miljökonsekvensbeskrivning som togs fram i samband med den tidigare tillståndsansökan, miljörapporter som har getts in till tillsynsmyndigheten under den tid som verksamheten har bedrivits eller en sammanställning av sådana rapporter. Det kan även behövas underlag som beskriver eventuella förändringar i verksamhetens omgivning.

2 §

Ansökningshandlingarna ska lämnas in i det antal exemplar som mark- och miljödomstolen anser behövs och i det format som domstolen anger.

Domstolen ska förelägga sökanden att inom viss tid avhjälpa en brist i ansökan som består i att ansökningshandlingarna

- 1. inte har lämnats in i rätt antal exemplar eller format, eller*
- 2. är ofullständiga på annat sätt.*

Om sökanden inte följer föreläggandet, får domstolen besluta att bristen ska avhjälpas på sökandens bekostnad eller, om bristen är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövning av målet, avvisa ansökan.

Paragrafen innehåller bestämmelser om antal exemplar som ansökningshandlingarna ska lämnas in i, domstolens skyldighet att förelägga sökanden att avhjälpa brist i ansökan och domstolens möjlighet att avvisa en ansökan. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.

Tillägget i *första stycket* innebär att ansökningshandlingarna ska lämnas in i det format som domstolen anger. Bestämmelsen ger t.ex. möjlighet för prövningsmyndigheten att välja ett elektroniskt format som gör det lättare för myndigheten att göra information digitalt tillgänglig. Övriga ändringar i stycket är endast språkliga.

Det hittillsvarande andra stycket delas upp i två stycken.

Enligt *andra stycket första punkten* ska domstolen ska förelägga sökanden att avhjälpa en brist som innebär att ansökningshandlingarna inte har lämnats in i rätt format. Brister i ansökan som består i att ansökningshandlingarna inte har rätt format bör inte vara så väsentliga att ansökan kan avvisas. Om sökanden inte följer ett föreläggande om format får domstolen besluta att bristen ska avhjälpas på sökandens bekostnad.

Enligt *andra stycket andra punkten* ska domstolen förelägga sökanden att avhjälpa en brist om ansökningshandlingarna är ofullständiga på något sätt. Bestämmelsen motsvarar delar av det nuvarande andra stycket.

Tredje stycket motsvarar delar av det nuvarande andra stycket. Ändringarna är endast språkliga.

Den nya bestämmelsen blir genom hänvisningen i 19 kap. 5 § andra punkten tillämpliga i ett ärende som prövas av en länsstyrelse eller en kommunal nämnd.

3 §

Om en ansökan tas upp till prövning, ska mark- och miljödomstolen utfärda en kungörelse. Kungörelsen ska innehålla

1. en kortfattad redogörelse för ansökan och i mål om vattenverksamhet uppgift om de fastigheter som kan beröras,
 2. en upplysning om innehållet i 7 §, om den inte kan lämnas på annat lämpligt sätt, samt en upplysning om innehållet i 10 och 19 §§,
 3. sista tidpunkt för synpunkter enligt 10 §,
 4. ett tillkännagivande om att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna kommer att införas i alla, eller vissa namngivna ortstidningar och att de, om de inte särskilt skickas till en part, hålls tillgängliga i akten, och
 5. uppgift om en webbplats eller en lokal där akten hålls tillgänglig.
- Om målet kan komma att avgöras på handlingarna, ska det anges i kungörelsen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kungörelse i ansökningsmål. Övervägandena finns i avsnitt 6.10 och 6.11.

Enligt hittillsvarande lydelse av paragrafen ska domstolen förordna en eller flera personer att förvara ett exemplar av handlingarna i målet (aktförvarare). Funktionen aktförvarare tas nu bort. Det föranleder ändringar i första stycket och att hittillsvarande andra stycket utgår.

Av första stycket fjärde punkten framgår att meddelanden kommer att hållas tillgängliga i akten i stället för, som hittills, hos den som förvarar akten. Enligt femte punkten ska kungörelsen innehålla uppgift om en webbplats eller en lokal där akten hålls tillgänglig. Det bör normalt vara fråga om prövningsmyndighetens webbplats.

Det införs ett nytt andra stycke som innebär att det ska anges i kungörelsen om målet kan komma att avgöras på handlingarna. Bestämmelsen flyttas från 16 § andra stycket.

De hittillsvarande tredje och fjärde styckena flyttas till 3 b §.

Övriga ändringar är endast språkliga.

3 b §

Kungörelsen ska snarast införas i ortstidning.

I mål om vattenverksamhet ska en utskrift av kungörelsen sändas till varje sakägare som har angetts i ansökan eller som på annat sätt är känd för domstolen.

Om ansökan berör fast egendom som är samfällad för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, ska en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om kungörelsen.

Första och andra styckena motsvarar hittillsvarande 3 § tredje stycket. Ändringarna är endast språkliga.

Tredje stycket motsvarar hittillsvarande 3 § fjärde stycket.

4 §

Mark- och miljödomstolen ska skicka ansökningshandlingarna och kungörelsen till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Handlingarna behöver dock inte skickas över, om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av verksamheten.

Kungörelsen ska även skickas till berörda kommuner och andra myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökan.

Om målet avser geologisk lagring av koldioxid, ska domstolen alltid skicka ansökningshandlingarna till Sveriges geologiska undersökning och Europeiska kommissionen och underrätta dem om *var* handlingarna i målet finns tillgängliga. Detta ska göras inom en månad från det att ansökan kom in till domstolen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om till vilka myndigheter och kommuner som mark- och miljödomstolen ska skicka ansökningshandlingarna och kungörelsen till när de handlägger ansökningsmål. Övervägandena finns i avsnitt 6.6 och 6.11.

Ändringen i *första stycket* innebär att Kammarkollegiet tas bort i uppräknningen av de myndigheter som mark- och miljödomstolen ska skicka ansökningshandlingarna och kungörelsen till. Ändringen är en följd av att Kammarkollegiets partsroll tas bort i 6 §. Det görs också en ändring som innebär att domstolen ska skicka ansökningshandlingarna och kungörelsen i stället för, enligt hittillsvarande lydelse, ett exemplar av dessa. Detta tydliggör att handlingarna inte behöver skickas fysiskt utan kan skickas elektroniskt. Motsvarande ändring görs i *tredje stycket* när det gäller ansökningshandlingar som skickas till Sveriges geologiska undersökning och Europeiska kommissionen.

I *tredje stycket* görs även en ändring med anledning av att funktionen aktförvarare tas bort i kapitlet (se kommentaren till 3 §). Enligt den nya lydelsen ska Sveriges geologiska undersökning och Europeiska kommissionen underrättas om var, i stället för hos vilken aktförvarare, handlingarna i målet finns tillgängliga.

6 §

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen ska, när det behövs, föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen.

En kommun får föra talan för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen inom kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka myndigheter som företräder allmänna intressen och som har partsställning beträffande sådana intressen. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Ändringen i *första stycket* innebär att Kammarkollegiet tas bort i uppräknningen av de myndigheter som företräder allmänna intressen och har partsställning. Ändringen innebär att Kammarkollegiet inte längre har rätt att föra talan i mål enligt miljöbalken. Myndigheten kan alltså inte framställa yrkanden eller överklaga domar och beslut i denna egenskap. Däremot kan Kammarkollegiet vara remissinstans i ett sådant mål om mark- och miljödomstolen enligt 4 § andra stycket bedömer att en ansökan berör Kammarkollegiet.

10 §

Synpunkter på en ansökan ska lämnas skriftligen till mark- och miljödomstolen i det format, i det antal exemplar och inom den tid som domstolen har angett. Om domstolen begär det ska den som har lämnat synpunkter lämna en skriftlig sammanställning av dem.

Ett exemplar av synpunkterna och av sammanställningen, om en sådan har begärts, ska sändas till den sökande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur och när synpunkter på en ansökan ska lämnas in till mark- och miljödomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 6.9 och 6.11.

Det görs ett tillägg som innebär att synpunkter på en ansökan ska lämnas i det format som domstolen har angett. Bestämmelsen ger t.ex. möjlighet för mark- och miljödomstolen att välja ett elektroniskt format som gör det lättare för domstolen att göra information digitalt tillgänglig.

Det görs också ett tillägg som innebär att den som har lämnat synpunkter också lämna en skriftlig sammanställning av synpunkterna, om domstolen begär det. En sammanställning kan vara av värde om en aktör har lämnat in synpunkter på ansökan i flera omgångar eller under handläggningen reviderat sina synpunkter.

Det införs ett *andra stycke* med bestämmelser som innebär att en sammanställning ska sändas till den sökande.

Övriga ändringar är endast språkliga.

Att även länsstyrelsens miljöprövningsdelegation ska tillämpa bestämmelserna framgår av 19 kap. 5 a § 1.

10 a §

Om mark- och miljödomstolen begär det ska sökanden lämna in

1. en komplettering i form av en uppdaterad ansökan, eller
2. en skriftlig sammanställning av de svar som sökanden har lämnat med anledning av synpunkter på ansökan.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelse om en möjlighet för mark- och miljödomstolen att begära att sökanden ska lämna in en komplettering i form av en uppdaterad ansökan eller en skriftlig sammanställning av de svar som sökanden har lämnat med anledning av synpunkter på ansökan. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.

Bestämmelser om vad en ansökan ska innehålla finns i 1–1 f §§. I 2 § finns bestämmelser om att domstolen kan förelägga sökanden att avhjälpa brister i en ansökan. I 10 § finns bestämmelser om synpunkter på ansökan.

I *första punkten* införs en möjlighet för mark- och miljödomstolen att begära att sökanden lämnar in en komplettering av ansökan i form av en uppdaterad ansökan. Med detta avses en sammanställning av hur ansökan ser ut efter de justeringar som har gjorts. Handläggningen av målet kan innebära att den sökande reviderar ansökan exempelvis på grund av synpunkter som har inkommit i målet. Om det medför att det blir oklart vad ansökan avser, finns det skäl att begära en sammanställning.

I *andra punkten* införs en möjlighet för mark- och miljödomstolen att begära att sökanden ska lämna in en skriftlig sammanställning av de svar som sökanden har lämnat med anledning av synpunkter som lämnats på ansökan. Enligt 10 § ska sådana synpunkter lämnas skriftligen till mark-

och miljödömsstolen och sändas till den sökande. I denna punkt avses således svar från sökanden som inte innebär förändringar av ansökan. Det kan t.ex. vara fråga om en förklaring av varför sökanden inte anser att det finns skäl att vidta en viss skyddsåtgärd. Behov av en komplettering i form av en sammanställning av svar kan t.ex. finnas i omfattande mål där skriftväxling skett i flera omgångar.

Att även länsstyrelsens miljöprövningsdelegation ska tillämpa bestämmelserna framgår av 19 kap. 5 a § 2.

11 §

Den fortsatta förberedelsen av målet kan vara skriftlig eller muntlig.

Mark- och miljödömsstolen ska under förberedelsen se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som krävs *med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning samt väsentliga miljöeffekter*. Domstolen ska driva förberedelsen med inriktning på ett effektivt avgörande av målet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förberedelsen av målet vid mark- och miljödömsstolen. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Domstolen ska enligt *andra stycket* bedriva en aktiv materiell processledning. Detta hänger samman med att domstolen har full utrednings-skyldighet. (Se prop. 1997/98:45 del 2 s. 240.) Det förtydligas att förberedelsen ska få den inriktning och omfattning som krävs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning samt väsentliga miljöeffekter. Vad som avses med miljöeffekt anges i 6 kap. 2 §. Det är fråga om sådana miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra antingen i sig eller till följd av yttre händelser. Graden av sannolikhet för att en verksamhet eller åtgärd ska kunna få stora miljöeffekter har betydelse för att bedöma behovet av utredning. Begreppet väsentliga miljöeffekter används även i 6 kap. 37 § och avsikten är att begreppet ska ha samma betydelse i denna paragraf. En fördjupning och prioritering av relevanta miljöfrågor ska ske i syfte att uppnå största möjliga miljönytta. (Jfr prop. 2016/17:200 s 207 och 208.)

Det görs även ett tillägg som innebär att domstolen ska driva förberedelsen med inriktning på ett effektivt avgörande av målet. Detta kan bl.a. innebära en aktiv processledning när det finns behov av detta. Bestämmelser om muntlig förberedelse finns i 11 a §. Muntlig förberedelse bör övervägas bl.a. när frågornas karaktär och komplexitet innebär risk för en långdragen skriftväxling.

De hittillsvarande tredje och fjärde styckena flyttas till 11 a §.

11 a §

Mark- och miljödömsstolen bestämmer vad en muntlig förberedelse ska avse och vilka som ska kallas till förberedelsen. Kallelsen ska delges eller kungöras i ortstidning.

De som närvarar vid förberedelsen får återropa handlingar som de har lämnat in. En redogörelse bör lämnas för handlingarnas innehåll.

Vid den muntliga förberedelsen får tredskodom inte meddelas.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om muntlig förberedelse. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Första stycket motsvarar hittillsvarande 11 § tredje stycket. Enligt hittillsvarande ordning är det parter som kallas till ett sammanträde för

mundlig förberedelse. Detta ändras så att även andra än parter kan kallas. Med stöd av bestämmelsen kan domstolen kalla t.ex. en remissmyndighet som bedöms kunna bidra till att frågorna blir utredda. På samma sätt som enligt hittillsvarande ordning kan domstolen välja att inte kalla samtliga parter till ett sammanträde för muntlig förberedelse, beroende på vilka frågor som ska behandlas.

Andra och tredje styckena motsvarar hittillsvarande 11 § fjärde stycket med språkliga ändringar.

11 b §

Domstolen ska senast i anslutning till kungörelsen enligt 3 § upprätta en tidsplan för målets handläggning, om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl är obehövt.

Om en part eller remissinstans bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska detta genast anmälas till domstolen. Om domstolen bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska parter och remissinstanser underrättas om detta.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om tidsplaner. Paragrafen ska tillämpas i stället för 42 kap. 6 § fjärde stycket rättegångsbalken. Övervägandena finns i 6.8.

I *första stycket* anges att domstolen senast i anslutning till kungörelsen enligt 3 § ska upprätta en tidsplan för målets handläggning, om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl är obehövt. Exempel på när en tidsplan kan anses obehövt är när en dom med säkerhet kan antas komma inom en näraliggande framtid eller där man av annat skäl kan förutse handläggningen även utan en plan. Ett annat exempel på mål där en tidsplan är obehövt är när domstolen antar att målet kommer att avvisas. Behovet av tidsplan är ofta stort i omfattande mål samtidigt som det i sådana mål kan vara svårt att upprätta en tidsplan eftersom handläggningen kan förväntas bli mer omfattande. I bedömningen av om en tidsplan är obehövt bör dock den fördel som en tidsplan kan innebära för andra aktörer än prövningsmyndigheten beaktas. En parts önskemål om att det ska upprättas en tidsplan bör tillmätas stor betydelse. Att tidsplanen ska tas fram senast i anslutning till kungörelsen innebär att den normalt ska tas fram senast inom två veckor från kungörelsen. Domstolen kan välja att upprätta planen i samråd med parterna.

Av *andra stycket* framgår att domstolen, parterna och remissinstanserna gemensamt ansvarar för att kontrollera att tidsplanen kan hållas. En part eller remissinstans ska genast anmäla till domstolen om den bedömer att tidsplanen inte kan hållas. Domstolen ska inom ramen handläggningen av målet löpande revidera tidsplanen och meddela parter och remissinstanser om den inte kan hållas.

Paragrafen är tillämplig även för länsstyrelsens miljöprövningsdelegationer genom en hänvisning i 19 kap. 5 a §.

16 §

Domstolen ska avgöra mål efter huvudförhandling, om det inte med hänsyn till utredningen i målet är tillräckligt med skriftlig handläggning.

Om parterna begär det ska *huvudförhandling* hållas. *Huvudförhandling* behöver dock inte hållas i frågor som avses i 26 § andra stycket och inte heller i fall som

avses i 42 kap. 18 § första stycket 1, 3 och 4 rättegångsbalken *eller om det annars är uppenbart obehövt*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om huvudförhandling. Övervägandena finns i avsnitt 6.10.

Enligt paragrafens hittillsvarande lydelse är huvudregeln att huvudförhandling ska hållas, om det inte är uppenbart onödigt med sådan förhandling. Bestämmelsen justeras så att utrymmet ökar att avgöra mål på handlingarna genom att kravet att huvudförhandling ska vara uppenbart onödig tas bort.

Enligt *första stycket* ska huvudförhandling hållas om det inte med hänsyn till utredningen i målet är tillräckligt med skriftlig handläggning. Enbart skriftlig handläggning kan vara lämplig exempelvis i mål som endast rör frågor av teknisk art eller rättsfrågor. Ytterligare exempel på när enbart skriftlig handläggning kan vara lämplig är mindre ansökningsmål med få motstående intressen, där det inte finns något behov att reda ut frågor muntligt. Vid bedömningen av om det är tillräckligt med skriftlig handläggning bör domstolen väga in om muntlig handläggning kan begränsa behovet av en långdragen skriftväxling. Skriftlig handläggning kan ofta vara lämplig t.ex. i mindre omfattande ansökningsmål med få motstående intressen där det inte finns något behov av att reda ut frågor muntligt. I vissa fall kan det vara ett alternativ att hålla en muntlig förberedelse för att sedan kunna avgöra målet utifrån handlingarna.

Bestämmelserna i det hittillsvarande andra och tredje styckena om att uppgift om huruvida målet kan komma att avgöras på handlingarna ska finnas i kungörelsen flyttas till 3 §.

Liksom enligt hittillsvarande ordning ska huvudförhandling hållas om parterna begär det. Det framgår av *andra stycket*. Undantag från denna regel gäller för vissa frågor och i vissa fall. Det införs en bestämmelse om att förhandling inte behöver hållas, trots att parterna har begärt det, om det är uppenbart obehövt. En motsvarande bestämmelse som gäller muntlig förhandling i förvaltningsrätt finns i 9 § tredje stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291). Förarbetsuttalanden (prop. 2017/18:279 s. 55) och praxis gällande den bestämmelsen ger vägledning om när det är uppenbart obehövt med förhandling enligt förevarande paragraf. I bedömningen måste också artikel 6.1 i Europakonventionen beaktas. I den artikeln finns den grundläggande bestämmelsen om rätten till muntlig förhandling.

Hittillsvarande tredje, fjärde och femte styckena flyttas till 16 a §.

16 a §

Domstolen ska lämna besked om tid och plats för huvudförhandling till parterna i god tid och på det sätt som har bestämts för kallelser till dem. Om det finns anledning, ska det i kallelsen lämnas uppgift om de frågor som avses behandlas vid huvudförhandlingen.

Om någon part bör infinna sig personligen vid huvudhandlingen, ska mark- och miljödomstolen förelägga vite. Föreläggandet ska delges.

Huvudförhandling får hållas, även om en part uteblir från den. Tredskodom får dock inte meddelas.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om huvudförhandling.

Paragrafen motsvarar nuvarande 16 § tredje till femte stycket. De ändringar som görs är endast språkliga.

17 §

Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål kan utredas utan förberedelse, får domstolen i kungörelse omedelbart kalla till huvudförhandling i målet. Då gäller 3–9 och 12–16 a §§. Huvudförhandlingen får hållas tidigast tre veckor efter det att kungörandet skedde.

Paragrafen innehåller bestämmelser om mål som kan avgöras utan förberedelse.

Tillägget i *första stycket* innebär att även 16 a § ska tillämpas när mål kan utredas utan förberedelse. Ändringen är en följd av att bestämmelser flyttas från 16 § till 16 a §.

21 §

Mark- och miljödomstolens dom *ska* grundas på vad som har förekommit vid syn och annan förhandling inför domstolen och på vad handlingarna innehåller.

Domen *ska* meddelas så snart som möjligt med hänsyn till målets art och omständigheterna i övrigt. Om det inte finns synnerliga skäl *ska*, om huvudförhandling hållits, domen meddelas inom två månader efter det att förhandlingen avslutades.

Skyldigheten enligt 17 kap. 9 § sjunde stycket rättegångsbalken att underrätta parterna om innehållet i domen *ska* anses fullgjord genom att domen hålls *tillgänglig på den webbplats eller i den lokal som anges i kungörelsen*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad en dom ska grundas på.

Ändringarna i *första* och *andra styckena* är endast språkliga.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att skyldigheten att underrätta parterna om innehållet i domen ska anses fullgjord genom att domen hålls tillgänglig på den webbplats eller i den lokal där ett exemplar av akten ska förvaras enligt uppgift i kungörelsen. Att det i kungörelsen ska finnas uppgift om en viss webbplats eller lokal där akten i målet finns tillgänglig framgår av 3 §.

25 g §

En dom som omfattar tillstånd till en sådan anläggning som avses i 1 e § ska dessutom innehålla en redovisning av slutsatserna i den kostnadsnyttoanalys vars slutsatser ska redovisas i ansökan om tillstånd till anläggningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad en dom som omfattar tillstånd till en anläggning där en kostnadsnyttoanalys ska utföras ska innehålla.

En rättelse sker så att det hänvisas till 1 e §.

23 kap.

5 §

Om sökanden har överklagat mark- och miljödomstolens dom eller beslut i ett ansökningsmål där kungörelse enligt 22 kap. 3 § har utfärdats, får Mark- och miljööverdomstolen i stället för att förordna om delgivning med motparterna besluta att överklagandet ska göras tillgängligt på den webbplats eller i den lokal som anges

i mark- och miljödomstolens kungörelse samt utfärda en kungörelse om överklagandet.

I kungörelsen ska det uppges

1. att handlingarna i målet hålls *tillgängliga på den webbplats eller i den lokal som anges i mark- och miljödomstolens kungörelse,*

2. att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna, om de inte särskilt tillställs någon part, *kommer att* införas i viss eller vissa ortstidningar samt hållas *tillgängliga på den webbplats eller i den lokal som anges i mark- och miljödomstolens kungörelse,*

3. att en svarsskrivelse ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen inom den tid, minst tre veckor efter kungörandet, som Mark- och miljööverdomstolen bestämt.

Kungörelsen ska införas i den eller de ortstidningar som mark- och miljödomstolen har bestämt för meddelanden i målet.

Då föreskrifterna i denna paragraf har iakttagits, ska delgivning anses ha skett.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att använda kungörelse i stället för delgivning. Övervägandena finns i avsnitt 6.11.

Ändringen i *första stycket* innebär att överklagandet får göras tillgängligt på den webbplats eller i den lokal där akten, enligt mark- och miljödomstolens kungörelse i målet, ska göras tillgänglig. Att det i mark- och miljödomstolens kungörelse ska finnas uppgift om en webbplats eller lokal där akten finns tillgänglig framgår av 22 kap. 3 §.

I *andra stycket* finns bestämmelser om uppgifter som Mark- och miljööverdomstolens kungörelse om överklagandet ska innehålla. Enligt *första* och *andra punkterna* ska det anges var handlingar och meddelanden i målet finns tillgängliga. I punkterna görs motsvarande ändringar som i första stycket.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

24 kap.

11 §

En ansökan om prövning som avses i 3, 4, 5, 6, 7, 8 eller 9 § får göras hos mark- och miljödomstol av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen. Om frågan ska prövas av någon annan myndighet än en domstol eller av en kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning. Frågor om omprövning enligt 8 § får tas upp utan särskild ansökan.

En ansökan om sådan prövning som avses i första stycket får även göras av en kommun i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen med stöd av 26 kap. 3 § fjärde stycket. Om tillståndet har getts av länsstyrelsen, görs ansökan hos länsstyrelsen.

I fråga om verksamheter som får bedrivas med stöd av 11 kap. 27 § andra stycket, får en ansökan om prövning som avses i 3 eller 5 § grundas på en omständighet som anges i de paragraferna endast om

1. omständigheten är så allvarlig att den inte tål att vänta på att prövningen för moderna miljövillkor blir klar, och

2. den olägenhet som omständigheten innebär inte kan avhjälpas genom ett föreläggande om försiktighetsmått eller förbud i väntan på att prövningen blir klar.

I paragrafen anges de myndigheter som har rätt att ansöka om prövning som avser återkallelse, omprövning eller ändringstillstånd.

Första stycket ändras genom att Kammarkollegiet tas bort i uppräkningsdelen av de myndigheter som får ansöka om prövning enligt de angivna bestämmelserna i kapitlet. Ändringen är en följd av att Kammarkollegiets partsroll tas bort i 22 kap. 6 §.

12 §

En ansökan om prövning som avses i 10 § får göras av

1. tillståndshavaren, eller
2. Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen, om tillståndshavaren inte har gjort det som krävs enligt 11 kap. 27 § och inte har följt ett föreläggande att ansöka om en sådan prövning.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om vem som får ansöka om omprövning för moderna miljövillkor enligt omprövningsbestämmelsen i 10 §.

Andra punkten ändras genom att Kammarkollegiet tas bort i uppräkningsdelen av de myndigheter som får ansöka om prövning. Ändringen är en följd av att Kammarkollegiets partsroll tas bort i 22 kap. 6 §.

14 a §

Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten, om det är lämpligt, förlänga giltigheten för ett vid tidpunkten för ansökan gällande tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. eller 7 kap. 28 a § (giltighetsförlängning).

Tillståndsmyndigheten får vid en giltighetsförlängning endast

1. förlänga tillståndet i högst tre år, och
2. besluta om de ändringar som krävs för att tillståndets befintliga villkor ska kunna gälla under förlängningen.

En giltighetsförlängning får inte avse en verksamhet vars tillstånd tidigare har förlängts. Ett tillstånd som avses i 7 kap. 28 a § får endast förlängas samtidigt som giltigheten för ett tidsbegränsat tillstånd enligt 9 eller 11 kap. för samma verksamhet förlängs.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att tillståndsmyndigheten efter ansökan av tillståndshavaren får förlänga giltigheten för ett tillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

I *första stycket* anges att det ska vara fråga om ett vid tidpunkten för ansökan gällande tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. eller 7 kap. 28 a §, det vill säga ett tillstånd till en miljöfarlig verksamhet, en vattenverksamhet eller ett s.k. Natura 2000-tillstånd. I 7 kap. 28 a § finns bestämmelser om tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2. I dessa punkter förtecknas naturområden som bör skyddas eller är skyddade som särskilda skyddsområden enligt fågeldirektivet eller art- och habitatdirektivet. Dessa s.k. Natura 2000-områden ingår i det europeiska Natura 2000-nätverket.

En möjlighet till förlängning finns om tillståndet är gällande vid tidpunkten för ansökan. Det saknar betydelse om tillståndet har löpt ut vid tidpunkten för tillståndsmyndighetens beslut.

Tillståndsmyndigheten får förlänga giltigheten om det är lämpligt. Vid bedömningen av om en förlängning är lämplig ska tillståndsmyndigheten bl.a. beakta skälen till att verksamheten tidsbegränsades och när en

eventuell miljöbedömning utfördes. Om det har gått lång tid sedan miljöbedömningen utfördes eller om det har skett större förändringar i området som påverkas av verksamheten, talar det mot att en förlängning bör ske. Det kan även vara olämpligt med en förlängning om de negativa miljöeffekterna av verksamheten har blivit större än man förutsåg vid tillståndsgivningen. Exempel på fall där förlängning kan användas är när ett vindkraftverk bedöms ha en teknisk livslängd som möjliggör drift under längre tid än tillståndet medger. Ett annat exempel är om allt material inte brutits ut ur en täkt under tillståndstiden. Tillståndsmyndigheten ska vid lämplighetsbedömningen beakta om en verksamhet har gett upphov till andra miljöeffekter än de som förutsågs vid den tidigare prövningen. När det gäller förlängning av en täkt ska tillståndsmyndigheten bl.a. beakta om det är olämpligt att fortsätta med eventuellt bortledande av grundvatten. Tillståndsmyndigheten behöver också beakta om omständigheter har ändrats sedan förra prövningen. Det kan t.ex. handla om att det har inrättats ett skyddat område som riskerar att påverkas av verksamheten, att ny bebyggelse tillkommit i närheten av verksamheten eller att det har tillkommit eller upptäckts nya naturvärden som riskerar att påverkas. Om det är fråga om förlängning av ett Natura 2000-tillstånd är det en förutsättning för förlängning att den bedömning som ligger till grund för det tidigare tillståndet uppfyller de krav som ställs för meddelandet av ett sådant tillstånd.

I *andra stycket* anges närmare vad tillståndsmyndigheten får besluta om vid en giltighetsförlängning.

I *första punkten* anges att tillståndsmyndigheten får förlänga tillståndets giltighet i högst tre år.

I *andra punkten* anges att tillståndsmyndigheten vid en giltighetsförlängning endast får besluta om de ändringar som krävs för att tillståndets befintliga villkor ska gälla under förlängningen. Utgångspunkten är att befintliga villkor ska gälla även under den tid som tillståndet förlängs. Vissa villkor kan dock behöva justeras för att det ska vara möjligt att förlänga. Villkor där det anges datum som påverkas av förlängningen behöver justeras. En situation där justering av villkor kan bli nödvändig är om det har ställts en säkerhet och säkerhetens storlek behöver anpassas efter de beräknade kostnaderna för de åtgärder som kan behöva utföras och som säkerheten ska täcka.

Om det är fråga om en täkt anges ofta i tillståndet inom vilket område och till vilket djup brytning får ske. En förutsättning för att en förlängning ska kunna ske är att verksamheten endast avser brytning av den specifika volymen material som får brytas ut enligt det gällande tillståndet. Om den sökande eller tillståndsmyndigheten bedömer att det finns behov att bedriva verksamheten på ett annat sätt än i enlighet med villkoren i tillståndet, är en förlängning inte lämplig.

Enligt *tredje stycket* är det inte möjligt för tillsynsmyndigheten att förlänga tillståndet för en verksamhet vars tillstånd tidigare har förlängts. Om det finns behov av att fortsätta verksamheten efter att förlängningen har löpt ut, behöver verksamhetsutövaren ansöka om ett nytt tillstånd. Det anges också att tillstånd som avses i 7 kap. 28 a §, dvs. Natura 2000-tillstånd, endast får förlängas samtidigt som giltigheten för ett tidsbegränsat tillstånd till en miljöfarlig verksamhet eller en vattenverksamhet förlängs.

Av 6 kap. 20 § andra stycket miljöbalken framgår att det inte krävs någon specifik miljöbedömning för en prövning av en ansökan om giltighetsförlängning. I 22 kap. 1 g § finns bestämmelser om vad en ansökan om giltighetsförlängning ska innehålla.

18 §

Om en vattenverksamhet eller en vattenanläggning, som har utförts i enlighet med ett tillstånd enligt denna balk, medför skador som inte förutsågs av mark- och miljödomstolen när tillståndet meddelades, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning enligt 31 kap.

Om *det är* fråga om betydande skador för *någon* enskild eller för något allmänt intresse, får *det* begäras sådana ändringar på verksamhetsutövarens bekostnad av vattenverksamheten eller vattenanläggningen som, utan att medföra skador för tredje man eller väsentliga olägenheter för tillståndshavaren, är ägnade att förebygga eller minska framtida skador. I fråga om allmänna intressen förs talan av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelse eller kommun.

Anspråk på grund av oförutsedda skador ska för att få tas upp till prövning framställas till mark- och miljödomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tjugo år, som kan ha bestämts i samband med tillståndet. Tiden räknas från utgången av den av domstolen bestämda tiden inom vilken arbetena ska vara utförda.

Vid skada som avses i 7 kap. 7 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet utgår tiden för framställan dock aldrig tidigare än två år från det att skadan uppkom.

Bestämmelserna i preskriptionslagen (1981:130) gäller inte anspråk enligt denna paragraf.

Paragrafen innehåller bestämmelser om oförutsedda skador.

Andra stycket ändras genom att Kammarkollegiet tas bort i uppräkningsen av de myndigheter som för talan i mål om ersättning enligt 31 kap. Ändringen är en följd av att Kammarkollegiets partsroll tas bort i 22 kap. 6 §. Övriga ändringar är språkliga.

25 kap.

3 §

I mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt någon av bestämmelserna i 24 kap. 3–9 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid mark- och miljödomstolen.

I mål enligt 24 kap. 5 § som avser omprövning för att tillgodose allmänna intressen ska den myndighet som ansökte om omprövning dessutom svara för kostnader vid mark- och miljödomstolen som uppkommer för andra motparter än tillståndshavaren. Detta gäller dock inte omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 11.

Trots andra stycket första meningen ska tillståndshavaren i stället för den myndighet som ansökte om omprövningen svara för de andra motparternas kostnader, om målet gäller

1. omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 10 för att förbättra en anläggnings säkerhet, eller

2. omprövning enligt 24 kap. 5 § av en sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

Paragrafen innehåller bestämmelser om förvaltningsmyndigheternas kostnader vid mark- och miljödomstolen.

Första stycket ändras genom att Kammarkollegiet tas bort i uppräkningslistan av de myndigheter som ska svara för sina kostnader i mål om återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning. Ändringen är en följd av att Kammarkollegiets partsroll tas bort i 22 kap. 6 §.

8 §

I fråga om domstolens kostnader för kungörelser, sakkunniga som har tillkallats av domstolen och lokaler för sammanträden ska

1. mark- och miljödomstolens kostnader i

a) ansökningsmål ersättas av sökanden, och

b) sådana stämningssmål som avses i 7 kap. 2 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ersättas av käranden, och

2. högre rätts kostnader ersättas av den som fullföljt talan.

Trots första stycket ska tillståndshavaren ersätta kostnaderna i mål om sådan prövning som avses i 24 kap. 10 §.

På begäran av domstolen ska förskott på ersättningen betalas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ersättning för domstolens kostnader.

Ändringen i *första stycket* innebär att bestämmelsen inte längre omfattar kostnader för aktförvarare. Ändringen är en följd av ändringen i 22 kap. 3 §.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln

3 a §

Vid prövning av tillstånd att utforska kontinentalsockeln eller att utvinna naturtillgångar från den tillämpas 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken. Prövningsmyndigheten ska tillämpa det som sägs om mark- och miljödomstolens handläggning i 22 kap. 13 § miljöbalken. Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Vid prövning av tillstånd att utvinna naturtillgångar från kontinentalsockeln tillämpas dessutom 3 och 4 kap. miljöbalken.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för ett tillstånd att genom borrhining eller sprängning utforska kontinentalsockeln eller att utvinna naturtillgångar från den ska

1. bestämmelserna om planer och annat underlag i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 18 § miljöbalken tillämpas,

2. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

3. en specifik miljöbedömning görs, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

4. *ett förenklat underlag* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

I denna paragraf anges vilka bestämmelser i miljöbalken som ska tillämpas vid prövning av tillstånd att utforska kontinentalsockeln eller att utvinna naturtillgångar från den.

Ändringen i *tredje stycket fjärde punkten* innebär att det underlag som ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas ska benämnas förenklat underlag. Enligt hittillsvarande lydelse benämns underlaget liten miljökonsekvensbeskrivning. Ändringen är en följd av ändringen i 6 kap. 47 § miljöbalken.

8.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:160) om vissa rörledningar

4 §

Koncession får meddelas endast om det från allmän synpunkt är lämpligt att ledningen dras fram och används och sökanden är lämplig att utöva verksamhet som avses med koncessionen.

Koncession får inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Vid koncessionsprövning ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för en koncession ska

1. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. ett *förenklat underlag* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

I denna paragraf finns bestämmelser om förutsättningarna för att meddela koncession och om vilka bestämmelser i miljöbalken som ska tillämpas vid koncessionsprövningen.

Ändringen i *fjärde stycket tredje punkten* innebär att det underlag som ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas ska benämnas förenklat underlag. Enligt hittillsvarande lydelse benämns underlaget liten miljökonsekvensbeskrivning. Ändringen är en följd av ändringen i 6 kap. 47 § miljöbalken.

8.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn

1 b §

I ett ärende enligt denna lag ska

1. frågan om farleden eller hamnen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter

att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om inte annat följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras och information lämnas enligt 6 kap. 28–41, 44 och 45 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas,

3. ett förenklat underlag tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas,

4. Sjöfartsverket och berörda länsstyrelser omfattas av de samråd som ska ske, och

5. det som föreskrivs i 6 kap. miljöbalken om länsstyrelse ska gälla den länsstyrelse inom vars område verksamheten huvudsakligen ska bedrivas.

Berörda länsstyrelser ska ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken innan beslut fattas om att inrätta, utvidga eller avlysa allmän farled eller allmän hamn. Beslut i den frågan får inte överklagas.

I samband med prövningen av ett ärende enligt denna lag ska miljökonsekvensbeskrivningen och resultatet av samråd och yttranden beaktas.

I denna paragraf anges vilka bestämmelser om specifik miljöbedömning som ska tillämpas vid ärenden enligt denna lag.

Ändringen i *första stycket tredje punkten* innebär att det underlag som ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas ska benämnas förenklat underlag. Enligt hittillsvarande lydelse benämns underlaget liten miljökonsekvensbeskrivning. Ändringen är en följd av ändringen i 6 kap. 47 § miljöbalken.

8.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

5 c §

För en kärnteknisk anläggning som ska prövas för ett tillstånd att uppföra, inneha eller driva en sådan anläggning ska

1. bestämmelserna om planer och planeringsunderlag i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 18 § miljöbalken tillämpas,

2. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

3. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

4. ett förenklat underlag tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

I denna paragraf anges vilka bestämmelser i miljöbalken som ska tillämpas vid prövning av ett tillstånd att uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning.

Ändringen i *fjärde punkten* innebär att det underlag som ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas ska benämnas förenklat underlag. Enligt hittillsvarande lydelse benämns underlaget liten miljökonsekvensbeskrivning. Ändringen är en följd av ändringen i 6 kap. 47 § miljöbalken.

8.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon

6 §

Vid prövning av tillstånd ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för ett tillstånd ska, på samma sätt som om ansökan avser en verksamhet i Sverige,

1. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samråd ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. ett förenklat underlag tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Det som sägs om länsstyrelsen i 6 kap. miljöbalken ska gälla länsstyrelsen i det län där Sveriges sjöterritorium är närmast det område där verksamheten avses att bedrivs.

I denna paragraf anges vilka bestämmelser i miljöbalken som ska tillämpas vid prövning av tillstånd enligt denna lag.

Ändringen i *andra stycket tredje punkten* innebär att det underlag som ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas ska benämnas förenklat underlag. Enligt hittillsvarande lydelse benämns underlaget liten miljökonsekvensbeskrivning. Ändringen är en följd av ändringen i 6 kap. 47 § miljöbalken.

8.7 Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)

2 kap.

17 §

Vid en prövning av frågor om beviljande av nätkoncession för linje ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För en starkströmsledning som ska prövas för en nätkoncession för linje ska

1. frågan om huruvida byggandet eller användandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras genom ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter det att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om något annat inte följer av 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. ett förenklat underlag tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Trots första och andra styckena behöver frågor som har prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken inte prövas på nytt i ärendet om nätkoncession. Om det i målet eller ärendet om tillstånd enligt miljöbalken finns en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver de direkta och indirekta effekter på människors hälsa och miljön som ledningen kan medföra, behöver det inte finnas någon särskild miljökonsekvensbeskrivning i koncessionsärendet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka bestämmelser i miljöbalken som ska tillämpas vid prövning av frågor om beviljande av nätkoncession för linje.

Ändringen i *andra stycket tredje punkten* innebär att det underlag som ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas ska benämnas förenklat underlag. Enligt hittillsvarande lydelse benämns underlaget liten miljökonsekvensbeskrivning. Ändringen är en följd av ändringen i 6 kap. 47 § miljöbalken.

35 §

Vid en omprövning enligt 31 § ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För den nätkoncession som ska omprövas ska

1. frågan om huruvida en betydande miljöpåverkan kan antas avgöras genom ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter det att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om något annat inte följer av 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. ett förenklat underlag tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka bestämmelser i miljöbalken som ska tillämpas vid en omprövning av en nätkoncession för linje.

Ändringen i *andra stycket tredje punkten* innebär att det underlag som ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas ska benämnas förenklat underlag. Enligt hittillsvarande lydelse benämns underlaget liten miljökonsekvensbeskrivning. Ändringen är en följd av ändringen i 6 kap. 47 § miljöbalken.

8.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamheter

7 kap.

11 §

I fråga om förfarandet i stämningssmål gäller i övrigt bestämmelserna om ansökningsmål i 22 kap. 11 a § *andra och tredje styckena*, 12 och 13 §§, 16 § första stycket, 18 och 20 §§, 21 § första och andra stycket samt 24 § miljöbalken.

I mål enligt 2 § 6 gäller också 22 kap. 23 och 28 §§ miljöbalken. Om det i ett sådant mål är fråga om arbete för att förebygga eller minska skador eller olägenheter till följd av verksamhet enligt balken eller denna lag, gäller även 22 kap. 14 § miljöbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet i stämningssmål.

Ändringen i *första stycket* innebär att en hänvisning till 22 kap. 11 a § andra och tredje styckena miljöbalken ersätter en hänvisning till 22 kap. 11 § fjärde stycket miljöbalken. Ändringen är en följd av ändringen av 22 kap. 11 § miljöbalken och införandet av 22 kap. 11 a § miljöbalken.

8.9 Förslaget till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

7 §

Vid prövning av frågor om meddelande av koncession ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för en koncession ska

1. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. *ett förenklat underlag* tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

I denna paragraf anges vilka bestämmelser i miljöbalken som ska tillämpas vid prövning av frågor om meddelande av koncession.

Ändringen i *andra stycket tredje punkten* innebär att det underlag som ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas ska benämnas förenklat underlag. Enligt hittillsvarande lydelse benämns underlaget liten miljökonsekvensbeskrivning. Ändringen är en följd av ändringen i 6 kap. 47 § miljöbalken.

8.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

3 kap.

7 §

Statliga myndigheter och kommuner är skyldiga att utan ersättning till domstolarna låna ut de lokaler som domstolarna behöver för sina sammanträden, förutsatt att lokalerna inte är upptagna för sina huvudsakliga ändamål. Upplåtaren har dock rätt till ersättning för de särskilda kostnader som sammanträdet medför.

Statliga myndigheter och kommuner är även skyldiga att utan ersättning bistå en domstol med att göra en akt tillgänglig i myndighetens eller kommunens lokal, om domstolen begär det.

Paragrafen innehåller bestämmelser om statliga myndigheters och kommuners skyldighet att bistå mark- och miljödomstolarna och Mark- och miljööverdomstolen med lokaler. Övervägandena finns i avsnitt 6.11.

Det införs ett nytt *andra stycke* med en bestämmelse som innebär att statliga myndigheter och kommuner även är skyldiga att bistå en domstol med att göra en akt tillgänglig i myndighetens eller kommunens lokal om domstolen begär det. Det innebär att om det finns behov av att förvara en fysisk akt ska det vara möjligt för domstolen att tillhandahålla handlingarna på exempelvis ett medborgarkontor i stället för hos en fysisk person. Någon rätt för myndigheten eller kommunen att få ersättning för sitt bistånd att tillgängliggöra akten finns inte.

Sammanfattning av relevanta delar av betänkandet Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen

I betänkandet föreslås att ändringsprövning ska vara huvudregel när någon ansöker om att ändra en miljöfarlig verksamhet. Ändringsprövning görs obligatorisk om inte verksamhetsutövaren har ansökt om tillstånd till hela verksamheten. Prövningsmyndigheten gör avgränsningen av vilket beslutsunderlag som behövs och vilka villkor som har miljömässigt samband med ändringen. Regeln om ökad möjlighet till ändringstillstånd är baserad på att regelbundna omprövningar och uppdateringar av äldre tillstånd görs enligt utredningens förslag.

Enhetliga begrepp för bedömningar av omgivningspåverkan skapar tydlighet. Utredningen föreslår att begreppet ”betydande miljöpåverkan” blir styrande för tillståndsplikten för miljöfarliga verksamheter i miljöbalken. Begreppet ersätter begreppen ”betydande olägenheter för människors hälsa eller miljö” respektive ”olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljö”.

Det bör finnas större möjligheter att efter ansökan av tillståndshavaren ändra villkor för en verksamhet. Uppenbarhetsrekvisitet tas bort i bestämmelsen om att ändra eller upphäva bestämmelser och villkor i ett tillstånd och det ska vara möjligt att ändra villkor när omständigheter ändras, oavsett om dessa förutsågs eller inte vid den ursprungliga prövningen. Det bör även fortsättningsvis vara en fakultativ bestämmelse och det ska vara upp till prövningsmyndigheten att avgöra om prövningen är lämpligt avgränsad. Det ska också förtydligas att det är behörig tillståndsmyndighet vid tidpunkten för ansökan som avses.

I betänkandet föreslås också att tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken ska läggas till bland de tillstånd som kan omprövas enligt 24 kap. 5 § miljöbalken. En grund för omprövning av tillstånd och villkor, om en sådan behövs för att uppfylla Sveriges förpliktelser till följd av EU-medlemskapet, ska läggas till i 24 kap. 5 § miljöbalken.

Det föreslås vidare att en bestämmelse införs med innebörden att det ska vara möjligt att besluta om bestämmelser och villkor som innebär att verksamheter avsevärt försvåras om det behövs för att följa en miljö-kvalitetsnorm eller någon annan bestämmelse som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Det föreslås också att en ny bestämmelse bör införas med innebörden att tillståndsmyndigheten på begäran av sökanden kan förlänga giltigheten för ett befintligt tidsbegränsat tillstånd med högst tre år. Syftet är att skapa utrymme för att undvika en situation där ett tidsbegränsat tillstånd löper ut när det är lämpligt att verksamheten drivs vidare.

Utredningen föreslår vidare att länsstyrelsens roll som nav och aktiv samrådspart i samrådsprocessen ska stärkas. Länsstyrelsen ska verka för att olika statliga intressen som berörs på ett väsentligt sätt identifieras för verksamhetsutövaren tidigt i processen. Myndigheter med partsroll och kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet ska vid behov bistå länsstyrelsen med underlag eller yttrande för att länsstyrelsen ska kunna fullgöra sin samordnande roll. Utfallet av

avgränsningssamrådet bör förtydligas och formaliseras så att det blir tydligare för verksamhetsutövaren vad ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen förväntas innehålla. Länsstyrelsen ska redovisa sin bedömning i frågan om vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla för att kunna läggas till grund för den fortsatta miljöbedömningen. Länsstyrelsen ska också identifiera de väsentliga miljöeffekterna och redogöra för olika uppfattningar i fråga om de väsentliga miljöeffekterna och hur de har beaktats. Länsstyrelsen ska redovisa sin bedömning till den som avser att bedriva verksamheten, men bedömningen ska fortsatt inte vara bindande. Bedömningen ska tas in i samrådsredogörelsen. Regeln blir handlingsdirigerande för verksamhetsutövaren som ska redovisa hur bedömningen har bemötts. Om så inte sker kan det utgöra en grund för avvisning tidigt i processen.

Utredningen föreslår att Kammarkollegiets partsroll tas bort.

Vidare föreslår utredningen att muntlig förberedelse ska användas i fler mål för att reda ut avgränsningsfrågor och tidigt inventera kompletteringsbehov. På så sätt kan behovet av kompletteringsförelägganden minska och processen effektiviseras. Tidsplaner ska användas oftare för att öka förutsägbarheten i handläggningen och minska antalet anstånd. En särskild bestämmelse om tidsplaner anpassad efter miljömålen införs i miljöbalken. Regeln görs tillämplig även för miljöprövningsdelegationerna.

Det bör vara lättare att avvisa en ofullständig ansökan tidigt när synpunkter från samrådet inte har bemötts eller ansökan på annat sätt är ofullständig. Prövningsmyndigheten ska också kunna begära att få in en komplettering som en konsoliderad ansökan. Möjligheten att avhjälpa en brist på sökandens bekostnad bedöms som obsolet i sammanhanget och bör tas bort.

Utredningen föreslår att det ska vara lättare att avgöra mål i mark- och miljödomstol utan huvudförhandling, om målets omfattning och svårighetsgrad gör det ändamålsenligt. Kravet på att det ska vara uppenbart onödigt med huvudförhandling för att den ska kunna avstås tas bort.

Utrymmet för digital hantering i ansökningsmål bör ökas. Bestämmelserna görs mer teknikneutrala. Det bör införas ett lagstöd för att publicera ansökningshandlingarna på lämplig webbplats.

Lagförslag i betänkandet Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen

Bilaga 2

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 22 kap. 11 § ska upphöra att gälla,

dels att 6 kap. 20, 32, 35 och 47 §§, 9 kap. 6 a §, 16 kap. 2 a §, 17 kap. 3 och 5 §§, 22 kap. 2, 2a, 3, 4, 6, 10 och 16 §§, 24 kap. 5, 9, 10–13 och 18 §§, och 25 kap. 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas åtta nya bestämmelser, 6 kap. 32 a § 9 kap. 16 §, 22 kap. 2 b, 2 c, 2 d, 16 a och 29 a §§ och 24 kap. 13 a §, och närmast före 9 kap. 16 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

20 §¹

En specifik miljöbedömning ska göras i fråga om en verksamhet eller åtgärd som ska prövas

1. för ett tillstånd som avses i 7 kap. 28 a §, om det inte rör sig om brådskande åtgärder som är nödvändiga med hänsyn till skyddet mot allvarliga olägenheter för människors hälsa, eller

2. för ett tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. eller för en tillåtlighet som avses i 17 kap., om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En specifik miljöbedömning krävs inte för en sådan prövning som avses i 24 kap. 3, 5, 10, 13 eller 14 §.

En specifik miljöbedömning krävs inte för en sådan prövning som avses i 24 kap. 3, 5, 10, 13, 13 a eller 14 §.

32 §²

Länsstyrelsen ska under avgränsningsområdet verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen.

Länsstyrelsen ska under avgränsningsområdet *i dialog med verksamhetsutövaren* verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen. *Länsstyrelsen ska ta tillvara och samordna statens intressen vid bedömning av samrådskretsen.*

¹ Senaste lydelse 2018:1407.

² Senaste lydelse 2017:955.

Om den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden begär det, ska länsstyrelsen redovisa sin bedömning i frågan. Länsstyrelsens redovisning är inte bindande.

Länsstyrelsen ska

1. identifiera de väsentliga miljöeffekterna,

2. redogöra för olika uppfattningar i fråga om de väsentliga miljöeffekterna och hur de har hanterats, och

3. redovisa sin bedömning i frågan om vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla för att kunna ligga till grund för den fortsatta miljöbedömningen.

Länsstyrelsen ska redovisa sin bedömning enligt andra stycket till den som avser att bedriva verksamheten. Länsstyrelsens bedömning är inte bindande.

32 a §

Om länsstyrelsen begär det, ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eller kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet ge in yttrande eller underlag som länsstyrelsen behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt 32 §.

35 §³

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla

1. uppgifter om verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, utformning, omfattning och andra egenskaper som kan ha betydelse för miljöbedömningen,

2. uppgifter om alternativa lösningar för verksamheten eller åtgärden,

3. uppgifter om rådande miljöförhållanden innan verksamheten påbörjas eller åtgärden vidtas och hur de förhållandena förväntas utveckla sig om verksamheten eller åtgärden inte påbörjas eller vidtas,

4. en identifiering, beskrivning och bedömning av de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser,

5. uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa de negativa miljöeffekterna,

6. uppgifter om de åtgärder som planeras för att undvika att verksamheten eller åtgärden bidrar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. inte följs, om sådana uppgifter är relevanta med hänsyn till verksamhetens art och omfattning,

7. en icke-teknisk sammanfattning av 1–6, och

8. en redogörelse för de samråd som har skett och vad som kommit fram i samråden.

8. en redogörelse för de samråd som har skett, vad som kommit fram i samråden, *och länsstyrelsens bedömning enligt 32 § andra stycket med sökandens bemötande.*

47 §⁴

Om länsstyrelsen enligt 26 § beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas, ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden *i en liten miljökonsekvensbeskrivning lämna de upplysningar som behövs för en bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan förväntas ge. Beskrivningen ska innehålla den samrådsredogörelse som har tagits fram enligt 25 § 2.*

Om länsstyrelsen enligt 26 § beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas, ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden *i stället ta fram ett förenklat underlag som innehåller de upplysningar som behövs för en bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan förväntas ge. Underlaget ska innehålla den samrådsredogörelse som har tagits fram enligt 25 § 2.*

För verksamheter eller åtgärder som kan antas påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 ska beskrivningen innehålla de uppgifter som behövs för prövningen enligt 7 kap. 28 b och 29 §§.

9 kap.

6 a §⁵

Även om tillståndsplikt inte följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 §, får tillsynsmyndigheten besluta att förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten *medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön.*

Även om tillståndsplikt inte följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 §, får tillsynsmyndigheten besluta att förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten *kan antas medföra betydande miljöpåverkan.*

Moderna miljövillkor

16 §

Den som bedriver en sådan miljöfarlig verksamhet som avses i andra stycket ska se till att verksamheten har moderna miljövillkor. Med detta avses att tillståndets villkor eller bestämmelser till skydd för människors

⁴ Senaste lydelse 2017:955.

⁵ Senaste lydelse 2012:907.

hälsa eller miljön har bestämts genom en dom eller i ett beslut som inte är äldre än fyrtio år. Om det i tillståndet för verksamheten har bestämts en annan tid för översyn av miljövillkoren ska dock den tiden gälla.

Första stycket gäller miljöfarliga verksamheter som

1. är tillståndspliktiga enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 §,

2. prövas av länsstyrelse eller mark- och miljödomstol som första instans, och

3. bedrivs enligt ett tillstånd som inte är tidsbegränsat.

16 kap.

2 a §⁶

Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet får tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd).

Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet ska tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd) om inte ansökan avser tillstånd för hela verksamheten.

17 kap.

3 §⁷

Regeringen får för ett visst fall förbehålla sig att pröva tillåtligheten av en verksamhet som inte omfattas av kravet på prövning enligt 1 §, om

1. verksamheten i betraktande av de intressen som denna balk enligt 1 kap. 1 § ska främja kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag,

2. verksamheten utanför ett område som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § kan antas mer än obetydligt skada naturvärdet inom området, eller

3. verksamheten omfattas av 4 kap. 6 § tredje stycket.

Rätten till förbehåll enligt första stycket 2 gäller enbart verksamhet som är tillståndspliktig enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Om ett mål eller ärende enligt denna balk pågår om tillståndsprövning av verksamheten, ska regeringen omedelbart lämna besked om förbehållet till den tillståndsprövande mark- och miljödomstolen eller myndigheten.

Om ett mål eller ärende enligt denna balk pågår om tillståndsprövning av verksamheten, ska regeringen besluta om förbehåll innan första instans har meddelat dom eller beslut om tillåtlighet.

⁶ Senaste lydelse 2018:1407.

⁷ Senaste lydelse 2017:955.

En myndighet eller kommun som inom sitt verksamhetsområde får kännedom om en verksamhet som avses i 3 § ska underrätta regeringen om verksamheten.

Trafikverket ska årligen underrätta regeringen om byggande av vägar och järnvägar som omfattas av första stycket.

Om ett mål eller ärende enligt denna balk pågår om tillståndsprövning av verksamheten, ska myndigheten eller kommunen underrätta regeringen innan första instans har meddelat dom eller beslut om tillåtlighet.

Trafikverket ska årligen underrätta regeringen om byggande av vägar och järnvägar som omfattas av första stycket.

19 kap.

5 §⁹

I ett ärende som prövas av länsstyrelsen eller en kommunal nämnd ska styrelsen eller nämnden tillämpa bestämmelserna

1. i 22 kap. 1, 1 d och 1 e §§ om ansökans form och innehåll,
2. i 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,
3. i 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9 och 13 §§,
4. i 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,
5. i 22 kap. 6 § om talerätt,
6. i 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,
7. i 22 kap. 12 och 13 §§ om sakkunniga och om att inhämta yttrande,
8. i 3 kap. 4 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar om undersökning på platsen,
9. i 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11, andra stycket sista meningen och tredje stycket samt 25 a–25 c, 25 f och 25 g §§ om tillståndsdoms innehåll,
10. i 22 kap. 26 § om särskild dom,
11. i 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om
3. i 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9, 10 och 13 §§,
4. i 22 kap. 2 d § om tidsplaner,
5. i 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,
6. i 22 kap. 6 § om talerätt,
7. i 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,
8. i 22 kap. 12 och 13 §§ om sakkunniga och om att inhämta yttrande,
9. i 3 kap. 4 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar om undersökning på platsen,
10. i 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11, andra stycket sista meningen och tredje stycket samt 25 a–25 c, 25 f och 25 g och
11. i 22 kap. 26 § om särskild dom,
12. i 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om

⁸ Senaste lydelse 2012:441.

⁹ Senaste lydelse 2018:1407.

uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,

12. i 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, *och*

13. i 23 kap. 3 § när det gäller särskilt överklagande i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.

uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,

13. i 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande,

14. i 23 kap. 3 § när det gäller särskilt överklagande i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §, *och*

15. i 24 kap. 13 a § om giltighetsförlängning.

22 kap.

1 d §¹⁰

En ansökan om omprövning eller om tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd.

Om ansökan avser ett ändrings-tillstånd enligt 16 kap. 2 a §, ska ansökan också innehålla de uppgifter som behövs för att bedöma om ett sådant ändrings-tillstånd är lämpligt.

2 §¹¹

Ansökningshandlingarna *skall* ges in i det antal exemplar som mark- och miljödomstolen finner behövligt.

Har ansökningshandlingarna inte getts in i tillräckligt antal exemplar eller finner mark- och miljödomstolen att ansökan är Domstolen ska förelägga sökanden att inom viss tid avhjälpa en brist i ansökan om ofullständig skall domstolen förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom viss tid. Följer sökanden inte ett föreläggande, får domstolen besluta att bristen skall avhjälpas på sökandens bekostnad eller, om bristen är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövning av målet, avvisa ansökan.

Ansökningshandlingarna *ska* ges in i det antal exemplar *och det format* som mark- och miljödomstolen finner behövligt.

Domstolen ska förelägga sökanden att inom viss tid avhjälpa en brist i ansökan om ansökningshandlingarna

1. *inte har lämnats in i rätt antal eller format eller i övrigt inte uppfyller bestämmelserna i detta kapitel,*

2. *är ofullständiga genom att synpunkter från samrådet avseende väsentliga miljöeffekter enligt länsstyrelsens redovisning enligt 6 kap. 32 § inte har bemötts, eller*

3. *är ofullständiga på annat sätt. Följer sökanden inte ett föreläggande om komplettering får domstolen avvisa ansökan.*

¹⁰ Senaste lydelse 2018:1407.

¹¹ Senaste lydelse 2010:923.

2 a §¹²

Den som har tillstånd, dispens eller godkännande är vid prövning av frågor som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9 och 13 §§ skyldig att tillhandahålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen. Mark- och miljödomstolen får förelägga denne att tillhandahålla den utredning som behövs. Föreläggandet får förenas med vite.

Den som har tillstånd, dispens eller godkännande är vid prövning av frågor som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9, 13 och 13 a §§ skyldig att tillhandahålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen. Mark- och miljödomstolen får förelägga denne att tillhandahålla den utredning som behövs. Föreläggandet får förenas med vite.

Om den som har tillstånd, dispens eller godkännande inte följer ett föreläggande om att tillhandahålla utredning, får domstolen besluta att bristen ska avhjälpas på dennes bekostnad.

2 b §

Förberedelsen av målet kan vara skriftlig eller muntlig.

Mark- och miljödomstolen ska under förberedelsen se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som krävs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning samt väsentliga miljöeffekter. Domstolen ska driva förberedelsen med inriktning på ett effektivt avgörande av målet.

2 c §

Mark- och miljödomstolen bestämmer vad en muntlig förberedelse ska avse och vilka som ska kallas till förberedelsen. Kallelsen ska delges eller kungöras i ortstidning.

Vid den muntliga förberedelsen får tredskodom inte meddelas.

Parterna får åberopa handlingar

¹² Senaste lydelse 2018:1407.

som de har gett in. En redogörelse bör lämnas för skrifternas innehåll.

2 d §

Domstolen ska senast efter kungörelse enligt 3 § fastställa en tidsplan för målets handläggning, om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat skäl är obehövt. Om en part eller remissinstans bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska detta genast anmälas till domstolen. Om domstolen bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska parter och remissinstanser underrättas om detta.

3 §¹³

Om en ansökan tas upp till prövning, skall mark- och miljödomstolen utfärda kungörelse.

Kungörelsen *skall* innehålla

1. en kortfattad redogörelse för ansökan och i mål om vattenverksamhet uppgift om de fastigheter som kan beröras,

2. en upplysning om innehållet i 7 §, om den inte kan lämnas på annat lämpligt sätt, samt en upplysning om innehållet i 10 och 19 §§,

3. sista tidpunkt för synpunkter enligt 10 §,

4. ett tillkännagivande om att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall införas i alla, eller vissa namngivna ortstidningar och att de, om de inte särskilt skickas till en part, hålls tillgängliga *hos den som förvarar akten*, och

5. *namn och adress på aktförvararen.*

Om en ansökan tas upp till prövning, ska mark- och miljödomstolen utfärda kungörelse.

Kungörelsen *ska* innehålla

1. en kortfattad redogörelse för ansökan och i mål om vattenverksamhet uppgift om de fastigheter som kan beröras,

2. en upplysning om innehållet i 7 §, om den inte kan lämnas på annat lämpligt sätt, samt en upplysning om innehållet i 10 och 19 §§,

3. sista tidpunkt för synpunkter enligt 10 §,

4. ett tillkännagivande om att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna ska införas i alla, eller vissa namngivna ortstidningar och att de, om de inte särskilt skickas till en part, hålls tillgängliga *på lämplig webbplats eller annan plats där akten förvaras*,

5. *uppgift om lämplig webbplats eller annan plats där ett exemplar av akten förvaras, och*

6. *uppgift om att målet kan komma att avgöras på handlingarna.*

4 §¹⁴

Mark- och miljödomstolen ska skicka *ett exemplar* av ansökningshandlingarna och av kungörelsen till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, *Kammarkollegiet*, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Handlingarna behöver dock inte skickas över, om det kan antas att *det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse* inte berörs av verksamheten.

Mark- och miljödomstolen ska skicka ansökningshandlingarna och kungörelsen till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Handlingarna behöver dock inte skickas över, om det kan antas att *något allmänt intresse inom dessa myndigheters ansvarsområden* inte berörs av verksamheten.

Kungörelsen ska även skickas till berörda kommuner och andra myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökan.

Om målet avser geologisk lagring av koldioxid, ska domstolen alltid skicka *ett exemplar av* ansökningshandlingarna till Sveriges geologiska undersökning och Europeiska kommissionen och underrätta dem *om hos vilken aktförvarare* handlingarna i målet finns tillgängliga. Detta ska göras inom en månad från det att ansökan kom in till domstolen.

Om målet avser geologisk lagring av koldioxid, ska domstolen alltid skicka ansökningshandlingarna till Sveriges geologiska undersökning och Europeiska kommissionen och underrätta dem om *var* handlingarna i målet finns tillgängliga. Detta ska göras inom en månad från det att ansökan kom in till domstolen.

6 §¹⁵

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, *Kammarkollegiet*, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen ska, när det behövs, föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen.

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen ska, när det behövs, föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intresse.

En kommun får föra talan för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen inom kommunen.

¹⁴ Senaste lydelse 2012:430.

¹⁵ Senaste lydelse 2011:608.

Synpunkter på ansökan *skall* lämnas skriftligen och lämnas in till mark- och miljödomstolen i det antal exemplar som domstolen finner behövt och inom den tid som domstolen har bestämt. Ett exemplar *skall* sändas till den sökande.

Synpunkter på ansökan *ska* lämnas skriftligen och lämnas in till mark- och miljödomstolen i det antal exemplar *och det format* som domstolen finner behövt och inom den tid som domstolen har bestämt. *Synpunkterna ska lämnas i konsoliderad form om domstolen begär det.* Ett exemplar *ska* sändas till den sökande.

När målet är klart för huvudförhandling *skall* mark- och miljödomstolen bestämma tid och plats för den.

Ett mål avgörs efter huvudförhandling om det inte med hänsyn till målets omfattning och svårighetsgrad är tillräckligt med skriftlig handläggning.

Om det är uppenbart onödigt med huvudförhandling, behöver sådan förhandling inte hållas. Om parterna begär det *skall* den dock hållas. Att målet eller ärendet kan komma att avgöras på handlingarna *skall* anges i kungörelsen. I frågor som avses i 26 § andra stycket *behöver* inte huvudförhandling hållas. Detsamma gäller i fall som avses i 42 kap. 18 § första stycket 1, 3 och 4 rättegångsbalken.

Om parterna begär det *ska* förhandling hållas. Förhandling *behöver dock inte hållas* i frågor som avses i 26 § andra stycket, i fall som avses i 42 kap. 18 § första stycket 1, 3 och 4 rättegångsbalken eller om det annars är uppenbart obehövt.

Besked om tid och plats för huvudförhandling *skall* i god tid lämnas parterna i den ordning som har bestämts för kallelser till dem. Om anledning till det finns, *skall* det i kallelsen lämnas uppgift om de frågor som avses behandlas vid huvudförhandlingen.

Om någon part bör infinna sig personligen vid huvudförhandlingen, *skall* mark- och miljödomstolen förelägga vite. Föreläggandet *skall* delges.

Huvudförhandling *får* hållas, även om part uteblir från den. Tredskodom *får dock* inte meddelas.

¹⁶ Senaste lydelse 2010:923.

¹⁷ Senaste lydelse 2010:923.

16 a §

Besked om tid och plats för huvudförhandling ska i god tid lämnas parterna i den ordning som har bestämts för kallelser till dem. Om anledning till det finns, ska det i kallelsen lämnas uppgift om de frågor som avses behandlas vid huvudförhandlingen.

Om någon part bör infinna sig personligen vid huvudförhandlingen, ska mark- och miljödomstolen förelägga vite. Föreläggandet ska delges.

Huvudförhandling får hållas, även om part uteblir från den. Tredskodom får dock inte meddelas.

29 a §

I fråga om miljöfarlig verksamhet som omfattas av 9 kap. 16 § ska det i domen anges när tillståndets villkor och andra bestämmelser till skydd för människors hälsa och miljö senast ska omprövas.

24 kap.**5 §¹⁸**

I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet får tillståndsmyndigheten ompröva tillstånd när det gäller en bestämmelse om tillåten produktionsmängd eller annan liknande bestämmelse om verksamhetens omfattning, samt ändra eller upphäva villkor eller andra bestämmelser eller meddela nya sådana

I fråga om miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet eller tillstånd enligt 7 kap. 28 a § får tillståndsmyndigheten ompröva tillstånd när det gäller en bestämmelse om tillåten produktionsmängd eller annan liknande bestämmelse om verksamhetens omfattning, samt ändra eller upphäva villkor eller andra bestämmelser eller meddela nya sådana

1. när, det från det tillståndsbeslutet fick laga kraft, det förflutit tio år eller den kortare tid som, på grund av vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,

2. om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö-kvalitetsnorm inte följs,

¹⁸ Senaste lydelse 2019:295.

3. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller låta bli att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,

4. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts,

5. om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

6. om förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt,

7. om en från hälso- eller miljösynpunkt väsentlig förbättring kan uppnås med användning av någon ny process- eller reningsteknik,

8. om användandet av någon ny teknik för mätning eller upp-skattning av annan störning skulle medföra väsentligt bättre förut-sättningar för att kontrollera verksamheten,

9. om verksamheten helt eller till väsentlig del är förlagd inom ett område där förbud råder enligt en föreskrift eller ett beslut som meddelats med stöd av 9 kap. 4 §,

10. för att förbättra en anläggnings säkerhet,

11. om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket eller med stöd av 11 kap. 8 § eller 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga, eller

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 e §, 15 kap. 35 eller 37 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräckligt eller är större än vad som behövs

11. om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket eller med stöd av 11 kap. 8 § eller 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga,

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 e §, 15 kap. 35 eller 37 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräckligt eller är större än vad som behövs, eller

13. om det behövs för att uppfylla förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

I fall som avses i första stycket 5 får tillståndsmyndigheten också besluta om andra åtgärder som behövs för att förebygga eller minska olägenheter för framtiden.

9 §¹⁹

Tillståndsmyndigheten får inte med stöd av 5 eller 8 § meddela så ingripande villkor eller andra bestämmelser att verksamheten inte längre kan bedrivas eller att den avsevärt försvåras.

Trots första stycket får bestämmelser och villkor som innebär att verksamheten avsevärt försvåras beslutas om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm eller någon annan bestämmelse

10 §²⁰

Efter en ansökan om omprövning av en vattenverksamhet för sådana miljövillkor som avses i 11 kap. 27 § ska tillståndsmyndigheten upphäva, ändra och besluta nya bestämmelser och villkor i den utsträckning som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Efter en ansökan om omprövning av en vattenverksamhet för sådana miljövillkor som avses i 11 kap. 27 § eller en miljöfarlig verksamhet för sådana miljövillkor som avses i 9 kap. 16 § ska tillståndsmyndigheten upphäva, ändra och besluta nya bestämmelser och villkor i den utsträckning som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Bestämmelser och villkor som innebär att verksamheten avsevärt försvåras får dock beslutas endast om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm eller någon annan bestämmelse som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Trots första och andra styckena ska tillståndsmyndigheten återkalla tillståndet och bestämma om åtgärder som avses i 4 §, om

Trots första och andra styckena ska för omprövning av vattenverksamhet enligt första stycket tillståndsmyndigheten återkalla tillståndet och bestämma om åtgärder som avses i 4 §, om

1. en återkallelse är nödvändig för att tillgodose ett sådant behov som avses i andra stycket, eller
2. verksamhetsutövaren medger att tillståndet återkallas.

11 §²¹

En ansökan om prövning som avses i 3, 4, 5, 6, 7, 8 eller 9 § får göras hos mark- och miljödomstol av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen. Om frågan ska prövas av någon annan myndighet än en domstol eller av en kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning. Frågor om omprövning enligt 8 § får tas upp utan särskild ansökan.

En ansökan om prövning som avses i 3, 4, 5, 6, 7, 8 eller 9 § får göras hos mark- och miljödomstol av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen. Om frågan ska prövas av någon annan myndighet än en domstol eller av en kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning. Frågor om omprövning enligt 8 § får tas upp utan särskild ansökan.

En ansökan om sådan prövning som avses i första stycket får även göras av en kommun i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen med

²⁰ Senaste lydelse 2018:1407.

²¹ Senaste lydelse 2018:1407.

stöd av 26 kap. 3 § fjärde stycket. Om tillståndet har getts av länsstyrelsen, görs ansökan hos länsstyrelsen.

I fråga om verksamheter som får bedrivas med stöd av 11 kap. 27 § andra stycket, får en ansökan om prövning som avses i 3 eller 5 § grundas på en omständighet som anges i de paragraferna endast om

1. omständigheten är så allvarlig att den inte tål att vänta på att prövningen för moderna miljövillkor blir klar, och

2. den olägenhet som omständigheten innebär inte kan avhjälpas genom ett föreläggande om försiktighetsmått eller förbud i väntan på att prövningen blir klar.

12 §²²

En ansökan om prövning som avses i 10 § får göras av

1. tillståndshavaren, *eller*
2. Kammarkollegiet, Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen, om tillståndshavaren inte har gjort det som krävs enligt 11 kap. 27 § och inte följt ett föreläggande att ansöka om en sådan prövning.

En ansökan om prövning som avses i 10 § får göras av

1. tillståndshavaren,
2. Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen, om tillståndshavaren inte har gjort det som krävs enligt 11 kap. 27 § och inte följt ett föreläggande att ansöka om en sådan prövning, *eller*
3. tillsynsmyndigheten, om tillståndshavaren inte har gjort det som krävs enligt 9 kap. 16 § och inte följt ett föreläggande att ansöka om en sådan prövning.

13 §²³

Efter ansökan av tillståndshavaren får *tillståndsmyndigheten* besluta att

1. upphäva ett tillstånd till en miljöfarlig verksamhet om *verksamheten har anmälts till tillsynsmyndigheten och*

- a) tillståndsplikten för verksamheten har upphört, eller
- b) verksamheten slutligt har upphört, eller

2. ändra eller upphäva andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut än sådana som avser storleken av ersättningens belopp, dock att villkoret får upphävas eller mildras endast om *det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt* eller om ändringen påkallas av

Efter ansökan av tillståndshavaren får *behörig tillståndsmyndighet vid tidpunkten för ansökan* besluta att

1. *helt eller delvis* upphäva ett tillstånd till en miljöfarlig verksamhet om

2. ändra eller upphäva andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut än sådana som avser storleken av ersättningens belopp, dock att villkoret får upphävas eller mildras endast om villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen

²² Senaste lydelse 2018:1407.

²³ Senaste lydelse 2018:1407.

omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs.

påkallas av ändrade omständigheter.

Bilaga 2

13 a §

Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten förlänga ett befintligt tillstånds giltighet (giltighetsförlängning) i upp till tre år om

1. begäran avser en befintlig verksamhet som innehar giltigt tillstånd,

2. verksamhetens omfattning under förlängningstiden avses motsvara den verksamhet som bedrivits enligt det befintliga tillståndet, och

3. det i övrigt är lämpligt att meddela en sådan förlängning.

Giltighetsförlängning enligt första stycket får inte avse en verksamhet vars tillstånd redan förlängts enligt denna paragraf.

18 §²⁴

Om en vattenverksamhet eller en vattenanläggning, som har utförts i enlighet med ett tillstånd enligt denna balk, medför skador som inte förutsågs av mark- och miljödomstolen eller regeringen när tillståndet meddelades, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning enligt 31 kap.

Om fråga är om betydande skador för enskild eller för något allmänt intresse, får begäras sådana ändringar på verksamhetsutövarens bekostnad av vattenverksamheten eller vattenanläggningen som, utan att medföra skador för tredje man eller väsentliga olägenheter för tillståndshavaren, är ägnade att förebygga eller minska framtida skador. I fråga om allmänna intressen förs talan av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, länsstyrelse eller kommun.

Om fråga är om betydande skador för enskild eller för något allmänt intresse, får begäras sådana ändringar på verksamhetsutövarens bekostnad av vattenverksamheten eller vattenanläggningen som, utan att medföra skador för tredje man eller väsentliga olägenheter för tillståndshavaren, är ägnade att förebygga eller minska framtida skador. I fråga om allmänna intressen förs talan av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelse eller kommun.

Anspråk på grund av oförutsedda skador ska för att få tas upp till prövning framställas till mark- och miljödomstolen inom fem år eller den

²⁴ Senaste lydelse 2021:876.

längre tid, högst tjugo år, som kan ha bestämts i samband med tillståndet. Tiden räknas från utgången av den av domstolen bestämda tiden inom vilken arbetena ska vara utförda.

Vid skada som avses i 7 kap. 7 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet utgår tiden för framställan dock aldrig tidigare än två år från det att skadan uppkom.

Bestämmelserna i preskriptionslagen (1981:130) gäller inte anspråk enligt denna paragraf.

25 kap.

3 §²⁵

I mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt någon av bestämmelserna i 24 kap. 3–9 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, *Kammarkollegiet*, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid mark- och miljödomstolen.

I mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt någon av bestämmelserna i 24 kap. 3–9 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid mark- och miljödomstolen.

I mål enligt 24 kap. 5 § som avser omprövning för att tillgodose allmänna intressen ska den myndighet som ansökte om omprövning dessutom svara för kostnader vid mark- och miljödomstolen som uppkommer för andra motparter än tillståndshavaren. Detta gäller dock inte omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 11.

Trots andra stycket första meningen ska tillståndshavaren i stället för den myndighet som ansökte om omprövningen svara för de andra motparternas kostnader, om målet gäller

1. omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 10 för att förbättra en anläggnings säkerhet, eller

2. omprövning enligt 24 kap. 5 § av en sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för handläggningen av mål och ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet.

3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för handläggningen och prövningen av mål och ärenden om verksamheter eller åtgärder där ansökan inkommit till den som ska pröva tillståndsfrågan före ikraftträdandet.

4. Den som vid ikraftträdandet bedriver tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet med ett tillstånd som beslutats genom en dom eller ett beslut

som senast den 31 december 2024 blir fyrtio år och för vilken krav på Bilaga 2
omprövning för moderna miljövillkor införs genom 9 kap. 16 §, ska senast
den 1 januari 2026 ha kommit in till tillståndsmyndigheten med en
ansökan om sådan omprövning.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 26 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ska upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 7 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

7 §¹

Statliga myndigheter och kommuner är skyldiga att utan ersättning till domstolarna låna ut de lokaler som domstolarna behöver för sina sammanträden, förutsatt att lokalerna inte är upptagna för sina huvudsakliga ändamål. Upplåtaren har dock rätt till ersättning för de särskilda kostnader som sammanträdet medför.

Statliga myndigheter och kommuner är även skyldiga att bistå domstolarna med aktförvaring i den utsträckning domstolarna begär det.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

¹ Senaste lydelse 2010:921.

Förteckning över remissinstanserna

Svar har inkommit från Advokatsamfundet, Advokatfirman Delphi, Affärsverket svenska kraftnät, Avfall Sverige, Boverket, Branschföreningen Svensk Torv, Byggföretagen, Cementa AB, Dals-Eds kommun, Domstolsverket, Drivkraft Sverige, Energiföretagen Sverige, Energigas Sverige, Energimarknadsinspektionen, Eskilstuna kommun, Folkhälsomyndigheten, Fortifikationsverket, Föreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige (SveMin), Företagarna, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Försvarmakten, Havs- och vattenmyndigheten, Innovations- och kemiindustrierna i Sverige (IKEM), Jernkontoret, Jönköpings kommun, Kammarkollegiet, Kommerskollegium, Lantbrukarnas riksförbund, LKAB, Lovang Lantbrukskonsult AB, Luleå tekniska universitet, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Malmö kommun, Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt, Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt, Mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt, Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt, Matfiskodlarna, Miljöpartiet de gröna, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Nacka kommun, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Northvolt, Näringslivets Regelnämnd (NNR), Peab AB, Preem AB, Regelrådet, Region Dalarna, Region Stockholm, Region Västerbotten, Riksföreningen Motvind Sverige, RISE, Sametinget, Sjöfartsverket, Skanska Sverige AB, Skogsindustrierna, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet, Statens fastighetsverk, Statens geotekniska institut, Statens jordbruksverk, Stena Recycling, Stockholms kommun, Strålsäkerhetsmyndigheten, Svensk Vindenergi, Svenska Gjuteriföreningen, Svenska Järn- och metallskrothandlareföreningen, Svenska Ägg, Svenskt Näringsliv, Svenskt vatten, Svenskt vattenbruk och sjömat ek, Sveriges Bergmaterialindustri (SBMI), Sveriges geologiska undersökning, Sveriges Grisföretagare, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), SWECO, Swedavia AB, Teknikföretagen, Tillväxtverket, Trafikverket, Transportstyrelsen, Trossamfundet Svenska kyrkan, Uppsala kommun, Utvecklingsrådet, Vafab Miljö, Vattenfall AB, Världsnaturfonden i Sverige WWF, Västra Götalandsregionen, Återvinningsindustrierna, Älvräddarna och Örebro kommun.

Följande remissinstanser har meddelat att de avstår från att lämna svar eller att de inte har några synpunkter Borås kommun, Formas, Föreningen Foder och Spannmål, Gävle kommun, Göteborgs universitet Juridiska Institutionen, Huddinge kommun, Integritetsskyddsmyndigheten, Kemi-kalieinspektionen, Konkurrensverket, Livsmedelsverket, Länsstyrelsen i

Gotlands län, Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt, Olofströms kommun, Polismyndigheten, Post - och telestyrelsen, Region Sörmland, Riksdagens Ombudsmän- JO, Stockholms universitet Juridiska fakulteten, Sveriges lantbruksuniversitet, Totalförsvarets forskningsinstitut, Vinnova, Västerås kommun och Åklagarmyndigheten.

Svar har inte inkommit från AB Volvo, Alvesta kommun, Billerud Korsnäs AB, Boliden AB, Branschrådet för Lantbrukets Rådgivningsföretag, Byggmaterialindustrierna, Chalmers tekniska högskola, Dorotea kommun, El-kretsen, Enviloop AB, Fortum Waste Solutions AB, Föreningen teknikföretagen i Sverige, Förpacknings- och Tidningsinsamlingen, Grafiska företagen, H2GS, Hagfors kommun, Hela Sverige ska leva, Hjelmco Oil AB, Holmen Skog AB, Hushållningssällskapens förbund, Härnösands kommun, Jägarnas Riksförbund, Kiruna kommun, Lomma kommun, Lycksele kommun, Lysekils kommun, Mellanskog, Mobility Sweden, Mora kommun, Motala kommun, NCC Sverige AB, Norra skog, Piteå kommun, Ragn Sells AB, Region Västra Götaland, Renova AB, Riksförbundet Enskilda Vägar, SCA Skog AB, Scania, Sjöbo kommun, Skellefteå kommun, Skogforsk, Skogsentreprenörerna, Sotenäs kommun, SSAB, Stora Enso Skog AB, Structor Miljöbyrå, Suez Recycling AB/PreZero, Svensk Fågel, Svensk Mink, Svensk Vattenkraftförening, Svensk Ytbehandlingsförening, Svenska Botaniska Föreningen, Svenska byggnadsvårdsföreningen, Svenska Jägareförbundet, Svenska Kyl & Värmepumpföreningen, Svenska Naturskyddsföreningen, Svenska Petroleum och Biodrivmedel Institutet, Svenska Träskyddsföreningen, Sveriges Hamnar, Sveriges Jordägareförbund, Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, Sveriges Nötköttsproducenter, Sveriges textil- och modeföretag (TEKO), Sveriges Tvätteriförbund, Swedegas AB, Swerock, Säffle kommun, Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF), Södra skogsägarna, Tranås Skinnberedning AB, Tyréns AB, Uppsala universitet, Volvo Cars, Vårgårda kommun, WSP Sverige AB och Åre kommun.